

STOREBROR SER DIG

Roman
Ingmar Sjölund

SAHLGRENS FÖRLAG AB
03300 Otalampi, Finland
tel 913-33223

Maximilian Linder, från födseln kallad Max, fick tidigt lära sig vad fattigdom vill säga. Kanske en nyttig lärdom för livet? En längtan att ändra på sin låga status vaknade tidigt hos honom. Frågan var bara hur? Han hade inte haft möjligheter att gå i skola — kriget hade avbrutit skolgången.

Men äntligen kom freden.

Det första Max gjorde var att åka till Mariehamn för att söka arbete. Han ville till sjöss, även om det var mot föräldrarnas vilja. Han fick jobb som kollämpare. Att han var för ung framkom först när det var för sent.

Han var lång, bredaxlad och senig. Mager var väl ett rättvisare uttryck. Insjunkna kinder och en bister blick. Han hade valkiga händer och ett kraftigt handslag. På honom fanns inte ett enda gram fett, bara muskler.

Han var sjutton år men såg ut som tjugofem.

Lönemässigt mönstrade han ut i en befattning på däck fast hans jobb var i kolboxen. Han smålog invärtes då han tänkte på att han fått nästan dubbelt högre lön än om han gått ut som nybörjare på däck eller i byssen.

Men det blev hårda år för Max. Språksvårigheter, slagsmål, dålig mat, vägglöss och smuts. Finlands handelsflotta bestod efter kriget nästan uteslutande av uttjänta fartyg. Max slet och stod i. Efter ett par år kom han till Sverige. Skillnaden var som mellan natt och dag. Moderna fartyg, god mat, bättre lön och fjärran exotiska trader. Alltmera sällan hörde han något hemifrån. På åttonde året dog hans

far. Först då började han tänka om han gjort rätt när han lämnat föräldrarna. Borde han inte ha stött dem mera? En stor egoist hade han varit, tänkt bara på sig själv. Vad var egentligen livet värt om man slet som han för bara en Gud : PENGAR.

Eftersom han befann sig på andra sidan jordklotet, kunde han inte åka hem till faderns jordfästning. De hade inte stått varandra särskilt nära, men nu kände han ändå sorg. Han försökte rekonstruera faderns levnadsbana. Han hade provat de flesta yrken men aldrig nått riktigt fram. Så var det väl för de allra flesta. En stor del av mänskligheten hade säkert krossade drömmar. Han kunde bara se på sina arbetskamrater. Hos flertalet fanns denna inneboende längtan att bli något, att nå en position i samhället. Men vägen var full av hinder. Frestelser av olika slag och bristande disciplin. En sak till hade Max kommit underfund med: de som nådde en ställning i livet var nästan uteslutande de mest hänsynslösa, de som trampade ned sina medmänniskor, ruinerade dem, använde vilka metoder som helst för att uppnå sitt mål.

Efter alla dessa år var han på det klara med att var man född fattig och hederlig, förblev man i regel också fattig.

När han kommit så långt i sin tankegång, återvände han i minnet till barndomshemmet. Kanske var den tiden ändå hans lyckligaste? Ett enkelt liv nära naturen och få fordringar på livet. Med ett stygn i hjärtat mindes han uppväxtåren. Sånär långt efteråt hade han förträngt allt det svåra; återstod således glädjeämnen; fisketurerna med den gamla segelbåten, vinterfisket med primitiva don genom meter-

tjock is. Vilken fröjd det beredde dem alla när de fick några fiskar att sälja!

Samhörighetskänslan hade varit stor i det linderska hemmet, trots att de knappt haft mat för dagen. Med en nutidsmänniskas ögon sett skulle de inte ha kunnat överleva. Han mindes den sista turen med den gamla båten, när han kom till klarhet om att han inte kunde fortsätta som fadern. Han hade seglat till en av sina favoritholmar och vistats där ensam i tre dagar, fiskat, suttit högt uppe på en bergknall och spanat ut över havet, längtat bort, bort.

Postgången mellan honom och föräldrarna hade varit sparsam. Han visste inte ens om det lilla hemmet längre fanns. Ibland hade han anklagat sig själv för att han inte skickat hem några pengar. Kanske var det hans fattigbarnsstämpel som gjort att han aldrig tagit ut några pengar för eget bruk? Nästan allt han förtjänat under åren i svenska handelsflottan hade han skickat till sitt sjömanskonto i Postsparbanken. Hur mycket det hade blivit hade han inga begrepp om, han hade aldrig begärt kontoutdrag.

Mötet med modern, som numera bodde i ett hyresrum, blev inte det glada återseende Max hade väntat sig. Skuld känslor tyngde honom. Nu när modern var ensam, ville han gottgöra vad han felat. Men hon avböjde bestämt det hon ansåg vara meningslös välgörenhet.

— Har du några sparpengar så slös dem inte på mig! Tänk på din egen framtid istället. Jag har vant mig vid att klara mig själv och

det vill jag fortsätta med. Det ska du veta — du kan aldrig lita till någon annan än dig själv.

— Nog har jag lärt mig det alltid, svarade han, men för den skull kan jag väl få ge dig något. Är det inget du önskar dig?

— Nej, jag kan inte komma på något. Jag är bara glad att ha dig hemma.

Hon hade åldrats. Hennes hår var alldeles grått och kläderna hängde löst på kroppen. Hon var utsliten. Max kände att tårarna ville komma, men han svalde och sade att han skulle gå ut och skaffa fisk till middagen.

Mor bodde nu mitt i byn. Där hade skett en stor förändring. Vägarna hade rätats ut och breddats. De flesta gårdarna hade fått en ansiktslyftning. Några nya byggnader hade också kommit till. Bilar och traktorer fanns på nästan varje gårdsplan. När han lämnat byn och närmade sig hamnen, undrade han om samma förändring skett vid hans barndoms stränder. Snart kunde han konstatera att så var fallet. Nya bryggor och sjöbodas med tillhörande båtar. Uppe på land stod ett par av de gamla motorbåtarna färdiga att falla ihop. Nu hade de efterträtts av snurrebåtar. Max erfor inom sig en känsla av tomhet.

Två barn låg på mage på en av bryggorna och metade mellan plankorna. Försiktigt frågade han om de visste någon som hade fisk att sälja. Barnen hade några löjor som simmade omkring i en hink och en maskburk mellan sig. För sin inre syn kunde han se sig själv i samma ålder, med en krökt knappål till krok. Nu hade barnen fa-

brikstillverkade krokar. Kanske hade han varit lika lycklig som dagens barn. Samma slags fiskar, samma spänning! När han märkte hur upptagna de var, gick han.

Vid yttersta bryggan rörde sig en fiskare som blivit vid det gamla.

Av honom fick Max köpa en gädda. Gubben hade ingen annan fisk, så det var lätt att bestämma sig.

På kvällen åt de "festmåltiden" i värdinnans kök. Mor och hon hade gemensamt kosthåll, men värdinnan hade nu dragit sig tillbaka. Max fick höra hur far hastigt gått bort. Hjärtinfarkt, hade läkarna sagt. Efter middagen fortsatte diskussionerna i mors hyresrum. Hon hade sålt det mesta av gamla hemmet och sparat bara det nödvändigaste. En säng, ett bord, några stolar, en byrå och litet personliga saker.

— Och så en kartong med dina tillhörigheter, sade hon avslutningsvis.

— Den kan du väl hålla reda på åt mig tills jag vet vad jag ska göra härnäst.

Det fanns ett stänk av oro i frågan. — Du tänker väl inte fara ut igen?

— Faktum är att jag tänkt stanna iland ett tag. Kanske jag kunde få ett jobb i stan. Vad tror du?

— Det tror jag visst, det, men med bostaden kan det bli värre.

— Ja, någonstans måste man bo.

— Du ser hur jag har det. Inte ens en säng åt dig! Max lyfte avvärjande ena handen.

— Tänk inte på det, mor lilla. Du vet att jag inte är bortskämd precis. Det är ju nästan sommar, vet inte ens om jag är i behov av någon säng...

— Det är väl aldrig någon flicka med i bilden?

— Nej, ingen flicka. Men man borde kanske börja se sig om...

— Ja, gör det. Visste du att det är fest på ungdomslokalen i kväll?

— Då kanske jag går dit och ser om där finns några bekanta.

— Jag bäddar åt dig på golvet ifall du inte hittar en bättre säng, sade hon spjuveraktigt. Förresten, om du tänker dig ut så kan kanske jag ta en titt på dina kläder?

— Sjösäcken står till ditt förfogande. Visserligen har jag försökt hålla kläderna i skick, men som en förstår får jag nog underkänt med ditt mått mätt.

Max reste sig och gick visslande ut, kände sig upprymd. Nu skulle han få möta sina jämnåriga.

På festplatsen var stämningen redan hög. Det verkade lovande. Men skulle någon av hans barndoms svärmeriobjekt finnas på plats?

Vid ett långbord serverades förfriskningar. I ett stånd såldes lotter till förmån för ungdomsföreningen. Max köpte ett glas saft och ett par lotter. Han hade en känsla av att stå utanför, fastän han såg många han kände. De undvek honom, verkade blyga eller möjligen högdragna. Han var en outsider.

Hur det var stannade han ändå långt över midnatt och kom i sampråk med några påstrukna, som tydligen hade en förutfattad mening om honom, bad honom berätta någon skepparhistoria. Hade han bli-

vit akterseglad, fått sparken? De avbröts av musiken. Det var dags att beträda dansgolvet. Forcerat försökte han prata med en av flickorna som verkade trevlig, men efter de inledande fraserna kom det fruktade:

— Ska vi dansa?

— Tyvärr kan jag inte...

Först trodde hon att han skämtade men småningom förstod hon och lämnade honom. Bedrövad gick han hemåt. När han gått ett par hundra meter, hörde han fnitter och hoppade fort in bland några buskar. Flickorna som kom vägen fram pratade av allt att döma om honom.

— ... och antagligen hade han druckit ... Olle trodde att han hade någon venerisk sjukdom... Och som han var klädd! Allting i svart!

När skrattet tonat bort, gick han hem till mor. Försiktigt smög han sig in och fann en bädd på golvet. Hon hade förutsett att han behövde en sovplats. Innan han somnade, bestämde han sig för att återvända till sjöss.

Mor Anna blev besviken, men knappast överraskad när han talade om det.

— Sådant känner en mor på sig, sade hon bara. Du får i alla fall vänta tills kläderna är torra och strukna. Jag lade dem i blöt i går kväll.

Då Max tog avsked av mor kunde han inte komma på något att säga. I svåra stunder var det ofta så.

En sak hade inte förändrats under årens lopp, nämligen kommunikationerna till Sverige och riket. De var fortfarande usla, en båt i vardera riktningen med angöring i Mariehamn mitt i natten. Följaktligen hade Max hela dagen på sig i stan. Bussen kom in redan vid niotiden. Han hade gott om tid att hämta sitt nya femårspass. Det var trist att driva omkring på gatorna i nära tolv timmar, så han vek in på en matservering.

— Lunchtiden är slut, upplyste servitrisen, men du kan beställa a'la carte förstås.

— Okej, sade Max. Vad som helst.

— Dendär, sade servitrisen och pekade på sjömanssäcken, det blev en kort semester, eller hur?

— Semester? Tja, det har jag inte tänkt på. Har inte haft semester mera än de dagar jag väntat på ny båt. Jag passar inte på land.

—Varför inte?

Hon stod framför honom och ville ha svar på sin fråga. En kvinna till som ifrågasatte hans yrkesval!

— En lång historia, svarade han. Men i korthet blir det: inget hem, inga vänner, ingenting. Vad ska man då med semester till?

— Och detta ska vara ett liv...

Hon suckade, skakade sakta på huvudet och lämnade hans bord.

Maten smakade, öl ansåg hon tydligen att han borde dricka, det stod en flaska på bordet. Själv skulle han ha beställt mjölk, om han inte lämnat henne fria händer att komponera lunchen. När han ätit kom hon med kaffet.

— Vilken service! berömde han. Det är så man önskar att det alltid kunde vara såhär...

— Vad är det som hindrar då?

En våg av ömhet och längtan vällde upp inom honom. Under några sekunder föreställde han sig ett hem och en kvinna att hålla av och älska. Han såg allvarligt på henne:

— Jag har väl inte hittat den rätta, förmodar jag...

Nu rodnade hon och vände om för att gå, men han bad henne stanna. Hoppades att hon inte skulle ha några förutfattade meningar om honom.

Hon kom att sitta länge. Tveksamt gick hon med på att träffa honom efter arbetstidens slut.

— Du får inte tro att jag är en sån som följer med första bästa, urskuldade hon sig när de möttes vid det avtalade stället.

— Det tror jag inte heller, replikerade Max. Jag trodde att det var för min oemotståndliga charm... Hon drog litet på munnen.

— Vet du var jag eventuellt kan lämna in sjömanssacken? frågade Max. Det känns så dumt att gå omkring och bära på den.

— Jo, hemma hos mig, svarade hon.

Hon bodde bara några kvarter gatan fram, ensam i andra våningen i ett äldre hus. Lägenheten bestod av två rum och kök, var smakfullt möblerad med en blandning av gammalt och nytt. Max stod kvar i hallen och tittade sig omkring. Kvinnan han hade framför sig var för honom en gåta. Många frågor korsade hans hjärna. Bodde hon en-

sam? Var hon gift? Hon bar något slags graverad ring. Han kände en viss oro, och för att bli kvitt den frågade han:

— Det är länge tills båten går, vad säger du om bio? — Jag bjuder, lade han till, då hon såg tveksam ut.

— Ja, varför inte? Men sätt dig vetja medan jag klär om!

Max drog ut en stol vid köksbordet och satte sig. Hon försvann in i vad han antog var sovrummet och stängde dörren om sig.

När hon kom ut igen, var hon klädd i kjol och blus med en vit kofta löst över axlarna. Hur gammal kunde hon vara?

— Är du gift? frågade han plötsligt.

— Varför vill du veta det?

— Det kunde ju vara bra att veta om din man dyker upp. Skulle det inte se underligt ut jag satt här då?

— Du behöver inte oro dig. — Men skulle vi inte på bio? Det går en svensk film med Nils Poppe, och han brukar vara pålitlig.

Hon ville tydligen inte svara på hans fråga, men han anade att hon var gift. Han hade hoppats att hon inte varit det.

Filmen var rena skrattfarsen och när de kom ut var de på strålande humör.

Medan de promenerade hem till henne fick han veta att hon hette Nina Hansson, att hon var gift men låg i skilsmässa. Hennes man var sjöman, och ett sådant äktenskap ville hon inte ha, inte leva med någon som hon fick träffa bara ett par gånger om året.

— Om jag var i din mans ställe skulle jag lämna sjön, sade Max.

En lång tystnad följde. Han satt i hennes soffa, kaffet var urdrucket, hon började duka av. Han reste sig för att hjälpa till, men hon bad honom låta bli.

— Du är min gäst förstår du. Jag skulle vilja ha någon att bry mig om, att vara tillsammans med. Inte bara uppleva denna ständiga väntan och detta ständiga avskedstagande. Varje gång min man kommer hem, hinner vi knappt...tja, du vet vad jag menar. Så ska han iväg igen. Och de få gånger båten kommer till Finland ska man åka och hälsa på. Det känns hemskt att bli uttittad och värderad av alla lystna blickar. Och sen stänga in sig i en liten hytt, där allt man säger och gör hörs till de intilliggande hytterna! Du förstår säkert hur det känns att få uppmuntrande tillrop genom väggen, skottet heter det visst på sjömansspråk. Man känner sig som en hora. Jag mår illa bara av att tänka på det!

— Jag förstår, sade Max. Sjömän borde inte vara gifta. Förresten känner jag inte själv någon större lust att åka.

— Måste du då?

— "Måste" är väl att ta i, men jag har en fördel i alla fall. Jag har ingen som väntar på mig eller känner sig besviken. Hon suckade.

— Ja, du är väl lycklig då?

— Det vill jag inte påstå. Men jag skulle bli lycklig om du ville skriva och berätta hur det går för dig, om du tänker fullfölja skilsmässan, eller om din man kommer på bättre tankar och slutar på sjön...

Vid avskedet gav han henne först en helt flyktig kyss, sedan en lång och passionerad. Andfådd sköt hon honom ifrån sig :

— Du skulle inte ha gjort sådär...

— Förlåt mig, men jag kunde inte behärska mig, du är så mycket kvinna.

— Nu måste vi iväg, sade hon, annars missar vi båten.

Ute i den svala nattluften kunde hon bättre kyla ner sina känslor, men hon tordes inte ens hålla honom i handen när de skyndade mot hamnen. Båten låg redan inne, de fick inte tillfälle att säga några vackra avskedsord.

Max försökte övertyga sig själv att Nina inte betydde något för honom. Men hur han än försökte, fanns hon i hans tankar under hela resan till Stockholm. Jäktet och stressen fick ändå bilden att förblekna, när han steg iland på Skeppsbron. Redan samma dag var han mönstrad som pumpman på en tanker. Det fanns många jobb att välja mellan, men sin vana trogen tog han det som gav största lönen. En tanker i vildfart betydde mycket övertid och knappast någon hamntid alls.

Så kom det sig att han följande dag satt på flyget till London. När lunchen serverades fick han ett vykort med bild av planet. Vem skulle han skicka det till? Då var hon där igen, Nina. Kyssen som hon besvarat brände fortfarande på hans läppar.

Han begärde ett kort till. Så skrev han både till mor och Nina, som hade lovat skriva, och då behövde hon hans adress.

Den första han mötte när han kom ombord var motorman Sörensen. En dansk som han seglat med på tre båtar före denna. Sörensen gjorde korstecken och utbrast:

— Herre Gud, ska man aldrig slippa dig? Så räckte han fram handen och hälsade med både stora famnen och ryggdunkningar.

— Roligt att se dig också! Hurudan är skutan förresten?

— Nästan ny och bra gäng, men en jävla träd. Man vet aldrig var man hamnar.

— "Viken", sade Max. Det blev jag upplyst om i Stockholm.

— Alltid något. Hur lever världen med dig annars? Samma asket fortfarande?

— Utan tvivel, men det höll på att gå åt pipan när jag var hemma för första gången...

— Det menar du inte. Berätta!

— Äsch, det var inget, en brud bara... sista kvällen.

— Nå?

— Nä!

Sörensen ryckte resignerat på axlarna.

— Och jag som hade hoppats, men vi får väl nöja oss med det vackra vädret då.

Efter några dagar hade Max gått igenom alla pumpsystem med Försten. Han kunde börja tankrengöringen. De gick genom Medelhavet och Suezkanalen, men redan i höjd med Kreta hade han tankarna rena och gasfria. Egentligen gick det lätt nu när de fraktade endast raffinerade oljor.

Efter lastningen i Bahrein blev första hamn Bombay. Där tog lossningen hela sex dygn beroende på dåliga rörledningar.

Och så kom det post.

— Här är ett par brev till besättningen och en bunt till pumpman, anmälde telegrafisten när han kom in i mässen.

Applåder och bravorop följde. Max höll på att trilla av stolen. Under alla år till sjöss hade han fått fem-sex brev, utom en gång för länge sedan, då någon satt in en kontaktannons utan hans vetskap. Han hade inte besvarat ett enda av de breven och hade många gånger ångrat sig efteråt. Han borde ha skrivit och förklarat hur det hela förhöll sig. Kamraterna hade ingen förståelse för hans avhållsamma leverne. Nu satt han med sju brev i handen, sex av dem med samma handstil och stämplade i Mariehamn. Det hettade till inom honom.

— När du har läst färdigt kan du låta dom gå runt, föreslog telegrafisten. Vi har väldigt ont om lektyr ombord... Max smålog åt skämtet.

— Ni skulle må då, va! Men jag kan ge er ett gott råd: var glada så länge ni inte får några brev, det kan betyda bekymmer.

Med brevbunten i handen gick han ut på däck till sina pumpar.

Första brevet innehöll förebråelser för att han inte svarat trots att hon redan skrivit tre gånger. Hon hade trott att han menat allvar då han bett henne skriva. Det hade ju varit uppenbart, att hon betytt något för honom sista timmen hemma hos henne. Han kunde åtminstone säga ifrån om hon haft fel. Allt hade känts riktigt för hennes del.

Visst hade det känts riktigt, tänkte Max. Han förstod nu att hon trott att breven skulle nå honom på några dagar. Men det hade gått över en månad sedan de sågs.

Han försökte via dateringen placera breven i ordningsföljd. Men bara två av dem var daterade. De andra var antecknade med "tisdag", "lördagnatt", "fredagmorgon" och det sista började: "I natt har jag gråtit". Också poststämplarna var otydliga.

Inte ett ord hade hon nämnt om sin man. Varje rad andades längtan. Nu vaknade också hans åtrå. Men han ville inte erkänna

att han var kär. I sitt svar förklarade han utförligt varför breven dröjt så länge. Han erkände, att hon kommit att betyda mera för honom än någon någonsin. Han avslutade med: "Din tillgivne". Vågade inte skriva det han helst önskat. Det kunde misstolkas eller hamna i fel händer. Hon var ju dock gift.

Nina ställde bara ett krav; den hon skulle leva med, ville hon vara nära. Detta stod i alla hennes brev. Bakgrund, ekonomisk ställning, utbildning intresserade henne inte. Han hade skrivit att han var dålig sällskapsmänniska, visste inte hur man skulle uppföra sig. Och inte kunde han dansa heller. För henne betydde detta ingenting. "Jag kan lära dig dansa," hade hon skrivit.

Hon hade antytt att boskillnadsåret snart var tillända. Visserligen hade hon hälsat på sin man för att par månader sedan, men han hade varit på fyllan och inte rört henne. "Jag går aldrig tillbaka till honom", stod det i brevet. "Jag vill att du ska veta det."

Och det hade han ingenting emot, tvärtom, det var bara orden "vill du gifta dig med mig?" som var outtalade. Så kom det sig att han tog mod till sig och anhöll om hennes hand, som det heter.

Det blev sensation ombord, då Max antydde att han skulle överge sjömanslivet. De flesta visste ju, att han hela livet varit på sjön. Det skulle aldrig gå att stanna iland. Han skulle inte stå ut.

— Du kommer att kvävas av att inte få se Södra korset, menade Sörensen, att inte få inandas frisk luft. Har du verkligen tänkt dig för?

— Jag tror det, svarade Max. Sjöfarten håller dessutom på att förändras. Varför inte sluta innan man börjar vantrivas!

— Äsch, försök inte! Det är du som håller på att förändras. Jag ger mig fan på att det är för en kvinnas skull du lägger av.

Max ville inte gå in på för vems skull det var, men han smålog vid tanken på vad Nina skrivit: "Havet var nog skapat av djävulen och följaktligen människans fiende. Lockande, förtrollande med sitt mjuka vågsvall, glittrande förföriskt, för att i nästa ögonblick i raseri svepa både sjöfolk och fartyg i djupet. Havet var falskt och opålitligt".

Hon hade förmodligen inte helt räknat med resultatet av brevväxlingen. Visst var hon glad åt hans frieri, men hade han tänkt på vad folk skulle säga? Hon hoppades få sin skilsmässa klar ganska snabbt, men skulle Max ångra sig sen? De kunde väl leva tillsammans "på prov" några år?

Men några provar tilltalade inte Max.

Hade han en gång bestämt sig för att lämna sjön för hennes skull, så skulle de också gifta sig.

En dag kom ett telegram. Telegrafisten smålog menande då han lämnade fram det.

— Jag har tid mellan arton och tjuguet om du vill sända svar, påpekade han.

Med darrande händer bröt Max förseglingen och läste: "Allt klart stop Nina".

Han var övertygad om att han fattat ett riktigt beslut, men tanken på att bilda familj gjorde honom omtumlad. Han skrev att hon skulle arrangera de praktiska detaljerna. Helst med kyrkans välsignelse, borgerlig vigsel hade han en inbyggd motvilja mot.

Att gifta sig är inte alltid så lätt, fick Nina erfara då hon skulle ta ut lysning. "Kan du begripa att jag måste genomgå läkargranskning för att det skulle kunna konstateras att jag inte var med barn. I såfall hade jag varit tvungen att vänta med skilsmässan ett år", skrev hon.

Han mindes hennes ord: "Ett evigt väntande och så hinner man knappt mötas innan det är dags att skiljas igen". Från honom skulle hon inte behöva skiljas.

Hösten 1955 möttes Nina och Max i Stockholm. Ett och ett halvt års väntan var tillända. Hans mor var nu död och inga släktingar inbjöds till vigselakten i Finska kyrkan. Som vittnen fungerade en av hennes bästa väninnor och en av hans sjömanskompisar.

Efter de första veckornas lycka började vardagen göra sig påmind. Nina fortsatte sitt jobb och även Max måste se sig om efter ett arbete. Visserligen framhöll hon dagligen att han inte skulle tänka på något jobb ännu. Hennes lön räckte ju och hon var van att hushålla. Hennes första man hade sällan gett henne några pengar. Hon hade inte ens velat ha några av honom. Det viktigaste för henne hade varit att de skulle fått vara tillsammans.

En aning sade Max att Nina var svartsjuk. Hon ville inte komma i andra hand, vare sig det gällde jobb eller något annat.

Max fick ett statligt jobb, men när det led mot höst blev han alltmera rastlös. Han försökte låta bli att visa det, men Nina märkte det. Först undrade hon om han ångrat sig, om hon inte motsvarade hans förväntningar. Hon ville göra allt för att han skulle förstå hur mycket hon älskade honom.

Småningom kom det fram att hon bar på en hemlighet :

— Jag har så svårt att säga det...

— Du menar väl inte att du väntar barn?

Det uppstod ett ögonblicks tystnad. Han sprang upp och tog henne i famn. En våg av ömhet genomför honom. Han kysste henne och blev förvånad då hon började gråta. Snart lugnade hon sig, snyftningarna avtog. Max hade redan somnat, när hon sträckte ut sin hand och smekte honom.

— Vad är det? frågade han.

— Jag tror inte att jag kan få några barn. Det är något fel på mig!

— Det var alltså detta du ville tala om tidigare i kväll? Max blev klarvaken.

— Jo, svarade hon, men när jag såg hur du reagerade kunde jag inte fortsätta. Kan du förlåta mig?

— Det är väl inget att förlåta. Även om det är som du säger, betyder det ingenting. Förresten, det kan ju vara något fel på mig. Men kanske det ännu är för tidigt att dra några slutsatser. Vi ska vänta en tid och se. Sen får vi väl gå till doktorn och låta undersöka oss.

Det blev ännu en smekmånad för dem. De gick ut och roade sig.

Nina hade lärt Max några grundsteg i de vanligaste danserna och tillsammans dansade de riktigt bra. Men Max vågade inte bjuda upp någon annan och tyckte att Nina enbart var glad för detta.

Ibland ansattes Max av drömmar om andra kontinenter. Han ville stanna hos Nina, men tillika ville han till sjöss igen. Försiktigt började han berätta om sina år på Haven. Han förvånades själv över hur vackert han kunde framställa alltsammans. Det var nästan att han själv hörde palmernas sus och vågornas kluckande mot strandstenarna!

När Nina lyssnat till utläggningarna en tid, utbrast hon: Varför berättar du allt detta. Vill du bort från mig?

— Ingalunda, svarade han. Men jag har tänkt att vi kunde åka ut tillsammans och se lite av världen medan vi ännu är unga.

— Hur skulle det gå till i praktiken? undrade hon. Bara stänga dörren och ge sig av, eller hur?

— Vi kunde hyra ut lägenheten möblerad till någon av dina vänner till exempel. Och så skulle vi inte åka som turister, utan jag kunde ta jobb och du vara passagerare. Då skulle resan inte kosta någonting och vi skulle få se oss om så länge vi skulle gilla de det.

Hon satt länge och plockade på kjolen, innan hon svarade:

— Nåja, om du verkligen vill så... då är jag väl med på det...

Hon verkade inte entusiastisk, men det var dock en början. Max satte genast i gång med att skriva till olika rederier. Det fanns möjligheter att arrangera resan efter hans önskemål. Det fanns till och med möjligheter att anställa dem båda.

Max läste skeppslistor och räknade. Allt måste klaffa. Han hade fjorton dagars uppsägning. Men med semestrar och fridagar behövde han bara ett par dagars varsel. Nina hade en bekant som ville överta lägenheten, Men en sak återstod ännu: Nina måste ha pass och läkarintyg.

Samma dag Max skulle säga upp sig hade Nina fått tid hos doktorn. Själv var han ledig, satt hemma och väntade. Hon var strålande glad då hon äntligen kom.

— Sätt dig, sade hon när hon hunnit innanför dörren. Han lydde och väntade med spänning på vad hon hade att berätta.

— Du kan ställa undan väskorna, fortsatte hon. Jag kan inte resa. Jag ska ha barn...

Första tiden efter detta besked visste Max inte hur väl han ville Nina. Allt han sagt om livet ombord och alla exotiska hamnar tedde sig nu enbart löjligt och verklighetsfrämmande. Vad var sådant värt

jämfört med denna familjelycka! Ofta satt de och talade om framtiden, hur de skulle planera för den nya världsmedborgaren.

Ett par månader före beräknad nedkomst måste Nina sluta sitt arbete. Max blev uppringd av krögaren som tyckte att Max var en klåpare och stor egoist. Varför i herrans namn hade han ställt till det så för Nina? Bästa servitrisen och mitt under högsäsong! Max borde ha räknat ut det hela bättre. Han måste se till att hon kunde komma tillbaka sedan, men den saken ansåg Max att Nina själv skulle avgöra.

Nina var mycket angelägen om att Max skulle närvara vid förelösningen.

— Förstår du inte att jag behöver ditt stöd mer än någonsin då. Det är ju vårt barn jag ska föda.

En natt när han sov tungt efter ett krävande arbetspass väckte Nina honom.

— Snälla du, sade hon med ynkelig röst, det är dags nu. Vattnet har gått!

Max kom fort i kläderna, men sedan stod han handfallen. De hade inte diskuterat vad som skulle göras. Det blev Nina som tog kommandot.

— Du måste skärpa dig! Först ringer du efter en taxi och sedan ska vi iväg till sjukhuset. Säg att vattnet har gått, men att inga riktiga värkar har satt in ännu.

På något sätt fick han hennes önskningar uppfyllda. I timmar väntade han på sjukhuset, vandrade som ett djur i bur. Det började

ljusna. Han öppnade ett fönster och andades in den friska morgonluften. Varför dröjde det så länge? Hade det hänt något oväntat?

Han spratt till då dörren öppnades och en äldre, vitklädd sköterska tittade ut.

— Det är snart dags nu om herrn vill ta på sig den här. Hon höll fram en vit rock.

Han drog på sig rocken och följde efter. Blev placerad vid huvudändan av Ninas säng, där hon låg med blossande ansikte och svettpärlor på pannan. Hon log ansträngt, nästa värk satte in. Hon tog tag i hans arm så hårt att det gjorde ont. Hon ansträngde sig att inte skrika, men ett kvidande kom ändå över hennes läppar. Nu kom värkarna tätt. Hon hann inte ta igen sig mellan dem längre, och hela tiden talade assisterande sköterskan uppmuntrande och tröstande. Max svettades. Varför skulle det vara så svårt att föda barn? tänkte han. Det smakade blod i munnen, han hade tydligen bitit sig i läppen. Så kom ett ögonblicks lugn. Han tog en handduk, torkade Ninas svettiga ansikte. Hennes fingrar borrhade sig in i hans arm. Och så skrek hon. Sedan slappnade hon äntligen av. När Max tittade upp höll sköterskan en liten sprattlande, rödlila baby.

— Det blev en pojke, sade hon.

*

Bob var ett mycket ensamt barn. Han var tystlåten och inbunden, hade få kamrater. Förmodligen tog han intryck av föräldrarnas tillbakadragna liv. De hade ju varandra, han hade bara sig själv.

Det yppade sig ett enastående tillfälle att skaffa en större bostad. Det var en aktielägenhet i samma hus där familjen bott de senaste åren. Bob som var tio år fick eget rum. Det blev en snabb affär, deras ekonomi var rätt god. Ett par år efter det att Max slutat på sjön hade han tagit ut hela sitt sparkapital från åren i svenska handelsflottan. Påverkad av en av sina bästa sjömanskompisar hade han köpt premieobligationer. Ett par tusenlappar hade han satt in på Svenska Handelsbanken, där han även hade ett fack för uppbevaring av obligationerna. Eftersom han inte behövde pengarna beslöt han spela med dem. De gav ingen ränta, men vinstchansen fanns alltid. Varje serie hade två dragningar per år och han hade köpt så att han hade dragning varje månad. Ibland missade han tiden när obligationerna skulle bytas och då löste han in dem till nominellt värde. Pengarna fick i såfall gå in på hans konto.

Han hade aldrig deklarerat dessa besparingar och drogs därför med ont samvete. Sjömansskatten däremot var ju redan avdragen. Det skulle väcka förundran om han såhär länge efteråt redovisade för slantarna i utlandet.

Det hade uppstått tävlan mellan makarna om vem som hade högre lön. Fast Nina jobbade endast under sommarmånaderna, hade hon oftast större inkomster.

De jobbade som besatta, var ekonomiska, sparade. Men en dag kollapsade Nina. Läkaren konstaterade att hon var helt slut. Vila, mycket sömn och närande mat skulle bli den bästa medicinen. Och varför inte en semesterresa?

När hon kom hem med beskedet om sin ohälsa, var hon otröstlig. Hon vägrade höra talas om att stanna hemma.

— Tänk på vad jag förlorar! summerade hon. Det är minst en månad kvar av säsongen. Bara jag får vila ett par dagar, klarar jag det nog.

Max blev chockad då han hörde henne tala så. Vart höll det egentligen på att gå hän? Nu kom de gångna årens tankar tillbaka med smärtsam intensitet. Varför var man närpå tvungen att arbeta livet ur sig för att bli accepterad av samhället? Det blev en svår pärs för Max att föra in samtalet med Nina så, att hon kunde lyssna. Hon var så inne i arbetsrutinen, att hon endast mekaniskt svarade på hans frågor. När han trodde att hon förstod och verkligen ville spara på sig själv istället för att trakta efter pengar, gick hon tillbaka till jobbet.

När hon andra gången kollapsade, började hon förstå. Efter tretton års äktenskap åkte de äntligen på semester. Max insåg att han själv varit lika idiotisk som Nina. När han haft ledigt från jobbet, hade han under alla år skaffat sig tillfälligt jobb istället.

På hans arbetsplats blev de mycket förvånade, då det blev känt att han tänkte åka utrikes på semester. Var han en sådan idiot att han kastade bort både tid och pengar? Dubbel förlust var det ju. För det

första kostade resan, därtill borde han beakta de pengar han kunde förtjäna om han jobbade extra. Hade han verkligen råd att ha semester?

När han gick till banken för att växla pengar, kom han mycket nedstämd tillbaka.

— Finland har devalverat tretti procent berättade han.

— Men vad ska vi då ta oss till? menade Nina. Vi kan väl inte åka någonstans utan pengar?

— Nej, men nu kan jag ta av pengarna i Stockholm. De kunde knappast ha varit till bättre nytta. Det känns som om man förtjänat in hela devalveringsprocenten.

Nina var glad och lycklig. De kunde åka iväg, fick ett bra hotell och fint väder hade de också. Dessa tre veckor kom att få en avgörande betydelse för deras framtid. Max kom nämligen nu att avslöja sina innersta drömmar. Hon lyssnade storligen förvånad, då han inledningsvis konstaterade :

— Vet du att vi snart jobbat i tretti år. Är det inte på tiden att vi börjar njuta av livet! Han gjorde en avvärande gest då hon ville opponera sig.

— Säg ingenting innan jag talat färdigt. Du har kanske förstätt att jag övervägt att sluta mitt jobb. Jag vill inte fungera som en robot, som någon annan programmerar, utan vill göra något där jag själv får bestämma. Om vi inte nu gör slag i saken, blir det att fortsätta som nu tills vi stupar. Du är själv ett talande exempel på en som håller på att jobba ihjäl sig. Vem tackar dig för det? Vi har pensionen

att se fram emot, invänder du kanske. Tror du att det finns något kvar av oss då, om vi råkar få leva så länge? Dtdär är uträknat av Storebror för länge sedan. När man är mogen för pension, då ska man också vara slut. Nej, vad jag kommit till är detta: vi skulle ha något lätt jobb på sommaren därhemma och på vintern skulle vi åka hit till sol och värme. Du ser ju själv att levnadskostnaderna är mindre än hälften här jämfört med hemma. Och sedan skulle jag vilja skriva om sjömanslivet, sådant det var på min tid och varför inte om hur vårt nya liv gestaltar sig. Även om jag inte lyckas skulle det kännas som om jag hade uträttat något. Ja, jag vet att du sitter och undrar om jag glömt Bob. Visst inte! Snart är han vuxen och vill leva sitt eget liv. Och vill han, kan han välja vårt sätt att leva.

På en lång stund sade Nina ingenting, bara vände och vred ett tomt glas i handen. Så sträckte hon ut den andra handen, lade den över hans och sade ömt :

— Jag förstår att du skulle önska oss ett sådant framtidsperspektiv, men innerst inne vet du lika väl som jag, att det bara är önsketänkande. Det går aldrig, även om jag inte skulle ha något emot ett sådant liv.

— Jag var rädd för att du skulle se det på det sättet... Han hade svårt att dölja sin besvikelse.

— Tänk att du alltid blir sur så fort det inte går som du tänkt dig, suckade Nina.

— Jag är inte sur, bara besviken.

— Nej, du är sur, så mycket känner jag dig.

— Okej, jag är väl sur då.

Han märkte att han nära nog skrikit det sista. Utan vidare meningsutbyte gick han in och blandade åt sig en drink som han svepte i ett drag. Sedan lade han sig på soffan i vardagsrummet.

Det var redan dag när han vaknade. Han hade en filt på sig, den hade säkert Nina brett över honom. Det var tyst i lägenheten. För första gången hade de legat i skilda rum. Nina var tydligen utgången, men något meddelande hade hon inte lämnat. Han frågade sig hur han skulle klara denna nya situation.

När mera än en timme gått, kom hon med famnen full av påsar och paket. Hon uppförde sig som om ingenting särskilt hänt.

— Dom hade så fina grönsaker på torget... och så köpte jag färskt bröd i bageriet, doften var så frestande. Vill du ha frukost eller ska vi ta bara en kopp kaffe först?

En kopp kaffe skulle inte vara så dumt, svarade han och undrade om hon skulle säga något om gårdagen. Men i fortsättningen talade de bara om vardagens små, nära ting, solade, badade och njöt av den nyvunna friden och Ninas goda mat. Hemkomna berättade hon för sonen:

— Vet du Bob, det har varit underbart och jag önskar att vi kunde åka någon gång igen. Men då vill jag att också du kommer med.

*

Följande vinter skaffade Max endel fiskredskap; nylonnät och ett par dussin gäddsaxar. Istället för att jobba extra på sina lediga dagar började han söka sig ut på isarna. Livet i det fria återgav honom den sinnesfrid han förlorat den kväll han avslöjat sina planer för Nina.

Frampå våren började Bob och Nina allt oftare följa med på isfärderna. Bob hade några kroker att sköta på egen hand och de fiskar han drog upp, sålde han och fick på det sättet egna pengar.

På våren kom Max över en allmogebåt. Den var utrustad med en Seagull utombordsmotor. Familjen började vistas på sjön nästan varje ledig dag. Fiskade gjorde de också och fick så mycket att de även kunde sälja. När hösten kom hade de förtjänat så bra att det täckte hela driftskostnaden. Pengarna hade även räckt till ett spinnspö åt Bob. Max däremot föredrog att kasta för hand.

Ju bättre Max trivdes på sin fritid, dessmera vantrivdes han med arbetet. På sjön bestämde han själv, men på jobbet var det andra som bestämde, ofta tvärtemot vad han själv ansåg vara riktigt.

För en person som han trodde sig kunna lita på, delgav Max sin syn på jobbet och nämnde även om sina framtidsplaner. En tid därefter började det "tisslas och tasslas" så, att han själv kunde uppsnappa vissa anspelningar. Han låtsades inte om det, men började allvarligt tänka på sin dröm. Skulle den verkligen vara omöjlig att förverkliga? Han blev alltmer splittrad på jobbet men var, som han själv trodde, harmonisk på fritiden. Nina och Bob upplevde det inte så. I verkligheten var han retlig och trött de första lediga dagarna. Likadant var det dagen innan han skulle börja ett pass. Då var han både snar-

stucken och allmänt på dåligt humör, och dessutom kom han ofta försent.

Såhär kunde det inte fortsätta, men någon lösning tycktes inte yppa sig. Max insåg att han uppnått den punkt där livet vänder. Varför förstod ingen honom? Eller gjorde de det och inte vågade medge det av rädsla för vad andra skulle säga?

För Bobs del kändes det otryggt. Han hade märkt att en förändring var förestående, men kunde inte komma underfund med vad den skulle innebära för honom själv. Skolarbetet hämmades på grund av atmosfären hemma. Han började summera vilka ut-sikter han själv hade till utkomst. Att gå i skola ytterligare kanske tio år för att få en god utbildning föreföll vanskligt. Det började finnas för många inom alla yrkesgrupper. Det var svårt att välja rätt så att man inte sedan skulle behöva stå i arbetslöshetskön.

Kanske far i alla fall hade rätt? Bob trivdes bäst ute i naturen. Då fungerade familjen tillsammans.

En kväll i början av september satt Bob med sina böcker, medan Max försökte sova, han skulle börja jobbet vid midnatt. Nina satt vid köksfönstret med ett häfte, en massa kvitton och papperslappar, suckade och bet på pennan, Max undrade vad hon höll på med. Hon sköt då ifrån sig sina räkenskaper och kom in till honom där han låg på soffan i vardagsrummet som han brukade. Hon berättade att hon försökte deklarerera och nu visste svaret på den fråga han ställde för snart två år sedan.

Max reste sig armbågen och undrade vad det var för en fråga.

— Jo, jag vet hur stora, eller rättare sagt hur små våra levnads-kostnader är. Det var ju de som var så viktiga för att vi skulle kunna förverkliga din dröm. Jag står inte ut med att ha det såhär, jag vill, Max, se dig lycklig.

Han slöt henne i sina armar.

Ett obebott fiskartorp fanns till uthyrning i havsbandet. Max hade själv aldrig varit där, men han visste att det låg mycket naturskönt och tillräckligt långt från bebodda trakter. Om de fick hyra stället, trodde han att det borde vara idealet. Ett svar på år av längtan. Det fanns dock ett litet kruz; ägoförhållandena.

— Det kan ta tio år och ännu längre att reda ut allt som är oklart, hade advokaten som skötte hyresförhandlingarna sagt. Under tiden kan ni gott bo därute. Det går jag i god för.

*

Nina hade ofta undrat hur det kom sig att Max inte avancerat lö-nemässigt inom jobbet. Bara vanliga ålderstillägg, men inget mer.

— Jag trodde du visste, sade Max.

— Nej, det gjorde jag inte. Borde jag det?

— Egentligen inte, men varje ålänning borde få veta om de inte undermedvetet vet och inte ens för sig själva vågar erkänna det.

— Jag är rädd för att du får förklara dig lite närmare.

— Det är en språkfråga. För att nå en position i vårt samhälle måste man kunna finska även om det formellt inte fordras. Så är det i

synnerhet inom alla statliga jobb. Kan man inte finska, stannar man ohjälpligt på de lägsta posterna. Det är knappast någon som erkänner detta faktum, fast alla vet det är så. Själv skulle jag gärna ha lärt mig finska, men som du vet kom jag tidigt till Sverige, och där träffade man inte många finsktalande. Nu kan det kvitta, men bra skulle det ha varit att kunna inte bara finska utan även andra språk.

— Du har rätt, sade Nina. Även i mitt jobb skulle jag ha haft glädje av att kunna finska, för visst känns det fånigt att be arbets-kamraterna om hjälp när jag har finska gäster!

— De framsynta i vårt samhälle har givetvis lärt sig finska. Och alla höjdares barn har säkert i ett tidigt skede blivit informerade om vikten av denna kunskap, men de har också säkert blivit informerade om att hålla tyst. Tack vare denna verklighetsflykt, eller ska vi säga dumhet, har det blivit fritt fram för tvåspråkiga från andra sidan Skiftet att besätta snart sagt alla betydelsefulla poster. Detta är knappast rätta sättet att bevara svenskheten.

— Jag tror det skulle behövas mera upplysning, tillade Nina.

Bob valde att läsa finska som frivilligt ämne sista året i skolan. Till kompisarnas stora förtrytelse höll han ut till vårterminens slut och ansågs som underlig. Hur kunde han sjunka så djupt att han läste finska?

Max beställde en ny båt. Det hade blivit endel fiskpengar över. Han fick hyra ett garage i huset där de bodde och kunde på detta sätt utnyttja alla lediga stunder att utrusta båten. Bob var förtjust. En sådan båt var rena drömmen. Skinande mahogny och en Mercury

utombordsmotor! Men Nina var tveksam. Skulle de kunna fiska från en så fin båt?

De gick ännu en gång igenom alla fakta kring flyttningen till Hamnskär.

— Och du är säker på att tusen mark i månaden räcker till levnadskostnad? sade Max.

— Ja, absolut, svarade Nina, det behöver inte gå så mycket ens. Hyran är obetydlig. Och med självhusnåll kan kostnaden bli betydligt lägre.

— Inga problem där alltså, förtydligade Max.

— Nej, men kommer folk att tro att vi kan leva som vi gör?

— Svårt att säga, men jag förstår inte vad folk ska behöva bry sig om hur vi lever! Vi gör ingen orätt som jag ser det. Vi har ju nära nog slitit ut oss och betalat skatt i alla år. Och några pådrag kommer jag aldrig att begära. Vår uppfostran är väl lite gammaldags, men vi har fått lära oss att stå på egna ben. Av det vi sparar, eller rättare sagt det vi inte gjort av med, kommer vi att leva gott tills vi får pension.

— Och Bob?

Han får ta ett sabbatsår. Det har vi ju diskuterat. Under det året kommer han kanske på hur han vill ha det i framtiden.

— Efter vad jag förstår lär han nog stanna hos dig.

— Oss, menar du?

— Okej då. Vad jag ville säga var att han trivs bra med det fria liv du lärt honom. Det är väl inget fel i det, men är det en framtid för en

ung man? Och tror du att en eventuell kvinna kommer att finna sig i ett sådant liv?

— Om jag det visste! Du har sett det samhälle vi lever i, ett samhälle i förvandling. De olika epokerna. Första, andra och tredje vågen. Eller u-samhället, i-samhället. Och nu håller teknologin på att slå ut den vanliga icke-supermänniskan, den ideologiska människan, som sätter livskvalitet före materiella vinningar. Till denna senare grupp vill jag ansluta mig. De som vill fortsätta att höra till det materiella välståndets grupp, och som kanske inte riktigt orkar, har bidragssamhället blivit uppfunnet för. Småningom kommer dessa bidragsmänniskor att bli en största gruppen.

— Men det var ju inget svar på min fråga!

— Kanske inte, men om har denna bild framför sig är det lättare att bilda sig en uppfattning om vad man bör göra. I första hand gäller det ju oss. Det vi står i begrepp att göra, tror jag att många före oss velat men inte vågat.

Den andra maj damp ett tjockt kuvert ner i postluckan: kontraktet. Redan samma dag skrev Max sin avskedsansökan. Han hade vändats för denna dag; att efter sjutton år lämna sin arbetsplats. Men hur underligt det än kan låta, kändes det snarare som en lättnad. I dörren stannade han och såg sig om. Denna välkända interiör! Ett skamfilat skrivbord med sin omoderna skrivmaskin och den överfulla askkoppen. Han undrade om någon tänkt på att han lidit av denna vedervärdiga odör, han som inte rökte. Och vem skulle inta hans lediga stol?

Han lät dörren glida igen. Nyckeln fick han lämna till flickorna i receptionen.

— Så det är verkligen sant att du skall sluta? sade den ljusare av flickarna.

— Alldeles riktigt. Jag vill tacka för den här tiden. De enda jag kommer att sakna är ni två.

— Kan du inte säga vad det är? Nytt bättre jobb?

— Nej, inget jobb, bara något ingen vågat före mig, skulle jag tro.

— Du är hopplös... hon ruskade på sina blonda lockar. Vi kommer också att sakna dig.

— Sköt om er.

Han gick utan att se sig om.

Hittills hade han delat sin aktiva tid i två delar: sjömansåren och livet i land. Det som nu låg framför var ett oskrivet blad, blankt och hemlighetsfullt.

Han styrde stegen upp från hamnen, drog in den saltmättade luften i lungorna. En brusande lyckokänsla genomströmmade honom. Efter år av jäkt hade han äntligen tid att se på sin omgivning. Både se och känna. Han lade märke till hur den svala kvällsbrisen lekte i Storgatans lindar. Han hörde fågelsången, upptäckte de nyansade rabatterna, gräsmattornas grönska. Givetvis såg han också människorna som jäktade, men de tillhörde en för honom överklig tillvaro. En tillvaro före denna.

— Ser du, sade Max, därborta syns Hamnskär. Nina såg... kunde det vara dendär stugan som stod så ensligt? Och han fortsatte:

— Är det inte vackert med solreflexerna i rutorna! Precis som eldflammar!

Han hade ett så konstigt sätt att se på saker och ting, tyckte hon. Där hon såg en ödslig stuga på en ogästvänlig bergknall, där såg han en villa i kvällssolens varma återsken.

— Jag hade väntat mig något mera skyddat... sade hon dröjande.

— Det blir nog annorlunda när vi väl är framme. Det är kanske lite bergigt, men hamnen är välskyddad.

Alla tre satt nu tysta och iakttog med spänt intresse hur Hamnskär kom närmare. Småningom bröts strandlinjen och inloppet blev synligt. Bob drog ner farten och erbjöd Max att ta över rodet.

— Fortsätt du bara, svarade han, jag vet inte mera än du hur man kommer in i hamnen.

Visserligen hade Max varit här som barn ett par gånger, men den minnesbild han hade, skilde sig väsentligt från verkligheten. Han reste sig, gick fram i fören. Båten gled helt sakta så att han kunde peka hur Bob skulle styra. Där syntes några otäckta stenar på vänstra sidan, i övrigt var det rent vatten om än grunt.

Nina reste sig också nyfiket. Ett par storskrakar simmade oroligt i hamnviken. På land stod några fallfärdiga bodar och vid stranden rester av det som en gång varit bryggor. Nina kunde inte hålla sig längre.

— Fy så här ser ut! Vi borde ha vetat vad vi hyrde innan vi skrev på kontraktet. Max verkade enbart förtjust:

— Tappa inte modet förrän vi sett alltsammans. Lite reparationer här och där, så blir det bra ska du se. Sämsta möjliga utgångsläge kan bli en sporre.

Han tog fånglinan och hoppade till den tillsynes bästa bryggan, Bob hade manövrerat upp längs denna. Men Max hoppade snabbt ombord igen. Hela bryggan vek sig nämligen, lade sig makligt på sida och sjönk. Bara några brädstumpar stack upp ur vattnet.

— En liten reparation blir nog av nöden, skrattade Nina.

Bob vågade inte skratta. Han backade och försökte istället vid den andra bryggan, som visserligen bara bestod av ett par halv-ruttna stockar lagda på bockar, men där kom de iland.

Nina tog matkorgen och några kuddar.

— Jag tror att vi behöver en kopp kaffe innan vi försöker oss på några mera halsbrytande äventyr, skämtade hon.

— Nä, protesterade Bob. Ska vi börja med kaffe när vi kommit två steg på land? Kan vi inte gå upp till kåken först? (Han såg vädjande på Max.)

— Tja, jag är allt lite nyfiken, jag med, försökte Max.

— Jag får väl ge mig då, men det vill jag ha sagt: jag tror inte att jag kommer att trivas här! klagade Nina.

Sådan är hon, tänkte Max. Säger alltid vad hon tycker och tänker.

Stigen upp till stugan syntes tydligt, trots att det var flera år sedan sista hyresgästen trampat här. Det var bortåt tvåhundra meter från

hamnen till huset. Varför ingen hyrt på Hamnskär hade sin förklaring. Marken och huset hade ju olika ägare och äganderätten var inte helt klarlagd i någotdera fallet.

— Man ska inte fasta sig så mycket vid något eller någon, menade Max. Då blir det svårt att skiljas sedan...

— Den som har sagt det har nog inte själv varit fast vid något eller någon, antog Nina.

— Jag försökte bara vara filosofisk, svarade Max.

Stugan var större än de föreställt sig. Belägen nästan mitt på ön och oskyddad. Växtligheten var det självfallet dåligt med. Längs stränderna växte några alar, men eftersom Hamnskär bestod mest av berg, fanns inte rotfäste för mycket annat än martallar och krypande enar. Vid ena väggen upptäckte Nina ett litet trädgårdsland. Bland torra grässtrån och späda nässlor låg några rosa knölar. Rabarber, vad bra! tänkte hon, kanske här fanns flera överraskningar bara hon fick se sig om ordentligt?

Huset hade tydligen varit vitmålat, men numera hade det en grå färgton. Några tegelpannor hade blåst ner, men annars såg här helt ut. Max fick fram nycklarna och började prova dem. Han hade fått tre och den andra passade.

Först kom de in i en veranda med massor av fönster. Rutorna var anmärkningsvärt små. Därifrån ledde trappan upp till vinden. Stugan bestod av tre rum och ett enormt kök. Papper och tapeter hängde ner från väggarna, spindelväv i vråna, köksspisens rostig, och vilken

lukt! De tre sade inte ett ord under rundvandringen. I ett av rummen hittade Bob en kartong med gamla årgångar av Kalle Anka.

— Här har tydligen funnits barn, ropade han till föräldrarna.

— Nå, vad tycks om vårt fynd? frågade Max när de på nytt var församlade i köket.

— Jag säger bara usch! utbrast Nina. Nu vill jag ut i friska luften. Jag börjar må illa annars.

— Inte Grand Hotel precis, sade Bob, men här finns något visst — atmosfär av ovanligt slag, om ni förstår vad jag menar. "~ När solen började närma sig horisonten, tog de sin matkorg och kuddarna och satte sig på den högsta platsen. På en slät berghäll dukade Nina kaffe och hembakta bullar. De drack under tystnad. Det var som om en osynlig makt gripit dem. Inför detta storslagna var ord utan betydelse. De såg havet, blankt som en spegel, och en blodröd sol som sakta sjönk under horisonten. Utanför stranden låg en flock ejdrar och kuttrade. Någonstans på ön hoade en uggla. De satt alla tre försjunkna i tankar.

Till slut rörde Nina försiktigt vid Max arm och sade:

— Snälla du, måste vi inte tänka på hemfärden?

— Ja,... men det känns som om man inte ville störa friden omkring oss. Eller vad säger du Bob?

— Jag har aldrig upplevt något så storslaget!

De hjälptes åt att plocka ihop vad de haft med sig. Bob tog korgen och gick före ner till hamnen. Max lade armen runt Ninas axlar,

de följde sakta efter. Halvvägs stannade hon, såg Max djup i ögonen och viskade :

— Jag menade nog inget med det där jag sa förut...

— Vad var det du sa då?

— Att jag inte skulle trivas härute. Nu vet jag bättre. Han svarade inte, bara kramade om henne.

Bob hade slutat skolan. En hel trave med broschyrer hade han med sig hem. Framtiden var skickligt marknadsförd. Bara att välja vad han ville bli, men han började ändå tvivla på sina möjligheter. En lång utbildning med åtföljande studieskuld — vilken garanti hade han att det jobb han utbildat sig för fanns när han blev färdig? Pensionen började han också tvivla på. Kanske även den var avskaffad som något dumt nittonhundredatalspåfund när han år 2030 var i pensionsåldern? De flesta av hans jämnåriga skulle studera psykologi. Det var just nu inneämnet.

— Jag ger fan i alltihop! skrek han.

Nina hoppade till, sådana uttryck hade hon inte hört förr från honom.

— Men pojke, vad är det? frågade hon.

— Förlåt mamma, men...

Han pekade på pappershögen och fortsatte:

— Jag vet varken ut eller in.

— Du behöver inte bestämma dig nu, men det kan vara bra att ha ett mål att sträva till. Far din har haft ett mål, och som du ser kommer han troligen att uppnå det.

Bob hade också drömmar. Han ville ut i världen. Denna frihetslängtan var någonting han ärvt från sin far. Han hade blivit vad man kallar lillgammal. Nu fick han alltså själv bestämma om han ville fortsätta att skola sig. Föräldrarna tvingade honom inte, möjligen kom de med goda råd. Far hade själv velat gå i skola, men då var tiden inte lämplig. Hans bakgrund tillät inte sådana överklassfasoner.

Efter något funderande kom Bob till att han skulle koppla av från framtidsplanerna. Ett sabbatsår hade far föreslagit. Okej, då fick det bli ett sabbatsår.

Det låg en båt vid den förfallna bryggan när de kom ut till Hamnskär, så de landade i stället vid ett par stenar en bit därifrån.

— Frågan är om det inte är bättre att landa vid stranden direkt. Då riskerat man inte att bryta benen av sig, vilket kan hända därborta, sade Max och pekade mot den andra båten.

— Ska vi gå och se vad vi har för besökare? frågade Nina när hon stigit ur båten.

— Gå före ni, sade Bob, så kommer jag efter när jag plockat i land grejerna. Vi har ju båten halvfull med prylar.

Max höll Nina under armen när de tog stigen upp från hamnen. Han kände sig upprymd. Nu var han lycklig. Deras framtid tedde sig ljus.

När de var halvvägs, fick de se ett par karlar gå runt huset. Den ena bar en låda. Den ställde han nedanför ett av fönstren och klev upp för att titta. När den första tittat färdigt var det den andras tur. Samma procedur upprepades vid nästa fönster och nästa.

— Undrar just vad de är för ena, ska vi gå fram och höra om de vill något? menade Max.

Männen låtsades inte om dem. Max hälsade, men fick inget svar. De bara blängde, nickade till varandra och gick vidare till uthuset, som var både lider och toalett.

När de kom ut bar de på några gamla bruksföremål, antika verkade det. Den yngre, i tjugofemårsåldern, sparkade till dörren när han gick. Den studsade upp igen och stannade med ett gnäll på vid gavel. Den äldre mannen, kanske runt de femtio, sade :

— Ge fan i det där pojke, alltihop rasar väl snart i alla fall. Kom så går vi istället och ser om det finns något i bodarna vid sjön...

Resten av samtalet kunde varken Nina eller Max uppfatta.

— Du, sade han. Vad ska vi tro om dom där?

— Inte var det några trevliga gäster precis. Hoppas vi slipper såna i fortsättningen. Dom gillade oss inte av någon anledning.

— En sak förstår jag i alla fall. Har du tänkt på att i huset är ingenting sönderslaget och inga dörrar är uppbrutna. Där finns ingenting att hämta, bara tomma väggar.

Det kändes olustigt att sätta i gång med städningen och skurningen. Men småningom började det goda humöret återvända.

Först ville det inte dra i spisen. Det tog nära två timmar innan de fick varmvatten. Litet torr ved hittade de i lidret, men annars fanns där mest bråte. Rostiga plåtburkar, glasskärvor, flaskor, repstumpar och en del obrukbara verktyg. Det blev en stor hög utanför lidret och en mindre utanför stugan, när de slängt ut allt löst.

Bob hade hittat brunnen.

— Nytt lock måste vi sätta på den, annars kanske någon trillar i, rapporterade han när han kom med de första hinkarna vatten.

— Ja, här finns sannerligen att göra, sade Nina. Det tar kanske veckor innan vi får allt i ordning i stugan.

— För att inte tala om hamnen, tillade Max. Där har vi väl jobb i månader.

Hemma i stan igen ville Nina lätta sitt hjärta. Hela vägen tillbaka från Hamnskär hade hon funderat på detta:

— Du Max, vet du att det kommer att kosta oss en hel del, som jag inte alls kalkylerat med om vi ska få ordning därute? Det måste du ta ställning till nu. Inte senare eller i morgon — utan nu.

— Vad vill du att jag ska göra?

— Kontakta vår hyresvärd, så klart!

Max lyckades få ett tilläggsavtal till stånd. De skulle få målfärg och annat nödvändigt till stugans underhåll. Om de utförde jobbet själva, skulle de få bo gratis de tre första åren. Max nästan flög hem med detta glada besked.

En hel månad jobbade familjen ofötrutet med städning, målning, reparationer, vedhuggning och med bortförande av skräp. Endel gick att bränna, men långtifrån allt. På kvällarna var de så trötta att de knappt orkade prata med varandra.

Äntligen skulle de sova på ön över natten. Hittills hade de ju åkt in till stan varje kväll. När de satt runt det provisoriska bordet, en lastpall de hittat på stranden, kom Nina med en stilla undran:

— När vi fick hyreskontraktet för någon månad sedan, var det tal om att ni skulle fiska. Nu har vi varit här i fem veckor, men någon fisk har jag inte sett.

— Vad säger du Bob, frågade Max, ligger inte ett par gamla nät i båten? I såfall kunde vi lägga ut dem nu.

— Visst, bekräftade Bob som genast var med på noterna, vad önskar frun för fisk?

— Vi ska se först om ni får något alls. Kanske de inte finns fisk häromkring? Det har varit så få båtar synliga, eller är dom här bara då vi är borta?

— Allt lägger du märke till, avrundade Max. I morgon får vi svar på frågorna. Kom nu Bob, så åker vi och lägger ut näten!

De rodde, lät båten glida långsamt. Båda iakttog ingående hamnens botten. Här skulle behövas upprensning. Mellan de långa algerna kunde de se att bottnen närmast bryggorna var täckt av bråte. Gamla stockar, brädstuppar, plåtburkar, hinkar, plastpåsar, tombuteljer och repstuppar utgjorde allt annat än en vacker syn. Det var betydligt mera än virket från bryggorna som låg här. Folk hade använt hamnen som soptipp.

De rodde bort till den intilliggande holmen. Där var bottnen fri från skräp. Vid en stor sten lade de sina nät. Bara litet sjögräs och tång vajade lojt för dyclingarna. Genom ett av sunden kunde de se några fiskebåtar avteckna sig mot horisonten.

— Undrar just vad dom fångar för fisk sådär långt ute? sade Max.

— Inte vet jag, svarade Bob. Lax kanske?

Max började ro hemåt. Plötsligt upptäckte Bob ett segel. En båt rundade udden och styrde mot hamnen. Det var första gången någon tänkte angöra bryggorna. Ett äldre par syntes i sittbrunnen. När de närmade sig, steg mannen upp och ropade:

— Hålla där, får vi ligga här i natt?

— Javisst, ropade Max tillbaka.

Det syntes att det var sjövant folk, allt gick rutinmässigt till. Kvinnan tog rodret, medan mannen lät seglet falla. På några ögonblick hade han samlat dukarna på däck och på nytt övertagit rodret. Nu drog han av motorn och lät båten sakta glida in mot bryggan, medan hon tog förtöjningslinan. Max ville varna dem för den bräckliga konstruktionen.

— Var försiktiga, allt är bara ett provisorium än så länge. Vi har inte hunnit få i ordning ännu.

Mannen i båten höjde handen och nickade, han hade uppfattat. När han hade förtöjt båten gick han iland och hälsade.

— Ja, här har förändrats en del sen sist. Är ni dom nya invånarna?

— Ja, dom nya hyresgästerna kan man säga. Vi har faktiskt tänkt bosätta oss härute.

— Det var en glädjande nyhet. Blir det året om i såfall?

— Nej, till att börja med blir det bara på somrarna. Vi har just kommit hit, det är första natten vi ska sova här.

— Har du hört Agnes (han vände sig till hustrun), kan du tänka dig att det kommit folk hitut igen. Det är nästan så att man inte vågar tro det. Ja, ni förstår (han vände sig igen till karlarna) det har varit beklämmande att se allt förfalla här sen gamla fiskaren dog. Så länge han levde var det alltid roligt att komma hit och få en pratstund. Men nu är ni här och jag hoppas att ni får stanna härute. Har ni tid att komma ombord? Agnes brukar alltid ha något att bjuda på...

— Tack inte i kväll — mor väntar däruppe på oss — men känn er fördenskull som hemma även om vi inte har så fint här, svarade Bob.

— Tack för det. Men i morgon måste ni ger er tid att komma ombord.

Allt var tyst och stilla i huset, bara en kastrull susade rogivande på spisen. Nina sov fullt påklädd på sängen, tillochmed glasögonen hade hon på näsan.

— Varför dröjde ni så länge? mumlade hon. Jag orkade inte vänta, skulle bara vila lite...

— Vi träffade en gammal bekant som pratade bort oss, smålog Max.

— Gammal bekant? Nina reste sig, gnuggade ögonen.

— Inte till oss men till ön och gamle fiskaren. Ett äldre par som seglat i dom här vattnen i många år. Dom bjöd oss ombord också. Dom ligger vid bryggan över natten.

När de på morgonen rodde till stenen där de lagt näten, fanns de inte där. Men de upptäckte dem ett tjugotal meter längre bort. Max gjorde sig klar att ta upp.

— Konstigt att näten flyttat på sig sådär, nog hade jag för mig att vi började lägga vid stenen?

Max fick snart förklaringen. Då han skulle ta upp flötet, dök det under ytan för att igen komma upp ett par meter längre bort.

— Aha, en fisk som drar, utropade han entusiastiskt. Nu får vi smyga oss fram... Bob rodde så försiktigt han kunde och nu fick Max tag i flötet.

— Jisses, vad det rycker och drar, sade han, nu ska du se att vi fått stora sjöodjuret... Och minsann, insnodd i nätet fanns en stor gädda!

— Jag tror säkert att den väger fem kilo, provade Max när han fått den ombord. Vad tror du mor tycker om den?

— Passa på så den inte hoppar tillbaka i sjön, det skulle ju vara bra snopet...

— Ja, det var en baddare att leva till. Den gillar nog inte att bli fångad såhär.

Max måste ställa sig på knä för att hålla gäddan tills den lugnat sig. Snart hade de också resten av näten uppe, men det blev inte många flera fiskar: tre abborrar, två mörtar och en liten piggvar. Den sistnämnda slängde de tillbaka.

— Jaha, det var inte illa, menade Max. Men hur ska vi göra med middagsfisken? Gäddan är för stor och abborrarna för få.

— Det grejar mamma, hon kan sånt där, tyckte Bob. När de kom iland stod seglarparet på bryggan. Frun som var närmast fick syn på fångsten.

— Vilka fina abborrar, kan vi inte få köpa dom? Det skulle smaka med färsk fisk! Hennes man hade samma tanke.

— Ja, du Agnes, det skulle smaka. Precis som i gamla tider. Säg Max, hur mycket kostar abborrarna?

— Jag vet inte, vi har inte sålt fisk. Men visst kan ni få abborrarna gratis...

— Kommer aldrig på fråga, dom smakar mycket bättre om man gjort rätt för dom. Vi säger en femma, om inte det rentav är för litet. Jag ska säga att det är ytterst sällan man får köpa fisk i skär-gården nuförtiden. Som utvecklingen har gått, är ni det bästa som hänt oss seglare. Redan att få prata med folk betyder en hel del.

— Nu förstår jag inte riktigt, sade Max.

— Ja, se bara på den svenska skärgården. Den ursprungliga befolkningen flyttar bort eller dör ut, och vad kommer istället? Jo, någon jäkla serviceanläggning eller bara sommargäster. Det kallar inte jag en levande skärgård. Jag vill ha vänliga människor att prata med, inte sådana som tänker i pengar, Ja, här står jag själv och pratar, men ni förstår nog vad jag menar. Hit kommer man inte för att bli rik, det måste finnas andra värden ni sätter högre. Jag nämnde det kanske igår och nu säger jag det igen: jag hoppas verkligen att ni får bli kvar härute!

Efter en önskan om god fiskelycka och hopp om återseende nästa år, tog seglarna farväl. Max och Bob kunde gå upp till det försenade morgonkaffet. Överrumplad av seglarnas frispråkighet frågade Bob, när de kommit halvvägs till huset:

— Vad tror du han menade med det där?

— Vilket då?

— Om vi får stanna.

— Ja, antagligen det han sade. Kontraktet är ju "tillsvidare", Advokaten sa att vi kunde känna oss lugna i minst tio år. Så länge skulle det ta att reda ut alla oklarheter. Men lite osäkert är det ändå.

— Det kan betyda att vi kanske måste ge oss av vilken dag som helst? Så mycket som vi jobbat här...

— Så fort går det nog inte. Ett år i förväg blir vi informerade och sannolikt får vi förnya kontraktet om äganderätten övergår i nuvarande händer. Nej, vi behöver inte oroa oss i det hänseendet.

— Men mycket kan vi inte satsa på dethär. Synd, jag har redan börjat trivas.

— Var har ni hållit hus? Här har jag väntat med kaffet i minst en timme. Nina lät nästan ond. Och ingen fisk fick ni väl heller, kan jag förstå?

— Jo, men den har vi sålt, svarade Max. Här, han lade upp femman på bordet, vår första avlöning. Är du inte glad?

— Fick ni fisk eller inte?

— Lugn mamma, förklarade Bob, vi har en stor gädda i båten och dom övriga fiskarna sålde vi.

34

— Då ska ni få kaffe. Vem sålde ni fisken till, inte dom där seglarna väl?

— Jo, precis. Det var bara tre abborrar. Vad ska vi göra med femman, tycker du?

— Vi borde nog rama in den som ett minne av vår första inkomst. Vore det inte något att tänka på?

När de druckit, följde Nina med karlarna ner till hamnen. När hon såg gäddan blev hon förskräckt.

— Den ryms ju inte ens i ugnen! utbrast hon.

— Bara lugn, sade Max, vi kapar den i lämpliga bitar. Säg bara hur stora bitar du vill ha. Såhär... (han visade med händerna) eller såhär?

Nina visade, hon med.

— Såhär..., tror jag.

Max började rensa, men då sprattlade fisken så att han tappade både den och kniven.

— ... och jag som trodde att gäddan var död, invände han, det var en seglivad en.

Nästa försök kröntes med framgång och han behövde inte kapa fisken. Nina menade att det vore synd att slänga fisk, hon kunde använda allt på ett eller annat sätt.

— När vi fått i ordning kan vi lägga nät varje natt, anförde Max. Och har vi tur kommer fångsten att räcka till för både hushåll och försäljning.

De måste tillverka sumpar. I dem kunde de förvara fisken levande. Men virket var slut, Varendra brädstump hade de spikat på bryggorna. De måste ge sig ut för att söka virke. De hoppade i båten och åkte runt de närliggande holmarna.

Nina tog fisken och gick upp till huset. Hon skulle både baka bröd och steka fisk. Konstigt att det fanns så mycket att göra! Hon hade trott att dagarna skulle bli långa, men snarare räckte de inte till. Baka, tvätta, bära in vatten och ved, och så matlagning och disk. Och allt utan tekniska hjälpmedel! Det var väl sådant som hennes bekanta kallade "att inget ha att göra". Karlarna hade lämnat näten trassliga i

en låda. Menade de, att hon skulle reda ut dem också? Hon skulle försöka, men först skulle hon baka. Bordet hade blivit riktigt bra sen hon fick en fanerskiva spikad på det.

Hon hade just stjälpit upp degen när en ung man kom upp mot huset. Lång, mörk och barhuvad. Håret var litet ostyrigt. Han såg sympatisk ut, men skenet kunde ju bedra. Han var klädd i en gul t-skjorta, blå jeans och bruna sandaler. Nu var han nästen framme vid dörren, men stannade tvekande. Så började han gå runt huset och Nina följde honom med blicken. Hon gick till nästa fönster, men han kom inte fram där, så hon vände tillbaka till det första. Hon tryckte näsan mot rutan. Just då dök han upp, igen och tryckte näsan mot rutan utifrån. Ett ögonblick stod de med näsorna mot varandra, åtskilda endast av en glasruta. Om han trott, att han sett ett spöke eller något annat övernaturligt väsen, kunde hon inte veta, men han vände och sprang mot hamnen. Nina sjönk ner på en låda. Vad gick det åt folk egentligen? Hon erinrade sig de förra fönstertittarna. Dethär var inte bra, hon ville inte vara ensam mer än nödvändigt. Så kom hon ihåg degen.

Karlarna hade tur med sitt virkessökande. Förutom det som dög till ved, hittade de flera fisklådor och ett par nästan nya bräder. När de återvände till hamnen, såg de en äldre träbåt med stor Johnsonsnurra styra ut genom det trånga sundet mot norr, det såkallade hamninloppet.

Nina var så uppe i sitt bak att hon inte lade märke till sina karlar när de kom. Inte förrän de öppnade dörren ryckte hon till.

— Gud vad skönt att ni är hemma!

Hon berättade episoden med fönstertittaren. Max tog sig om hakan och slog fast:

— Det var nog ingen farlig en. Han blev lika överraskad som du, skulle jag tro. Det var honom vi såg sticka härifrån med en väldig fart just när vi kom in i hamnen.

Nina dukade fram den ugnstekta gäddan och alla åt med god aptit, men karlarna ville inte stanna inne länge, det var hett i köket. Det gick inte heller att vädra, då jäste inte brödet, förklarade Nina.

Fönstertittarlådan tog de med sig och högg till ved. Sent på kvällen hade de en sump klar, men några nät blev inte lagda.

Vid första stadsresan hämtade Max ut sin skrivmaskin, endel böcker, papper, lexikon och ett par halvfärdiga noveller. Han hade äntligen funnit arbetsro. Nästan dagligen ägnade han ett par timmar åt skrivandet. Även Bob hade hämtat ut en del saker, bland annat en trave böcker om segling, reseskildringar och liknande litteratur.

Nina höll reda på vad som hände omkring dem. Endel seglare kom på kvällarna och for vidare följande morgon. Tydligt visste de inte att någon bosatt sig på ön. När Linders mötte någon av ortsbefolkningen hälsade dessa inte ens. Familjen förblev alltså anonym, utom för enstaka seglare som ville köpa fisk.

Det blev ju inte mycket fisk på fyra nät, men de lade ut dem varje kväll och förvarade fångsten i sumpen. Pengarna räckte till de dagliga inköpen. Ett problem var mjölken som surnade. Nina hade öns-

kat sig ett gasdrivet kylskåp, men karlarna ville inte lyssnat på henne, så de måste hålla tillgodo med sur mjölk.

Nina märkte att matpengarna räckte längre härute. Det berodde på att de nu måste göra välplanerade inköp.

Lugna kvällar rodde de runt ön. De ville inte störa stillheten med att använda snurran. Fågelungarna blev skrämnda och ett lätt byte för trutar och andra rovfåglar. Både Nina och Bob tyckte att det var hemskt att se trutarna ta ungar, som sprattlade och pep innan de blev svalda. Om någon ruvande fågel blev skrämnd, fanns alltid en kråka i närheten som hackade sönder äggen. Max visste hur man skulle röra sig i naturen, Nina och Bob måste lära sig det.

En kväll i början av september, då stillheten bröts av vindens sus och vågornas dån, blev det åter tal om framtiden. Långt in på natten satt de och diskuterade. De var överens om att detta var deras lyckligaste tid. Aldrig hade de haft såhär mycket tid för varandra. De började se, känna och tänka på ett annat sätt genom att lägga märke till naturens egen puls — årstidernas växlingar.

— Tänk om vi slapp att åka till stan när vintern kommer! menade Nina. Det känns så konstigt, precis som om vi aldrig mera skulle få uppleva en såhär lycklig period.

— Det är väl mörkret och vindens sus som stämmer dig så till sinnes, tröstade Max. När våren kommer, återvänder också glädjen. Du ska få se att nästa sommar blir ännu bättre!

— Jag hoppas verkligen att du har rätt. Men det är något som säger mig, att såhär kan det inte fortgå. Då skulle vi ju ha ett paradiset på jorden...

Max satt länge och tittade in i de falnande kolen i brasan. Han lade sin hand på Ninas axel, uppmanade henne att inte förfalla till melankoli.

— Först nu börjar jag förstå hur mycket du betyder för mig, förklarade han. Det är på tiden också, efter sjutton år.

Hon blev rörd, men ville inte visa det, så hon steg upp och kokade kvällsté. Månen hade blivit synlig ovanför horisonten och tecknade en glimmande gata över hamnens vatten. Inne brann stearinljusen. En lång stund satt alla och njöt av stämningen. Till slut sade Nina:

— Såhär skulle jag alltså alltid vilja ha det.

— Dethär livet trivs också jag med, instämde Bob, men om jag ska stanna som fiskare måste vi skaffa mera redskap. Eller är det kanske inte fint nog att bli fiskare?

— Fiskar är något man gör vid sidan av ett riktigt jobb, betonade Nina. Men du kan ju alltid försöka.

— Jag vet ungefär hur man ser på fisket som yrke, svarade Max, men det är det enda man kan syssla med härute. Till stan vill jag inte längre. Yrket skämmer ingen.

— Ni har båda gjort ert och jag borde kunna stå på egna ben eller hur? fortsatte Bob.

— Det beror på hur högt du sätter målet, påpekade Max.

— Inte för högt, bara så att man klarar sig.

— Det är rätt, understödde Max. Idealet är att man sätter fordringarna så lågt att man kan leva oberoende av arbetsmarknaden. Då är det bara att börja kalkylera.

Den kvällen blev det avgjort att Bob skulle stanna hos föräldrarna. Nina var fortfarande tveksam och ansåg att fiskarens yrke inte var någonting för en ung man. Men trots allt var hon glad att få behålla honom hos sig.

De fortsatte sitt stilla liv, åkte till andra holmar, plockade bär, fisk frös de ned i boxen i stan. Aldrig tidigare hade de haft ett så stort matförråd. I slutet av november lämnade de Hamnskär för året. Ordentligt påpälsade satt de tysta, vemodiga i båten. Blickarna sökte sig envist tillbaka till stugan och hamninloppet.

Livet i stan blev aldrig mera sig likt. Bekanta tog avstånd. Deras överdrivna artighet eller konstlade brådska blev prövosam. Bob kunde inte begripa varför de blev bemötta så.

Julen närmade sig och Nina ville veta om de skulle köpa varandra gåvor. De kom överens om varsin present.

— Vad ska vi göra under mellandagarna? frågade Max. Vi brukar ju ha gäster då.

— Strunta i alltihop, var Bobs råd. Jag är inte alls road av dessa tillställningar. Låt vännerna själva avgöra. Vill dom ha med oss att göra, hör dom säkert av sig.

— Kanske, men dom tycker väl att vi är malliga.

— Det är deras sak i såfall. Vi är fortfarande desamma som vi alltid varit. Max replikerade:

— Dessvärre är vi nog inte det. Folk gillar inte att vi går vår egen väg. Jag träffade en bekant häromdagen som sa det i skämtsam ton, men undermeningen var tydlig nog. Folk förstår inte, eller vill inte förstå, att man kan utföra något också då man inte går efter klockan. Åtta till fem, åtta till fem vareviga dag, något annat finns inte för flertalet.

— Men du som ska bli en ny Strindberg, raljerade Bob, vad tror du om ditt skrivande? Måste det inte finnas medfödd begåvning för att kunna skriva?

— Ja, om jag det visste. Det är väl något som andra måste bedöma. Annars är mitt skrivande som andra hobbies, man kan inte låta bli. Om det blir något att ge ut, vet jag inte. Men en sak tror jag mig veta: man ska vara rysligt snäll om man skriver om Åland. Skrivare på Åland måste överväga att emigrera om dom skriver något negativt. Förlag Byrålådan kan nog bli det säkraste alternativet för mig...

— Frimärken är en lugnare hobby!

Bob skrattade åt sitt förslag, men Max kände sig illa berörd. Kanske pojken hade rätt? När helgdagarna var över konstaterade de, att detta varit deras bästa jul. Inget frosseri, inga extra kostnader, hemmet fyllt med lugn musik. Bob hade underhållit med sin skivspelare. På julen skulle det inte vara någon häftig musik, ansåg han.

*

På nyårsaftonen kom oförmodat ett gammalt bekant par på besök. Kvällen började glatt och gemytligt. Trots att Nina inte alls varit beredd på gäster, hade hon ändå lyckats få det någorlunda festligt. Rena turen att de hade en flaska champagne och en hela vin hemma. Med maten var det litet klenare.

Vad som sedan fick det hela att urarta till gräl, blev ingen riktigt klar över. Troligen berodde det på många små insinuationer från gästernas sida, föranledda i först hand av att Max, men även Nina och Bob, var ytterst återhållsamma med den flytande förplägnaden. Detta inte bara av ekonomiska skäl; alkohol var något som familjen sällan använde. Strax före midnatt hade samtalet urartat till oförskämdheter.

— Jaså, ni har inte råd att åstadkomma en ordentlig festmiddag heller, ironiserade mannen, men man har ju en viss förståelse för sådant. En annan är inte rädd för att jobba som somliga andra. Det kan inte bli så fett att ligga ute på en holme och sola sig hela sommaren...

— Vi har gjort annat än solat också, menade Max.

— Och vad skulle det vara om man får fråga?

— Men Alex, avbröt hustrun, nu får du inte bli ofin, vi kom ju hit objudna. Förlåt Nina, men Alex har tagit lite för mycket...

Hon borde inte ha sagt något, verkan blev motsatt den hon avsett.

— För mycket, för... nej, nu jävlar! Några små skvättar! Och du ska hålla käften, käring, när jag snackar. Och som jag sa (han vände sig igen till Max), en annan är ju inte rädd att jobba och inte käring-

en heller. Hick... Skål, nej visst fan, ni har blivit religiösa hela buntten.

— Alex, du måste lugna dig! Hon grep sin mans arm och ruskade om honom. — Tänk på att du är hos vänner.

— Vänner? Vänner... nej, Kerstin, dethär är inga vänner. Som inte kan ta en sup ens. Här får man ensam hålla stämningen uppe. Förresten — har också du blivit smittad? Du har ju inte druckit ur. Skål, Kerstin!

Han klingade sitt glas mot hennes halvfyllda som stjälpte, ramlade i golvet och gick sönder.

— Nu vill jag inte vara med om era oförskämdheter längre! fastlog Max. Det är bäst att ni lämnar oss ifred, ju fortare dess bättre.

Alex blev så överraskad av Max förbittrade uppsyn att han kom av sig. Hustrun fick honom fort ut ur rummet. Avskedsfraserna blev osagda.

— Gott nytt år, tillade Nina när Max lyckats få gästerna utanför dörren. Nu ser vi vad våra så kallade vänner tänker om oss. Jag kunde aldrig tro att det skulle bli såhär.

— Av barn och fyllhundar får man höra sanningen har någon sagt, konstaterade Max.

Nina började gråta och Bob gick in till sig. Vilken nyårsnatt, tänkte Max. Varför skulle dedär människorna komma och förstöra allt?

På nyårsdagen ringde telefonen. Max tog luren.

— Hej, det är Kerstin! Jag ville be om ursäkt för igår. Du kan inte tro vad jag skämdes. Är Nina inne? När han dröjde med svaret, fortsatte hon:

— Om hon inte är där så hälsa mycket från mig. Säg att jag är verkligen ledsen...

— Det är bra, Kerstin, jag ska hälsa henne det. För övrigt tycker jag att vi glömmer det som var igår.

— Du förstår — jag vet inte hur jag ska våga möta Nina efter dethär! Det känns svårt, så goda vänner som vi varit.

— Ja, jag förstår. Du är en förståndig kvinna, Kerstin, Gott nytt år förresten, det glömde jag önska dig i går kväll. Tack och god fortsättning!

— Jag kan inte förstå vad som flög i Alex. Han brukar vara en sån gentleman, förtydligade Nina när Max kom från telefonen.

— Vi har tydligen frestat vänskapen för hårt, antog Max. Dom kan inte tåla att vi inte gör som andra. Dethär hade inte åtminstone jag räknat med. Jag undrar om alla vänner ska vända oss ryggen?

— Jag är rädd att vi kommer att vara utan vänner så länge vi vägrar återvända till samhällsmaskineriet, suckade Nina. Det kändes i alla fall bättre sedan Kerstin ringt.

*

Tidigt nästa morgon inhandlade karlarna material till nya nät och långrevar. De låg på plus vad gällde utgifterna. De fick beröm av

fiskhandlarn. Han ansåg att de skulle få en god inkomst, om de satte mera på fisket. Att lyckas fånga så mycket på så få redskap tydde på en viss fallenhet.

Bob lyssnade och lade på minnet. Han tyckte att det lät hoppfullt.

Max tog sig an näten och Bob knöt revar. De kunde jobba ostört, för ingen av de forna vännerna hörde av sig.

I slutet av februari fick Max tillbaka sina manuskript från förlaget. Tyvärr kunde de inte åta sig utgivning. Far och son växlade blickar, men ingen sade något. De anade båda vad den andra tänkte. Lusten att skriva blev åtskilligt dämpad en lång tid framöver. Men en natt när Max inte kunde sova, steg han upp och skrev en novell som han omgående postade till en tidning. Tre veckor senare kom ett tackbrev. Tidningen vill gärna ha Max till medarbetare, men dess ekonomi var så skral, att den inte kunde erbjuda något honorar. Men man tog gärna emot flere bidrag av honom.

Inget vidare lönsamt att vara författare, tänkte Max, när han läste brevet. Bobs idé med fiske var nog lönsammare. Skrivmaskinen fick stå orörd till våren.

I slutet av mars hade de sina redskap klara. Rastlöshet präglade familjen. Även om Nina föreföll lugnast, var det hon som längtade mest. Hon upplevde sig ha förlorat alla sina vänner, och funderade ibland på att svara på en kontaktannons. Men hon kom till att det inte skulle vara rätt. De, som på det sättet ville komma bort från ensamheten, var i regel sådana som förlorat sin livspartner. Hennes ensamhet var av annan art.

Den vackra aprilmorgon, då de gjorde sin första utfärd för året till Hamnskär, var som att födas på nytt. Vinterns tristess, de små grälen, isoleringen och de sista veckornas långsamma väntan, allt var nu borta. Nina mindes första gången de åkte till skäret i fjol. Då hade hon inte kunnat ana sig till hur allt skulle bli. Vantrivsel, ensamhet, eller en tid av lycka? Ett kaos av ovisshet hade fyllt hennes sinne. Nu visste hon att de var på väg mot en rogivande ensamhet i naturen. Längtansfullt följde hon de välkända skären med blicken. Hon undrade vad karlarna tänkte där de satt bak i båten och pratade. Och nu dök stugan upp i synfältet. Snart... Frusna men nyfikna nådde de hamnen och fann att deras stor-skrakar väntade bland några isflak, som ännu låg kvar. De kände sig välkomna. Bryggorna var illa åtgångna, men de gick att reparera. Och huset stod som de lämnat det. Inte ens mössen hade hittat in.

— Gud, vad skönt att vara hemma igen! utbrast Nina när hon kommit innanför dörren. Nu får ni hjälpa till med att få fyr i spisarna. Och vatten behöver vi, vem kan hämta?

— Jag hämtar, sade Bob.

Han tog en hink och rusade iväg, men var snart tillbaka utan vatten.

— Brunnen är frusen, jag måste till lidret efter en yxa!

Spisarna rykte in som vanligt. De måste öppna både dörrar och fönster. Egentligen gjorde det inget för värmens del, det var varmare ute än inne. Ännu en gång kom Bob utan vatten.

— Det är minst en halv meter tjock is i brunnen, förklarade han. Om jag måste ha ett så stort hål att jag får ner hinken genom det, blir det inget vatten i dag. Jag får ta en skopa och försöka ösa istället.

Det var dags för den sedvanliga "gå runt landpromenaden". Ved var något nödvändigt. Det gällde att ta tillvara vad havet bjöd. Karlarna gick före, Nina ville plocka undan därinne först. Hon hade knappt hunnit duka av innan Bob kom springande.

— Mamma, ropade han i dörren, hela stranden är full med stock! Jag ville tala om det för dig så du vet. Ved för flera år säkert.

— När jag har städat undan och diskat kommer jag ner och hjälper till, svarade hon.

Det blev kväll innan de dragit, släpat och rullat upp allt på stranden. Lyckliga och trötta räknade de dagens resultat: tjugo stora stockar, nitton mindre, trettio enmeters props och en mängd brådstumpar, lådor och lastpallar. Allt var prydligt staplat utom de största stockarna. Dem hade de lagt var för sig med en stor sten ovanpå, för att som seden var i skärgården, markera att de var bär-gade.

— Dethär var precis vad vi behövde, skrockade Max. Nu är vedfrågan ur världen en lång tid framöver. Men vi måste anmäla det till tullen. Om ägaren vill ha virket tillbaka, måste han få veta var det finns.

— Då är det väl ingen nytta med allt jobbandet? sade Bob besviken.

— Åjo, för det första kommer nästan aldrig ägaren och hämtar såhär små mängder, och om så skulle vara fallet har vi rätt till bär-garlön.

— Hoppas vi får bra betalt om dom ska ha virket — så jobbigt som det varit att få upp dom där bjässarna, genmälde Bob.

— Oberoende av vad resultatet blir går jag in och sätter på kaffe-pannan, menade Nina. Jag har lite kaffe kvar, så vi kan få varsin kopp. Jag var inte beredd på att vi skulle vara härute så länge, annars hade jag tagit mera med mig.

— Ingen kunde veta att vi skulle bli hela dan, berömde Max, du brukar ju ta till i överkant. Men gott blir det med kaffe.

—Äsch, fnyste hon, fana er inte. Kom med upp istället, jag har fyr i spisen så det går fort. Men... hon hejdade sig mitt i meningen, vad är de med din hand, Max?

— Jaså den. Det är inget att bry sig om. Jag råkade stuka den när jag höll på med den stora stocken därborta.

— Du måste vara försiktig, varnade Nina. Hur tror du det skulle gå för oss om det hände dig något.

Han hade en livförsäkring, men den var knappast till tröst. Bäst att inte tänka på sådant. För att avleda samtalet sade han:

— Skulle det inte vara trevligt med ett par fågelholkar? Jag har lagt märke till hur skrakarna flyger runt och söker. Nu har vi gott om virke också.

Bob höll med om att det var en god idé. Så fort de kom ut igen skulle han sätta igång med att spika holkar.

— I morgon är det valborgsmässoafton, anmärkte Nina när de satt kring kaffebordet. Tänk om vi kunde flytta ut redan i morgon. Jag skulle gärna vara här första maj.

— Ja, utbrast Bob begeistrad, det måste vi ordna. Att sitta i stan och ugglas kan inte vara uppmuntrande.

— Men tänk om fars handled blir värre? Nina såg bekymrad ut.

— Jag tror inte det är något att vara orolig för. Vad är det för skillnad om jag har ont härute eller i stan? Vi provianterar i morgon-bitti och åker ut så fort vi kan. Nu när vi har eldat hela dagen, går det säkert att sova över i morgonnatt.

*

När de nästa dag var på väg ut, lade de märke till att det fanns mycket sjöfågel. Tilllochmed några svärter hade anlänt.

— I morgon börjar vårjakten, anmärkte Max. Tur att man inte har drabbats av den sjukdomen. Fåglarna är nog vackrast när dom lever.

— En gång skulle det vara roligt att vara med på jakten, förklarade Bob.

— Kanske, svarade Max utan att tanken tilltalade honom. Du förstår, vårjakten, som är något unikt i sig, har ofta blivit grunden till osämja och förtal, ja tilllochmed rättsak. Be Gud bevara dig från sådant. Du kommer att få se hur alla försöker hinna först ut för att lägga beslag på de bästa platserna.

— Men holmarna kring Hamnskär, är inte dom fredade?

— Javisst är dom det, men någon större mening kan jag inte se i detta. De holmar som inte är fredade ligger så till, att dom som har jakträtt där täcker hela området med sina moderna vapen. Man kan undra om det är slumpen eller taktiskt förfarande som har gjort att det blivit så.

Förra våren hade de kommit till Hamnskär först efter jaktsäsongen. Nu skulle de iaktta denna åländska sport på nära håll. Visserligen visste de hur det hela gick till, men bara Max hade deltagit. Förr bedrevs jakten för att dryga ut och få variation på kosten. Nu var det bara en sport.

Två jaktsällskap låg redan vid bryggorna — högljudda av jaktbrännvinet. En av karlarna var i trettioårsåldern, ansiktet täckt av helskägg, klädd i grön värmeoverall, skinnmössa och gummistövlar.

— Vart ska ni i natt? var det första han yttrade.

— Vi, vi ska ingenstans, sade Max och började lyfta korgarna upp på bryggan. Vi ska stanna här.

— Ja, jag förstår, men det kunde vara bra att veta var ni tänkt jaga, annars kanske vi far till samma ställe. Pettersson och ja (han slog ut med armarna), dom i andra båten, vi är överens om var vi ska sitta i natt...

— Det är okej, sitt var ni vill. Vi ska ingenstans.

Nina som suttit tyst klev nu upp på bryggan. Tydligt hade inte den skäggprydda lagt märke till henne tidigare. Nu tillade han skratande:

— Jaså, ni har tamsvärtor med, då blir det ingen lyckad jakt! Vänd till de övriga i sällskapet fortsatte han:

— Har ni sett på fan va, kvinnfolk ombord! Ha-ha, ja, ni förstår vad jag menar... Dubbelpipigt va?

Den avsedda effekten lät inte vänta på sig. Ett rått, ohämmat skratt ekade mellan bodarna.

Den avsedda effekten lät inte vänta på sig. Ett rått, ohämmat skratt ekade mellan bodarna.

— Kom så går vi, invände Nina. Här vill jag inte stanna.

Hon tog sin korg och gick. Hennes karlar kom strax efteråt. Skratarna hade kammat hem en för sitt välbefinnande värdefull poäng.

I stugan gjorde Nina en obehaglig upptäckt. Hon hade glömt köpa tändstickor, och hon kunde hitta endast ett par stickor.

— Ingen värme, ingen mat, konstaterade Bob. Men vi kan kanske låna av skyttarna nere i hamnen...?

— Aldrig, skrek Nina och stampade med foten i golvet, hellre far vi tillbaka till stan. Sånadär oförskämda... Jag tänder ett ljus, till det behöver jag bara en sticka. Från ljuset kan vi få eld till alla spisar.

Bob hämtade vatten och Max tog vedkorgen. Hans handled hade svällt ytterligare, men han försökte låta bli att tänka på den. Och framför allt ville han inte visa för de andra hur ont det gjorde.

När han kom in med vedkorgen sprakade redan brasorna hemtrevligt och det doftade kaffe.

— Vart tog Bob vägen? frågade han.

— Han skulle gå runt och se var han kunde sätta upp holkar, tror jag. När Bob dröjde, kände sig också Max manad att gå ut.

— Går du till hamnen? frågade Nina ängsligt.

— Jag tänkte det...

— Kom ihåg, ge dig inte in i diskussioner med dom där...

Jägarna höll på att lägga ut från bryggan. Avsiktligt dröjde Max på stegen. Kvar på bryggan stod pappersmuggar och ölburkar. I familjens båt fanns flera ölburkar och i vattnet flöt ett par flaskor, ett cigarettpaket och en plastkasse. Varför var folk på dethär viset? Vuxna människor! Han stod en stund och betraktade eländet och skulle just stiga ner i båten, när Bob kom gående längs stranden.

— Jaså, dom har gett sig av nu. Rösten verkade harmsen.

— Se vad dom har lämnat efter sig, sade Max och gjorde en gest med armen.

— Någon har slagit sönder våra sumpar, jag tittade in i boden nyss.

— Man kan fråga sig vad som ska komma härnäst, insköt Max. Du som har två friska händer kan plocka upp skräpet dom lämnade efter sig.

Med en åra bärgade Bob plastkassen som blev full när han samlat ihop allt.

— Undras om det blir såhär hela sommaren?

— Nej, vanliga seglare sköter sig mycket bättre. Dom frågar nästan alltid först om dom har sopor att lämna, svarade Max.

— Det är något underligt med alltsammans. Främlingar tar för givet att vi är någon sorts avlönade tillsyningsmän, och ortsbefolkningen anser att vi inte alls bor här!

— Eller att vi åtminstone inte borde bo här, fyllde Max i. Nu kom också Nina ner.

— Skönt att dom gett sig iväg — hon nickade mot bryggorna — nu kan ni komma upp till middag. Bob berättade om sin upptäckt och om vad jägarna lämnat efter sig. Nina trodde att det skulle bli bättre när vanligt folk kom.

Max gick i sina tankar. Han såg alla båtarna som var på väg och visste vad jägarna hade i sinnet. Han stannade och lyssnade. Blandat med motorsurret och ett par fiskebåtars tuffande kunde han urskilja alfågelsång utifrån havet. Han undrade hur många fåglar som nu sjöng sin avskedssång. Också några ejderpar fanns vid stranden. Vädret var det bästa, men stämningen beklämd.

De gick upp på berget för att fånga den förtrollning de upplevt första kvällen förra året. Något av den stämningen fanns kvar, men redan i gryningen, vid halvtretiden, bröt helvetet lös. Det small från alla håll, gevärssalvorna rullade mellan holmarna. Först på eftermiddagen tystnade skotten.

Max handled var så svullen att den liknade klabbarna de bärgat. Öm var den också, men värken var inte besvärande.

— Är det inte bäst att kontakta en läkare eller sjukbyrå? sade Nina.

— Kan det vara någon mening med det? menade han.

Men tändstickorna var slut och därmed blev det stadsresa i alla fall och ett besök hos doktorn för Max. På vägen in till stan såg de många skadskjutna fåglar. Det var ingen uppbyggande syn.

När Max ringde till hälsocentralen fick han bara kontakt med en automatisk telefonsvarare. Vid nästa påringning svarade en damröst att han kunde få tid till den femtonde maj. Därmed återstod endast akuten. Där blev Max utskälld då han äntligen efter tre timmars väntan kom in till läkaren. Varför hade han inte tidigare sökt hjälp? Inget ben var brutet i handen. En tub mobilat och en burk piller skulle bota honom.

— Ni blir sjukskriven tio dar, avrundade läkaren. Känns det inte bra så måste ni komma igen. Lämna intyget till sjukkassan så ordnar det sig med sjukersättningen.

Men på sjukkassan blev det back. Han kallades egen företagare och det räknades ut sju karensdagar åt honom, sön- och helgdagar räknades bort. Alltså blev det ingen ersättning.

Det räckte flera veckor innan handleden blev bra. Men han brydde sig inte om att på nytt uppsöka läkare.

Framför trappan hade orrarna sin spelplats. Här satt familjen många morgnar och åsåg skådespelet. Normalt var där åtta till tio tuppar som bubblade och väste. Nina och Bob var fascinerade, de hade aldrig tidigare upplevt orrspel.

Om en tupp inte höll sig till sitt revir, blev det slagsmål. En morgon låg en tupp död på slagfältet. Max hade aldrig vetat att det kunde gå så hett till och ämnade kontakta en naturvetare. Tuppen verkade inte ha några stora skador, endast ett par sår på ryggen och litet torkat blod på fjädrarna.

Mot slutet av spelperioden kom också hönorna till platsen. Det blev nästan ännu intensivare spel och slagsmål.

— Vet ni vad, sa Nina en morgon, det är hönorna som väljer kavaljerer. Något kanske att ta lärdom av?

Trots att Max var handikappad försökte de fiska. Bob tyckte att de skulle lägga ut på djupt vatten och de gjorde ett försök där det var nästan tjugo meter. Resultatet blev trehundrafemtio simpor och en ejderhona.

— Vilken fångst! utropade Bob. Vilken tur att vi lade ut bara tre nät. Det var mitt förslag, som du vet.

— Ja, nu har vi sannerligen jobb, skrattade Max.

— Vad ska vi göra med fågeln? undrade Bob.

— Ja, ådan är fridlyst. Tänk om vi skulle stoppa upp den? Jag lärde mig göra vettar när jag var barn. Det skulle vara skojigt att ha en riktig vetta nu när det finns bara plastbitar att locka fåglarna med.

— Men om vi ska stoppa upp ådan måste vi vända oss till polisen. Jag har hört att man får något papper som anger att man fångat fågeln lagligt.

Eftersom de i alla fall skulle till stan för att handla och hämta post, tog Max ådan med till polisinrättningen. Där blev de ganska förvånade. Inte för att han kom med en förbjuden fågel, utan för att han bar den så öppet.

— Hur har du fått dendär? undrade jourhavande.

— På ett nät vid Hamnskär.

— Vid Hamnskär, har du jakrätt där?

— Nej, jag har inte jagat den heller. Då kan det väl inte behövas någon jakträtt...

— Det är utanför vårt behörighetsområde. Du måste gå till länsmanskontoret och höra vad dom säger. Vi har inget med landsbygden att göra.

På länsmanskontoret blev han utfrågad om tid, plats och fångstätt, och han svarade som det var.

— Jaha, sade polisen bakom disken, det är en fridlyst fågel. Då tillfaller den landskapet. Du får gå till jaktvårdskonsulenten och lämna den där!

Dethär var allt annat än enkelt, tänkte Max då han gick till ställe nummer tre. Varför hade han kommit på idén att stoppa upp ådan?

Jaktvårdskonsulenten slog ut med armarna :

— Tyvärr kan vi inte ta emot den. I dethär fallet ska jag skriva ett intyg att vi inte gör anspråk på den. Det blir återremittering till

länsmanskontoret, där får de upprätta protokoll över att inget brott föreligger. Först därefter övergår äganderätten till fångstmannen.

Så tillbaka till länsmanskontoret. Max fick genomgå förhör och därefter kallades en yrkeskollega med erfarenhet av fåglar in för att konstatera om ådan verkligen drunknat.

— Vatten i lungorna! sade kollegan. Vi kan nog intyga att det är som Linder säger.

Den som skött förhöret verkade inte helt nöjd. Han undersökte fågeln ännu en gång, tydligen för att övertyga sig om att det inte fanns kul- eller hagelhål. Sedan fick Max sitt intyg. Ett A — 4-ark nästan fullskrivet. Han kunde stoppa upp sin fågel.

Det blev att samla fjolårsormbunkar. En såkallad fjol skulle täljas och en enpinne med en liten tvärställd kvist på, den skulle hålla upp halsen och näbben. Fjölen skulle också brännas. Det tog nästan en hel dag att göra i ordning vettan. Flåendet tog längsta tiden. Det skulle göras så försiktigt att det dels inte gick håll på skinnen, dels för att det inte blev blodfläckar. Köttet tillredde de till middag. Nina undrade nog om man kunde äta "dränkt" fågel.

Max hade fått ett brunt brev. Det var från skattemyndigheten. Han ombads inom tio dagar förklara varför hans inkomst härrörde sig från bara en del av året.

— Jaha, då får jag gå dit och förklara, tyckte han. Vi måste ändå in till stan om några dagar, eller hur Nina?

— Då blir fredagen lämpligast, sade hon.

— Men om vi får fisk att leverera är fredagen opasslig, invände Bob. Fiskhandlarn vill nämligen ha fångsten i början av veckan.

Fångsterna började bli goda nu, vilket berodde på att vattnen runt Hamnskär var kallare och lekfisken därför steg senare där. Men överutbud hade gjort att priserna börjat falla. Det blev främst att fiska för husbehov och därmed fick de tid också till annat. Max handled var nästan återställd.

Eftersom det varit torrväder en längre tid, ämnade de hämta upp virket från stranden. Nina påpekade också att veden snart var slut i lidret. Medan hon gjorde mat, gick männen ned för att ta itu med virket. Efter några minuter var de tillbaka med endast några brädstumpar.

— Någon har varit här medan vi var till stan! sade Max. Allt virke är bortfört. Kvar finns bara några ruttna bräder.

— Vad ska vi då elda med? frågade Nina.

— Vi måste väl fara ut och hämta från de andra holmarna. Att där finns syns ända hit. Det verkar som om någon avsiktligt tagit det vi bärgat. Det måste vi meddela tullen.

— Tänk om ägaren varit här och hämtat virket? påpekade Bob.

— Det kan jag inte tro, men i såfall får vi veta det.

Hos tullen hade ingen ägare anmält sig. Virket var således stulet. I flera dagar förde de hem ved från de andra holmarna. Men erfarenheten hade lärt dem att inte lämna veden på stranden utan bära allt till lidret. De tyngsta bitarna sågade de sönder.

Första veckan i juni började seglarna anlända. De var flera än året innan, mest nya ansikten. Det kom också bra med fisk igen. Men det var varmt, och därmed uppstod problem med förvaringen. Fiskarna klarade sig inte länge i sumpen.

De måste åka till stan varje morgon med nattens fångst. Och då kom lönsamhetsfrågan in i bilden. De gånger de fick bara några kilo, var det bättre att kasta fångsten tillbaka i sjön — bränslekostnaden blev större än inkomsten.

Då allt var välstädat på Hamnskär, trodde seglarna att de som bodde där var avlönade tillsyningsmän, som hade till uppgift att sköta renhållning och sophantering. Men familjen Linder visste inte ens vart man skulle vända sig för att ansöka om betalning. De höll snyggt bara därför att de ville ha det så.

— Tänk om vi hade elström härute, suckade Nina. Då skulle vi kunna förvara och förädla fisken.

— Ja, då skulle vi kunna sälja direkt till turisterna, inflikade Max, men som det nu är får vi lita oss till fiskhandlarn.

De hade redan många nät och flera hundra långrevskrokar. Med nät kunde man fiska bara om vädret var vackert. Med rev gick det att fiska också när det blåste. Men nu var frågan: var ta bete? Att åka ända till stan för att köpa betesfisk skulle ställa sig för dyrt. Max fick höra talas om en gammal fiskare som moderniserat sin utrustning och gått över till nylonskötar. Av honom köpte han ett par skotar billigt. Nu skulle de pröva strömmingsfiskelyckan.

Redan första natten fick de en hel låda, säkert mera än trettio kilo, men de behövde bara fem kilo till beten. Det var bara att åka till stan och sälja. Där fick de nedslående besked. Ingen ville ha strömming. En etablerad fiskare hade sedan gammalt avtal med alla livsmedels-handlare om leverans. Det fanns bara den vanliga fiskuppköparen att vända sig till. Han kunde ta fisken till tjugo penni kilot. Bränslekostnaderna gick på aderton mark, så det blev tolv marks förlust. Nej, att fiska strömming var inte lönsamt. Men revar skulle de lägga ut, det hade visat sig torsk i vattnen. Torsk hade Max erfarenhet av sedan krigsåren. Då såldes visserligen torsken till rävfarmarna, men nu var tiderna andra och torsk betraktades som fin mat. Åtminstone om den var packad i små paket med påskriften Frionor!

Första fångsten blev liten, nästan bara småtorsk som de sålde till minkmat, men denna gång räckte det nästan till bränslekostnaderna. Gädda, abborre och flundra gick både att sälja och förvara. I fortsättningen fick det bli den sortens fisk.

När höststormarna kom, mindes Nina det planerade grönsakslandet. Hon påminde karlarna speciellt om dillen som behövdes till flunderkoket. I tre dagar grävde de i sitt nya land. Så blev det plötsligt lugnt och de kunde lägga ut näten igen.

Bob åkte in med fisken. Nina och Max fortsatte grävandet. En snurrebåt landade vid bryggan och tre manspersoner gick upp mot huset. Besökarna var borta några minuter, innan de åter kom ner till bryggan. Max iakttog dem från en undanskymd plats. Männen satte sig tillrätta i båten. De hade gevär med sig. Det var visserligen jakt-

tid, men Hamnskär var ju fredat. Så mycket årsungar av alfågel som anlant de senaste dagarna, tänkte Max. De skulle väl aldrig...? Han behövde inte vänta länge, förrän de första skotten small! Han sprang upp på land för att se bättre. Männen körde runt och sköt från båten. Ett snabbt och effektivt sätt att få fågel. Dethär måste vara en engångsföreteelse, resonerade Max och gick in till Nina.

— Ska det bli likadant som i fjol? undrade hon.

— Det var nog bara en tillfällighet, intalade sig Max. Hade inte samma båt ofta visat sig i närheten av Hamnkär på sistone? Varför hade männen kommit iland, var det för att övertyga sig om att ingen var hemma?

Några dagar senare hade de åter fisk att leverera. Max ville pröva om de var bevakade och blev ensam kvar när Nina och Bob åkte till stan. Men den här gången hände ingenting särskilt, inte heller följande gång. I fortsättningen fick dock Bob åka ensam med lasten. Båten var snabbare med mindre last. På pojkars vis tyckte han att det var roligt när det gick fort.

Småningom kom Max underfund med hur det förhöll sig med höstjakten. Hamnskärsborna brukade i regel göra stadsresorna varje måndag och fredag. Jägarna kom alltid de dagarna. En gång sköt de tolv fåglar i vattnen kring Hamnkär.

— Borde vi inte anmäla det för polisen? undrade Bob.

— Visst borde vi, förklarade Max, men det skulle bara ställa till bråk.

— Varför tror du det?

— Jag har en känsla av att de alltid gjort såhär, och kommer någon och lägger sig i blir det tråkigheter. Med detta fick ämnet förfalla.

Höststormarna satte in på allvar. Besöken av ortsbefolkningen blev allt färre. Familjen på ön kände lättnad.

*

En sen seglare anlöpte Hamnskär med två damer ombord. De kom att stanna flera dagar. De ville invänta bättre väder och naturligt nog blev det många pratstunder. Isynnerhet den ena damen var verkligen nyfiken av sig. En dam av värld, ansåg Max. Hon hade kopparbrunt hår, fylliga läppar, ovalt ansikte med en frisk färgton, tydligen av vistelse i det fria. Hon behövde ingen särskild klädsel för att framhäva formerna. Allt var perfekt trots att hon var bortåt de femtio. Den djupa rösten och den intensiva blicken fick Max att känna sig osäker.

Den andra damen var motsatsen. Blyg, tystlåten och intetsägande. Hon var också rätt lång, med nästan grått hår. smalt ansikte, insjunkna kinder och rynkor vid ögonvråna. Max antog att hon var båtens ägare.

Damerna kom in i stugan flera gånger om dagen. De ville prata, höra vad Max ansåg om vädret. Givetvis ville de också veta hur det gick att leva såhär ute i naturen.

— Så underbart är det inte alltid, berättade Max. Vi har till exempel ingen elström och umgänget är obefintligt. Det kan bli långsamt isynnerhet om hösten. Men sommaren är vacker, för att inte tala om våren.

— Alla årstider har väl sin tjusning, insköt den brunhåriga, men jag förstår att höst och vinter kan vara nog så trista. Hur är det med lönen, och har ni någon semester?

— Lönen? Vi har ingen lön. Vi bara hyr här och livnär oss på fiske. Folk anser att vi har semester hela tiden.

— Men det är ju inte klokt! Jag tog för givet att ni hade någon form av tjänst, som tillsyningsman eller så. Vem sköter underhållet och sopaneringen?

— Det är vi som sköter den detaljen, men det är inte så mycket att tala om. Det är ingen som bett oss göra det, och vi har inget betalt för det heller. Material till underhåll av huset har vi fått, det är allt.

— Men varför?

— Tja, vi kan väl inte låta alla sopor bara ligga kvar, vi ska dock bo här.

— Det var det dumaste! Ingen människa gör något gratis nuförtiden. Ni får väl vända er till de ansvariga och begära ersättning.

— På uppmaning av en seglare har vi försökt, men det gick inte. Det är bara ideella organisationer som beviljas ersättning. Inte privatpersoner.

— Men den ni hyr av har väl något att säga till om!

— Det var också en fråga. Inte ens vi vet vem som äger ön. Nu blev hon riktigt nyfiken.

— Dethär blir bara mer och mer överkligt. Driver du med mig?

— Nej, inte alls. Det är som jag säger. Vi hyr genom ombud, som lovat oss att få bo här tills ägoförhållandena är klarlagda. Lite osäkert, men också spännande.

— Men något måste ni väl veta eller tro er veta, annars är ni mer än lovligt godtrogna...

— Kommer det i någon tidning om jag berättar?

— Absolut inte. Jag är bara nyfiken.

— Själva huset lämnar vi därefter så länge. Men ön har fyra intressenter: staten, landskapet, kommunen och så ett enskilt hemman som någon tror att ön tillhört eller borde ha tillhört. Så du måste förstå att jag inte kan svara på din fråga. Dessa fyra ska försöka komma underfund med vem ön tillhör. Fiskevattnen har lika trassliga ägoförhållanden, så du förstår att vi sitter löst. Men för att återgå till soporna, ingen vill ha med dom att göra, vi måste väl fortsätta som förr.

— Dethär var mera komplicerat än jag trodde. Men varför har ni gett er in i något så osäkert?

Hon steg upp och började gå runt i köket. Max bet sig i läppen då han märkte att hon fått syn på skrivmaskinen. Han hade för ovanlighetens skull lämnat den framme.

— Aha, sade hon och slog ihop händerna, det ante mig att det fanns en förklaring någonstans! Vem...? (Hon vände sig forskande

mot var och en av dem och hennes blick fick Max att rodna.) Ja, det var det jag tänkte! Får jag titta?

— Visst får du det, men jag vet inte om det är något att visa...

— Förlåt att jag är så framfusig, men det hör till mitt yrke. Har du publicerat något?

— Nej... Max kände sig som en skolpojke som blivit avslöjad med furiens.

Hon tog några ark i sin hand och satte sig. Så följde en lång tystnad. Ansiktet avslöjade ett livligt minspel. När hon läst färdigt, tittade hon på Max.

— Varsågod, bröt han tystnaden, du vill ge lite kritik, förstår jag...

— Det är jag bra på, smålog hon. Som jag ser det är det i första hand miljöteckningen. Jag förstår att du ser allt omkring er som självklart, men en läsare kan ju inte se det som ni. Och personerna borde få mera liv. Annars tycks du ha mycket att berätta — och en viss talang att uttrycka det också.

— Tack för det, svarade Max. Jag är alltid rädd för kritik fast jag borde vara tacksam istället. Jag måste fråga dig en sak, tycker du att jag ska kasta hela rasket i brasan?

— Absolut inte. Man ska aldrig kasta något innan man fått ut av det allt det kan ge.

— När vi ändå blivit såhär "intima" kan du väl tala om vad du sysslar med?

Dagmar — som hon hette — hade varit journalist. Skrivit några prosaböcker utan framgång, litet poesi också. Hon hade varit gift, men äktenskapet hade spruckit. Nu ägnade hon sig enbart åt översättningsarbeten. Hon kunde ta jobbet med sig, var inte tvungen att sitta fast på samma ställe. Nya miljöer, nya människor och nya arbetsuppgifter var inspirerande. Hon hade äntligen börjat leva.

— Det var så vi hade tänkt leva också, replikerade Max, men vi kommer inte loss från samhällsmaskineriet. Vi har länge planerat hur vi vill ha det, men vi vet inte om det lyckas.

Hon hoppades att de skulle få leva så som de tänkt sig.

Vädret var fint morgonen efter deras långa samtal. När Max kom ner till hamnen, var båten borta.

Den hösten blev det inte mycket fiskat. Men något av den inre stillheten infann sig hos familjemedlemmarna. Nina sysslade med sitt bak för vintern. När de ändå höll eld i spisen hela dagarna, kunde hon ta tillvara ugnsvärmen. Flera långa spett i taket fyllde hon med hålkakor. De hade köpt en säck mjöl av en bonde för en mark kilot. Femtio mark för ett halvt års bröd! När de åkte till stan tog Nina färskt bröd med och frös ner. På det sättet skulle de ha färskt bröd hela vintern. Fisk skulle de också ha ända till våren. De hade saltat vinterströmming, två stora hinkar. Nina hade lärt sig nya recept. De vanliga bär- och svampinläggningarna var också klara.

Max satt allt längre stunder bakom sin skrivmaskin. Han hade ju fått värdefulla tips av Dagmar. Han måste läsa mera, hade hon sagt. Lära av andra var ett annat råd. Han hade lånat endel böcker, men

hittade ingen som direkt behandlade det ämne han ville skriva om. Det borde finnas någon person som han kunde vända sig till för att få hjälp med språket. Redigering trodde han att det kallades.

Bob hade också hämtat ut sin speciella litteratur. I övrigt var han aktiv som sin mor, bar vatten, högg ved, satte upp holkar och skötte resorna till stan. Nina och han organiserade det praktiska. På det sättet trivdes alla och såg allt ljusare på framtiden. Det skulle nog gå att leva så som de hade tänkt sig.

*

En motorbåt kom tuffande mot bryggorna, en vanlig fiskarbåt av "strykjärnsmodell" med två män ombord. Den som styrde var klädd i lång päls och skinnmössa. Den andra hade hatt och svart rock, påminde om en präst på avstånd. Detta senare var nog en dålig jämförelse — när motorn stoppats, hörde både Max och Bob att det inte var någon kyrkans man de hade äran att få besök av. Till att börja med rammades familjens båt. Om det skedde avsiktligt eller inte, blev det ingen tid att reflektera över. Den prästlika tog till orda. Max undrade för sig själv om det var en galning, men så igenkände han en av höjdarna i kommunen.

— ... och det vill jag bara sagt (han hade tydligen hållit på med sitt anförande en god stund redan), att nu får det vara nog! Bara komma hit och utnyttja det vi byggt upp. Ja, det är för jävligt! Han skrek, hetsade upp sig mera och mera. Han försökte också ta sig ur

båten men föll och förblev sittande. Kamraten försökte lugna honom, utan resultat.

— Ta inte i sådär, det är ju bara suputen Linders avkomma — han ger sig nog snart iväg...

— Jävlar i hel vite, jag blir så arg så jag vet inte vad jag gör! Ert jävla pack, bara komma hit och bosätta sig! Att ni inte begriper så mycket ens att man ska vara skriven i kommunen om man ska bo här. Tvi, tvi!

Den andre som var nykter, ansåg att ärendet härmed var framfört, tog ena åran och sköt båten ut på fritt vatten. Max försökte säga något, men han hade ingen chans att bli hörd. Den hattprydda fortsatte att gorma allt grövre oförskämdheter. Oförmögen att resa sig satt han med det tomatröda ansiktet ovanför relingen och spydde sin galla.

— Vad ska dethär betyda? frågade Bob.

— Tydligen var det ett kommunalt ärende som framfördes, ironiserade Max. Sättet verkar ju lite underligt, men det är kanske den här kommunens sätt att lägga fram sina önskemål...

— Och suputen Linder, vad menade han med det?

— Farfar — min far alltså — bodde en tid i kommunen. Vi stod inte varandra nära, så egentligen lärde jag väl aldrig känna honom riktigt. Jag vet att han ofta dränkte sorgerna i glaset. Han kunde aldrig hävda sig, dessvärre är väl det ett arv som också jag fått.

— Båten? Hur gick det med den?

— Ja, låt oss syna skadorna, det var väl inte med avsikt de ramade båten, får vi hoppas. Fulla människor är ju inte tillräkneliga, och skulle vi träffa dem i morgon, nyktra, skulle dom säkert inte minnas att dom "talat" med oss.

Turligt nog var skadorna på båten små. Relingslisten var knäckt på ett par ställen, och lackeringen hade fått några skråmor. Bob hade registrerat det mesta besökarna sagt. Obesvarade frågor ringde i hans öron.

— Du far, vad kunde dom ha menat med att dom har byggt upp dethär? Det finns ju knappt något kvar av det som en gång varit. Allt som nu finns här, har vi byggt upp!

— Om jag det visste, Jag antar att dom inte menade det vi gjort utan troligen kommunens service; skolor, sjukvård och sådant. Det var väl skatten dom tänkte på. Om vi inget betalar, ska vi inte heller dra nytta av vad andra gjort.

— Men vi har väl ingen nytta av vad dom har i den här kommunen? Vi får till och med ta hand om deras sopor. Rätt till något har vi tydligen inte!

— Sånt tänker inte kammungubbarna på, min son.

Det gångna året var det första hela de kunnat leva som de tänkt sig. Uppgjorda kalkyler höll, med plusmarginal dessutom.

— Hurra vad jag är bra! skröt Nina när hon räknat ihop kostnaderna. Det är inte klokt, tänk att det går att leva som vi och att ingen kommit på det förr.

När de deklarerat, kom de på att de borde ha skrivit upp hur mycket de sålt för därute. Nina trodde att det kunde röra sig kring trehundra mark. Nästa år skulle de hålla exakt reda på vad det blev. Inte för att många visste att de kunde få fisk därute på Hamnskär — de hade avsiktligt försökt undvika närmare bekantskap med folk som kom och for — men ryktet hade börjat gå bland seglarna. Kanske de ändå borde satsa på turisterna? Genom firkhandlarn hade de förtjänat så mycket att de inte hade behövt ta av sitt reservkapital.

Max och Nina hade nått sitt mål, även om det inte blivit någon ny resa till södern. De måste tänka på Bob. Ville han bli fiskare, skulle de stöda honom.

Mantalsskrivningen var avklarad. Redan mellan jul och nyår hade Max varit inne på länsstyrelsen och hört sig för. För tillfället fanns bara en äldre kvinnlig tjänsteman på kontoret, men hon kunde ge besked. Visst var det riktigt att man var skriven där man hade sin huvudsakliga boningsort. Dtdär med var man bodde den första januari var bara gammal lagtext.

Denna jul- och nyårshelg fick de inga gäster.

Orrarna var ännu flera denna vår. Nina hoppades att sommaren skulle bli torr och varm, så att inte deras ungar frös ihjäl. Sjöfåglarna var bättre rustade, deras största fiender var kråkorna och människorna. Sin vana trogen hade hon gått för att ta en titt på ejderhornorna. Hon hade lärt sig att röra sig försiktigt i naturen, undvek snabba, oroliga rörelser för att inte skrämma de ruvande honorna. Hon kunde stå alldeles intill dem, prata med dem. De flesta hade hon också gett namn.

I ett av boen var äggen sönderhackade och dunen spridda i en vid ring. Hon krafade med en pinne ihop dunen, försökte snygga upp. Då upptäckte hon att där ännu fanns ett helt ägg. Hon tog det så inte kråkorna skulle komma åt det.

När hon senare på dagen bakade, använde hon ägget. Vi kaffedags knackade det på dörren och två poliser klev in. De frågade om hon sett en seglare som anmälts saknad, en svensk som hämtat sin båt på Degerby varv och inte kommit hem som beräknat. Det hade hon inte, kanske hennes karlar sett, men de var ute på fiske och hon visste inte när de skulle vara tillbaka.

Poliserna bjöds på kaffe, och de gav henne beröm för kakan, den var godare än någon de ätit på länge. När de druckit både två- och tretår, tackade de för sig och gick.

På kvällen undrade Max varifrån hon fått ingredienserna till kakan. Hon nämnde ådägget. Då skrattade Max så att tårarna rann.

— Jaså, du har bjudit poliserna på ådäggskaka! Det är ju inte klokt. Vet du inte att man inte får plocka ådägg, det är en fridlyst fågel!

Någon dag senare, då Bob gick runt ön för att granska de fågelholkar han satt upp, kom han besviken hem och berättade att någon brutit bottnarna ur alla holkarna. Ingen kunde fatta vad människorna avsåg med sitt handlande.

Det fanns ett mönster i fridstörarnas beteende. Det började med drivveden på stränderna. Kring Hamnskär fanns sällan något, men på de andra holmarna kunde veden ligga kvar länge. Och ju längre bort man kom, desto mera fanns att hämta. Snart kunde de ställa klockan efter en snurrebåt, som körde runt ön flera gånger om dagen. Ibland fanns två män ombord, ibland bara en, men det var alltid samma båt. Någon kustbo hade tydligen satt sig i sinnet att ta reda på vad de sysslade med. Att det bodde folk på ön hade alltså äntligen gått upp för ortsborna. Huset hade ju målats och bryggorna reparats och fler och fler seglare angjorde hamnen.

Snart började också andra saker hända. Ibland låg familjens nät i en hög på stranden, ibland låg de sönderslitna i sjön. De började här efter lägga ut näten endast på dagen, och så att de kunde se dem från land. På det sättet fick redskapen vara ifred.

En dag gick Max till polisstationen och frågade vad han borde göra åt saken. Han berättade allt han observerat, men tillade att han inte sett någon röra näten. Att de blev sönderslitna var i alla fall sä-

kert. Det är nog bara strömmarna, salarna eller någon snurrebåt som orsakat det hela, trodde polisen.

Strömmar och salar? tänkte Max. Varför skulle det plötsligt ha blivit strömt? Salar hade han inte sett en enda gång sedan de kom till Hamnskär. Enda förklaringen var nog en snurrebåt, men varför hade det börjat hända just nu?

Någon dag senare då Max igen var i stan, hejdades han på gatan av en för honom okänd man i bil som bromsade med tjutande däck. Föraren backade, vevade ner rutan och skrek:

— Du ska ge fan i att föra ut falska anklagelser mot mig! Ta det som en varning om du vill stanna kvar i prästbetyget.

Därefter tryckte mannen på gaspedalen och for vidare. Max kunde inte förstå att han skulle ha gjort sig skyldig till några falska anklagelser. Hos polisen hade han endast relaterat sina upplevelser

*

En kväll kom tre båtar samtidigt till hamnen, på en av dem fanns bekanta från förra året. Nu hade de tagit med sig två andra seglande familjer. Det fanns också barn ombord, inalles sex stycken i åldern två till tio år.

— Vi måste fira dethär på något sätt, sade den bekanta frun. Jag har berättat för fru Asp och familjen Fredriksson hur underbart vi hade här förra sommaren. Ja, ni kan inte ana hur vi längtat hitut!

Hon kramade alla i tur och ordning; Nina, så Max och sist Bob. Så sköt hon pojken ifrån sig, men lät händerna ligga kvar på hans axlar.

— Jisses vad du har vuxit! Inte kunde jag tro att du skulle bli stora karlen bara på ett år. Kanske du har fästmö också?

— Nej, svarade han förläget, jag är nog ledig ännu... Båda skratade.

— Du tänker väl inte förföra pojken, skämtade fru Fredriksson — en lång, slank och blond kvinna i tjugofemårsåldern.

— Om jag bara fick chansen så... du är väl inte svartsjuk?

Och så skrattade de på nytt. Bob kände sig generad i detta kvinnliga sällskap. Fru Fredriksson hade med sig förutom sin femåriga dotter också två små koreanska flickor. Max hade gått till männen på bryggen och Bob smet också ditner. Diskussionerna rörde sig kring båtarnas seglingsegenskaper, Gotland runt, den senaste världsomseglingen med Claire Francis. Bob skulle inte ha haft något emot att stå under hennes befäl. Hans drömmar och längtan rörde sig kring möjligheten att en gång få göra en sådan resa. Asp förklarade att Bob nog kunde få chansen, han var ju ung. Max sade ingenting, men en viss oro kände han inför sonens intressen. Nina och han hade inga anhöriga. Världsomseglingar hade krävt människoliv. Han kunde knappt föreställa sig hur det skulle kännas om Bob inte fanns.

Nina och de andra kvinnorna kom också ner till bryggan. En av dem föreslog att man skulle ha knytkalas där värdfolket kunde delta som gäster.

Några fisklådor, ett par vedkubbar och plankor bildade stormen till festbordet. En fanerskiva som Bob hittat några dagar tidigare fick de nu användning för. Nina hämtade ett lakan som hon breddade ut till bordduk. Fru Fredriksson föreslog att alla skulle klä upp sig. Det tyckte barnen om. De hade dekorerat bordet med blommor.

Vid den utsatta tiden kom damerna klädda i vita byxor, stickade ollar med påsydda emblem. Tydligt tillhörde alla samma båtklubb. Herrarna hade ljusa byxor och mörka klubbjackor. Också barnen hade finkläder. De koreanska flickorna märktes mest i sina blekrosa klänningar och vita hattar med röda band. Även de två pojkarna i åttaårsåldern och tvååringen såg prydliga ut. Den femåriga flickan hade tagit av sig jeansen och hade nu kjol och blus, röda skor och knästrumpor. De blonda lockarna var flätade. Alla bar korgar fulla med mat till bordet. Här skulle sannerligen bli fest.

Nina menade att hon och hennes karlar inte alls gjorde sig i det eleganta sällskapet, Men Max tyckte, att det kunde ju ingen veta, att det skulle behövas festkläder härute!

— Huvudsaken är väl att vi har på oss något annat än det vanliga... Han hämtade några flaskor saft till bordet för barnens räkning.

— Men Max då, ropade en av damerna, det var ju vi som skulle bjuda. Och här kommer du med Whiskey och Martini...

— Ja, jag tänkte att barnen skulle ha lite.

— Barnen? Hon formligen tappade hakan.

— Det är nämligen saft i de gamla spritflaskorna...

Alla skrattade åt missförståndet. Asp bad Bob hämta bandspelaren från deras båt. Festen kunde börja. Ur bandspelaren strömmade smäktande tangomelodier. Fru Björk bjöd upp Max.

De dansade på den släta berghällen intill bordet, men musiken upphörde nästan genast.

— Varför gjorde du sådär? sade fru Björk anklagande.

— Jag gjorde inget, förklarade Asp, bandet var slut. Men jag sätter i ett nytt om ni vill fortsätta dansen.

— Protest! hördes det från de övriga, nu ska vi äta först.

Alla började ta för sig. Sallader, sillinläggningar, ost, frukt. Och Liebfraumilch till de vuxna. Bob räknades som vuxen.

När de tagit de första tuggorna, kom ett sällskap på tre män upp längs stigen från hamnen. De gick högljutt diskuterande förbi bordet och fortsatte bort till stugan, tvekade vem som skulle gå in först. Max reste sig och ropade om de ville något.

— Vi ska ha tag i dendär fan som bor här! skrånade den skäggyrde samtidigt som han ryckte upp dörren och slog igen den med en skräll.

Konstigt, tänkte Max, har ortsborna blivit tokiga? Tydligt var att de var uppretade över att Linderska familjen bodde här, men han kunde bara inte förstå varför.

Den som talat verkade mest aggressiv och satte nu fart mot bordet med de två andra i släptåg. Stora, stadiga karlar, alla spritpåverkade. De två slätrakade började dra i damernas ollar, han med bockskägget högg tag i Max skjorta.

— Nu ska vi reda opp en gång för alla! skrek han. Vem fan har gett er lov att bo här?

— Vi hyr stället, sade Max så behärskat han kunde.

— Hyr? Av vem, om man får fråga. Vi brukar räkna dethär som vårt, vi. Nu ska ni härifrån — och det med en jävla känsla! Att bara komma hit och bo, tror ni att ni är så privilegierade, va? Ligga här och tjuvfiska och hålla hotellrörelse. Hur mycket förtjänar ni på att ordna festmiddagar, och hur mycket förtjänar ni på all fisk ni säljer? Kanske ni har hembränt också, och knark...

Här måste han dra efter andan. De manliga gästerna reste sig och försökte lugna de objudna. Då sken den skäggyrde upp, trodde väl att det var dags för knytnävarna att tala. Max låste dock hans armar. Han gjorde ett våldsamt ryck för att komma loss, och det resulterade i 'aij han sparkade omkull bordet. Mat, flaskor och bestick flög omkring och barnen började skrika. Detta var något som bråkstakarna inte räknat med. De avlägsnade sig plötsligt.

Att ingen kom till allvarlig skada var rena turen. Ett barn hade skärsår i handen, ett annat skrubbsår på benen. Allt var kaos. De yngsta tjöt, kvinnorna var chockade och en av männen ville tillkalla polis.

Seglarna plockade ihop sina backar och korgar och gick ombord på sina båtar. Vad var detta för ett ställe? Och vad var dedär Linders egentligen för ena? Nina började också gråta och sprang in. Max försökte förklara, men det verkade som om seglarna trott mera på bråkstakarna. Dessutom upprepade de att det var underligt att Max

inte kallat på polis. Max försökte få dem att förstå att de ju inte hade någon telefon, men de ville inte lyssna.

Nina låg på sängen och grät. Bob låste in sig i sitt rum. Max satt i köket med hakan i handflatan. Hur skulle det ha gått om de inte varit hemma då fridstörarna anlände? Skulle detta upprepas? För första gången låste de ytterdörren till natten. Det var inte brukligt i skärgården, men nu hade "civilisationen" nått också hit.

Nästa morgon var seglarna borta. Först mot kvällen började familjen reda upp festbordet. Bob höll sig fortfarande för sig själv. På flera dagar lade de inga fiskredskap i sjön.

Nina hoppades att hon snart skulle få färska grönsaker. Hennes lilla trädgårdsland såg prydligt ut. Men när hon första gången skulle hämta dill till fiskkoket, var hela dillstängeln avklippt. Ett par veckor senare var alla potatisstakarna uppdragna.

En dag föreslog en seglare att Nina skulle börja röka fisk. Till det behövdes naturligtvis en ugn. Max visste att han inte hade rätt att ställa ens sten på sten på ön. Men radade några stenar så, att Nina kunde placera röklådan på dem och elda under.

Det hade sagts att fisken skulle rökas i tre timmar. Några sjöfarare dök upp och önskade köpa av den rökta fisken, men de orkade inte vänta.

Max och Bob hade samlat en massa pinnar och kvistar, som hon kunde underhålla elden med. När två timmar gått, kunde hon inte hålla sig längre utan lyfte lådan ur elden och tittade. Kvar fanns bara svartbrända "pepparkakor". Hon berättade detta för karlarna och de

försökte komma på felet. De hade lagt in torra spånor och litet enris — så långt var det ju riktigt. Felet var nog att hon haft för hård eld så att spånorna inne i lådan börjat brinna.

Ett par dagar senare försökte hon igen, men inte heller nu var fisken ätlig.

— Nä nu ger jag upp! beklagade hon sig, Dethär klarar jag inte.

— Var inte ledsen, tröstade Max. Alla kan misslyckas i början.

Hon besökte biblioteket och tittade i en bok om rökt fisk, men där beskrevs bara stora anläggningar. En av bibliotekarierna visste hur man använder röklådan. Enligt henne måste man använda rökspån som fanns att köpa i sport- och järnaffärer.

Nu rökte hon fisken bara en halvtimme, den såg fin ut, men smakade inte bra. Hon insåg att den måste saltas före. Efter ytterligare en omgång kunde hon bjuda sina karlar till middagsbordet. Hon fick beröm för sin rökta fisk och var stolt och glad.

Trots att sommaren övergick i höst och seglarna blev allt sällsyn-
tare, fortsatte bevakningen av familjen på Hamnskär. De hade haft
sin sämsta säsong ur alla synvinklar. Så var de också utsatta för or-
ganiserad terror. Nytt var att alla möjliga rykten kommit i omlopp.
De tre fridstörarna hade stolt berättat hur de avslöjat "han fan därute"
med att sälja fisk svart till seglarna, hur de ordnat fester och sålt litet
"hum-hum" också, folk kunde ju själva räkna ut vad. Den skägg-
pydde och hans bröder hade naturligtvis med "egna ögon" sett allt.
De hade också talat med seglare och fått så att säga svart på vitt.

En kväll anlände ett högljutt sällskap till ön. Max och Bob var
sysselsatta med nätredning vid stranden. En i sällskapet ville tala
"privat" i all vänlighet. Han frågade om de kunde komma upp för att
köpa kaffe med dopp... och möjligen något till...

— Tyvärr, vi säljer inte kaffe och inget annat heller som skulle
passa till kaffet, avbröt Max.

— Var inte så blygsamma, alla vet att ni brukar sälja, inte bara
kaffe utan också nybakat bröd, fisk i alla former och kanske något
mer som man ska tala om i jävligt små bokstäver...

— Jaså, lögnerna har tagit sådana proportioner nu, inflikade Max.
Få se vad som kommer härnäst?

— Nä-nå, ta inte i sådär! Som jag sa, vi kom ut på skoj. Det är ro-
ligt om det går bra för någon. Ett smart drag i alla all; enligt vad jag
har hört så lär ni ha sålt för bortåt femtitusen. Inte illa, inte illa! Fast
det har jag inget att göra med förstås...

— Den som fört ut den lögnen skulle jag gärna vilja se i ögonen,
fortsatte Max. Tillhör du taxeringsnämnden?

— Nej, tack och lov gör jag inte det, men dom lär nog få höra det
dom också vad det lider. Det går inte att hålla något hemligt i ett
såhär litet samhälle.

— Nej, isynnerhet inte med den avundsjuka som här råder, me-
nade Max och fortsatte att reda ut näten. Har du förresten hört vem
det är som sliter sönder våra bragder, du som vet så mycket?

— Sliter sönder nät? Nej, det är nog något som ni själva har hittat
på, skulle jag tro.

Därmed lämnade fridstörarna ön.

Max kom ihåg att han fått brev från skattenämnden i våras, i vil-
ket han ombads förklara hur han klarat levnadskostnaderna. Kanske
det fanns ett samband? Han skulle väl få se i november.

Fisket var det inte mycket bevänt med. Alla nät var i trasor, men
revarna var hela.

— Om vi skulle försöka med revar på nytt, föreslog Bob. Det har
visat sig en och annan torsk, en större sort än förra hösten;

Att fiska betesfisk hade sina sidor. Oftast var fångsten för stor att
användas på en gång men för liten att fara in till stan med. Och så
fiskade ju ortsborna vid Hamnskär, av gammal hävd, som det hette.
Bästa kvällen för öborna att lägga skotar var fredagskvällen. Då lade
ingen annan — ingen fiskhandlare tog emot fisk på lör-dagen.

Skulle de få sina skotar sönderslitna? Den risken var alltid för handen, när de måste lägga ut på kvällen och sedan inte kunde se vad som hände i mörkret.

Torsk fick de, de flesta små, men även några stora. Fiskhandlarn skrapade sig i huvudet. Han hade på känn att det skulle gå att sälja torsk, men då måste den förädlas på något sätt. Max försökte sig på fileing. Att det blev mest slarvor i början var förståeligt. Men det var nästan omöjligt att sälja torskfilé i Mariehamn. Något litet gick till ett par matvaruaffärer och till sjukhuset.

Nina räknade ihop vad de sålt för till seglarna: fyrahundraåttio mark. Det var en viss skillnad mot vad ryktet visste berätta.

Skattemyndigheterna hade tydligen inte heller trott på dessa rykten. Visserligen hade de höjt Max inkomst med några tusen mark, men det misstaget hoppades han få rättat så småningom. Han kunde väl inte rå för att han inte behövde mera för sitt uppehälle än han uppgett!

Något rättat fick han tack vare sitt besvär hos prövningsnämnden, men inte allt. Han gick till skattebyrån och hörde sig för. Han fick rådet att skriva upp vad han i verkligheten gjorde av med. Ett slags hushållsbokföring. Då skulle han bättre kunna bevisa sina levnads-kostnader.

Hemma förklarade han allt vad de sagt på byrån.

— Det kan väl aldrig gå, kommenterade Nina. Menar dom att jag ska begära särskild räkning varje gång jag köper lite mjölk 68

eller något annat i matväg? Det skulle verka helknasigt! Hälsadom att det är vad man förtjänar man ska hålla reda på, det är väl det som är skattbar inkomst?

*

Samla och hugga ved. Lappa nät, läsa och skriva litet. Den här hösten stannade de inte länge på Hamnskär. På något sätt hade det mist sin tjusning.

På våren anskaffade de en del nya redskap. Nina gjorde en egen investering. Hon köpte en ny röklåda.

— Tror du verkligen på dendär? frågade Max.

— Jag kan väl få försöka i alla fall. Men du måste sätta upp någotslags skydd åt mig, det är hopplöst att bära röklådan fram och tillbaka. Den måste ha lä, annars slocknar elden utan att jag vet när fisken är färdig. Ingen kan väl ha något emot att du spikar upp ett skydd?

Max lovade försöka hjälpa. Även Bob hade en önskan:

— Nu när vi är skrivna i kommunen kan väl jag ta ut jaktkort? Det skulle vara roligt att pröva om jag kan skjuta en fågel. De hör liksom skärgårdslivet till.

Nina gillade inte Bobs förslag. Skulle också han bli skjutgalen som en del skärgårdsbor? Hon mindes dendär fruktansvärda första maj i fjol. Hon avstyrkte på det bestämdaste.

Max däremot tyckte att det inte var fel att ha gevär och jaktkort. Skulle Bob bli en riktig skärgårdsbo, så hörde det till. Kanske de skulle bli accepterade i kommunen bara den första stormen "bedarrat". De hade ju fått vara i fred hela sista månaden. Om det blev en likadan sommar som den gångna, var loppet kört. Det skulle ingen av dem klara.

Optimistiskt nog köpte Bob ett gevär, ett begagnat. Jaktkort fick han också på ett år. Och hur galen förra sommaren än hade varit — när våren närmade sig längtade de ut.

Efter de sedvanliga reparationerna och vedsamlandet satte Max upp ett litet skyddsplank vid stranden. Fanerskivan använde han till tak över eldstaden. Nina var nöjd. Alla näten var hela igen, fyra abborrar och en liten torsk blev den första fångsten. Det räckte till middagsmat.

— Jaha, sade Bob, nu har vi ätit fisk. Då är det väl dags med fågel till nästa måltid...

Nina var måttligt förtjust, men Max ställde sig på Bobs sida.

Visst skulle Bob ut på jakt, annars var det väl ingen mening med att han skaffat gevär. Vettar hade de dåligt med. Ett par gamla hade funnits på Hamnskär, när de kom ut första året. Av någon anledning hade de blivit sparade. Så hade de hittat tre stycken på stränderna under åren och därtill hade de ju sin med mycken möda skaffade licensåda. Det fick räcka.

Dagen före valborgsmässoafton gick Max en kvällsrunda på ön. Vid sitt nybyggda rökeri tyckte han att något inte stämde. Träflisor

låg i en lång sträng. Någon hade skjutit med hagelgevär genom planket. Skulle det ändå bli en lika besvärlig sommar som i fjol?

Max sade inget om sin upptäckt, tyckte det var bäst att inte oroa Nina som skulle bli ensam på ön den kommande natten. Han skulle ju själv följa med Bob på jaktfärden. På en holme intill Hamnskär var jakt tillåten för i kommunen bosatta som saknade egen jaktmark.

De gjorde sig i ordning. Kaffe i termos, koppar, några servetter. Gevär och patroner förstås, kuddar att sitta på, extra rockar och vantar. Vettarna skulle ha linor, stenar skaffas till sänken. De skulle läggas ut på lämpligt avstånd från stranden, helst en ensam hona mittför skyttevärrnet. Där var det meningen att kärlekskranka hanar skulle slå.

— Det är ganska ojust att locka fåglarna på det sättet, ansåg Bob. När dom tror att dom hittat en "brud" får dom en hagelskur i sig. Jag kanske inte blir någon bra skärgårdsbo...

I vanliga fall byggs vettaskårorna av stenar som travas som en mur. Holmen hade inga steniga stränder, de måste sätta upp två kryss istället med tre korta stänger över. På stängerna hängde de en presenning och ett par rockar. Ombonat, tyckte Bob, när de satte sig att invänta gryningen och förhoppningsvis någon fågel.

Det var rofyllt den första timmen, men sedan började snurrebåtarna höras litet varstans. Ett par båtar stannade nedanför Max och Bobs plats, men när de märkte att det var upptaget, fortsatte de. Karlarna började bli sömniga och övervägde om de skulle ta en kopp

kaffe för att hålla sig vakna, ännu var det säkert en timme till gryningen.

Plötsligt dök en motorbåt upp. Max gick ner för att höra vad de ville.

— Vad är ni för ena och vem fan har gett er lov att sitta här? hördes det ur mörkret.

Max talade om vem han var och att han trott att denna plats var just för sådana som han. Det blev tyst eller nästan tyst — han kunde höra hur männen i båten diskuterade men uppfattade inte vad de sade. Efter en stund hade de tydligen kommit på rätta metoden. En av dem klev fram i stäven och tog ton:

— Det är så att vi har tänkt sätta oss här. Ni har inget här att göra. Man ska anmäla hos jaktvårdsföreningen innan man far ut på jakt. Vi ska låta det gå för den här gången, men det är sista varningen. Annars ska ni få se på annat. Ordna att ni kommer härifrån illa kvickt!

— Det ska bli, svarade Max som antog att den talande bluffade. Vem har jag äran att tala med?

Mannen sade sitt namn men tillade, att Max skulle ångra sig om det inte blev fart på nu. Sammanlagt fem män kunde urskiljas ombord.

Bob som hade hört alltsammans hade redan plockat ihop sa-kerna när Max kom tillbaka. De tog upp vettarna. Det kändes skönt att få dra i snöret och åka hem. De nya jägarna landade just där de suttit

och Bob kände en viss tillfredsställelse, när han såg att den första som försökte hoppa iland ramlade i sjön.

Ungefär en månad efter det sedvanliga skattebrevet med frågan "Hur har ni finansierat levnadskostnaderna?", kom en seglare till bryggan. Ombord fanns en litet annorlunda besättning — far och dotter. Fadern hade besökt Hamnskär också förra sommaren och sett hur familjen levde. Nu kom han med goda råd. Han visste att Bob var intresserad av segling. Under flera dagar fick han därför följa med på seglatserna kring Hamnskär.

Det andra rådet var riktat till föräldrarna:

— Här skulle behövas nya grepp, förstår ni. Det skulle säkert gå att förtjäna en större slant på seglarna. Men det är knappt någon som vet var det finns något att köpa. Folk är inte så försigkomna att dom frågar. Ni måste börja med marknadsföring.

— Marknadsföring? upprepade Max och Nina.

— Ja, just precis. Jag ska be min dotter Tina måla några skyltar, så kan Bob och hon sätta upp dem på lämpliga ställen. Då ska ni se att det blir fart på försäljningen.

— Tja, jag vet inte...

Max var tveksam. Han tänkte på bevakningen och vilken effekt det skulle bli av sådan reklam.

— Man får inte vara blygsam. Här ska handlas, försäkrade gästen.

De hittade inget lämpligt att måla på, så det blev bestämt att skyltarna fick vänta ett tag. De måste iväg på några dagar.

När de kom tillbaka, hade Tina textat fyra prydliga skyltar. Bob tog hammare och spik och snart var skyltarna uppsatta, men någon större skillnad i försäljningen kunde de inte märka.

Tina och Bob var inte ledsna för det, de trivdes bra i varandras sällskap, hon följde tillochmed med till stan en dag, när han var in med fisk.

En hel vecka stannade Tina och hennes far på ön.

Bob var tystlåten flere dagar efter det Tina åkt. Ofta gick han ensam ut och en dag kom han extra dyster till sinnes.

Nina frågade om något särskilt hänt.

— Någon har rivit ner skyltarna och slagit sönder dem, svarade han.

*

Denna sommar började fjällfisken minska markant. Inte ens lek-fisk fick de. Nina ansåg att hennes idé med rökta flundror borde prövas. En seglare som smakade på hennes anrättning, gav henne beröm. Från den dagen blev hon självsäkrare. När seglingsperioden närmade sig sitt slut, kunde hon konstatera att hon förtjänat mest i familjen.

En fiskköpande seglare hade hund. Den låg under ett träd, kopp-lad med ett långt snöre, nära rökeriet. Det var en stor hund av för Nina okänd ras. Hon tog för givet att den var ofarlig eftersom ägaren inte hade varnat henne för den. När hon skulle hämta pinnar till el-

den, anföll den plötsligt och bet henne i höften med flera hugg. Äga-ren hann aldrig ingripa. Hennes kläder blev sönderrivna och det bar iväg till stan för omplåstring och stelkrampsspruta.

Hundens ägare var förtvivlad. Han var villig att ersätta de trasiga kläderna. Nina var så chockad, att hon inte reflekterade över vad som blev sagt. Hon kom på att hon behövde en ny vinterkappa och frågade om hon kunde köpa den på hundägarens bekostnad. Det skulle gå bra, menade han, och därmed var den affären avklarad. Att hon hade ont och hade fått flera fula ärr för livet, var det ingen som tänkte på. Men en ny kappa fick hon. Senare fick hon höra att hunden avlivats efter att ha angripit och illa bitit ägarens granne.

Ninas insats hade höjt inkomsten av deras fiskförsäljning till seg-larna från några hundra mark till två tusen. På det hela taget hade familjen mera inkomster detta år jämfört med året innan. Men fångs-terna fortsatte att minska, tillochmed flundrorna blev sällsyntare. Något måste göras, ansåg Bob, om de överhuvudtaget skulle fort-sätta att leva som de tänkt sig.

Max hade börjat tappa livslusten. I flera år hade det bara burit emot. Vad var livet värt om man måste leva under förmyndare? Nina vändades över hur de skulle stå ut med vintern i stan. Det började bli tröttsamt med folks anspelningar, tissel och tassel.

— Hur skulle det vara att gå tillbaka till det snälla samhället och be om överseende med att vi varit avfällingar en tid? sade hon. Vi tycks ju ändå inte klara dethär livet.

— Jag undrar hur våra såkallade vänner skulle reagera, svarade Max. "Vad var det vi sa", skulle vi få höra. Såna är mänskorna. Det kommer nog att kännas, men värre än vi har det nu kan det väl inte bli.

— Det är väl ingen mening att vi diskuterar vidare då, muttrade Bob, ni tycks ju vara överens. Efter en stunds tystnad frågade Max:

— Har du något alternativ att komma med?

— Vi gör som dom stora grabbarna, köper en riktig fiskebåt.

En stor.

— Och för vilka pengar?

— Lånar förstås.

— Blir det inte att börja precis som alla andra då, att jobba tills man stupar. Det var ju detta vi ville slippa.

— Det är väl ingen om sagt att vi måste göra som alla andra. Vill dom hetsa ihjäl sig själva och varandra, så är det väl deras sak. Av det vi lärt oss, vet vi att det går att leva så som vi tänkt oss. Men nu när fisken börjar ta slut och redskapen är mera eller mindre i trasor, är det dags att tänka om.

Bob ställde sig vid fönstret med ryggen åt föräldrarna. Nu var han besviken på dem. Att de skulle fundera på att ge upp var inte hans melodi. Folks djävlighet och egna motgångar mera sporrade än fick honom att tappa modet. Visst hade det känts hårt den sista tiden, men å andra sidan hade han börjat förstå vilket samhälle de levde i. Om man ville klara sig, skulle man minst av allt ge upp!

Nina var den första som yttrade sig:

— Tror du verkligen på det där förslaget?

— Man måste tro på något här i livet. Jag har tänkt en hel del på det och kommit till att vi inte har något val, om vi inte ger upp med en gång. Vad säger du far?

— Minsann, jag tror du har rätt! Jag har varit tveksam när jag sett hur det har gått för oss, men varför inte? Vi har inte mycket att förlora.

Nina ställde sig ytterst tveksam.

— Varför inte erkänna sig slagen? menade hon. Denna eviga stolthet! Var det inte modigare att erkänna sitt misslyckande? Om några år skulle det vara glömt.

Karlarna var inte av samma åsikt. De skulle bli till åtlöje, folk skulle skratta åt dem i årtionden. Då var det bättre att falla med flaggan i topp. Det fick sedan kallas stolthet.

Så var det då bestämt: en ny båt skulle beställas till våren. Av Max och Ninas sparkapital skulle de inte ta något. Det första de måste göra var att höra sig för i alla banker. Motigheterna började genast. Det var hårt på kreditmarknaden. Säkerhet? Ja, det kunde ordnas. Lägenheten dög, men det hjälpte inte stort. Såkallade fiskarlån och bidrag rekommenderades från bankhåll, då kanske det fanns en chans. Det blev att gå från den ena byrån till den andra. Efter otaliga samtal och blanketter blev det klart att de kunde beställa sin båt. Det var ju Bobs framtid det gällde, men han var för ung så Max måste vara med som ansvarig och delägare.

Bob ansåg att en såkallad tvåmansbåt motsvarade deras behov. De gjorde upp budget mot bakgrunden av de siffror de hade. Amorteringarna och räntan var klara, driftskostnaden däremot inte och inte heller levnadskostnaderna. Även en post för oförutsedda utgifter reserverades.

— Om ni menar att jag ska vara med om dethär tänker jag inte sitta i stan och deppa! påpekade Nina när hon förstod att karlarna hade avgjort sig. Vi är ju alla så nere att vi skulle behöva en ordentlig semester efter alla motgångar. Vad säger ni om det?

*

De hade tur, det fanns kvar några platser på en såkallad långsemester på Solkusten. Max undrade om resan rymdes med i kalkylerna även sedan de hade fått extraskatten?

— Det var just för att reglera den merkostnaden jag har tänkt dethär, svarade Nina. Du vet ju förra gången vi var i södern. Då blev det billigare än om vi stannat hemma. Också nu måste det bli billigare om vi stannar länge. Och så har jag tänkt att vi ska hyra ut lägenheten under tiden. Det blir också på plussidan.

Det visade sig inte vara svårt att få den uthyrd, men ändå uppstod problem före avresan. En av de trådar som höll kvar familjen i samhället var skattemyndigheterna. Max måste anhålla om att få deklarerera senare. Det mötte inga hinder, bara han skrev en motiverad anhållan. Det gjorde han. Det kom att bli hans livs misstag.

De bodde i ett såkallat apartmenthotell, där de hade till sitt förfogande två rum och en kokvrå. De hade kvartspension, vilket innebar att de kunde välja om de ville gå ner i restaurangen och äta frukost eller få matkorg en vecka åt gången. De flesta valde matkorg, då slapp de klä upp sig och passa tiden. Matkorgen bestod av juice, marmelad, kaffe, te eller choklad. Färskt bröd levererades varje morgon direkt till lägenheten.

På hotellet bodde främst pensionärer. Det var ofattbart för Bob att gamlingarna orkade hålla i gång och att de var så ungdomliga när de klädde upp sig till fest. På badstranden däremot fanns bara gamla gråhåriga, rynkiga gubbar och gummor. Han kände knappt igen dem i restaurangen.

Nina, Max och Bob handlade förmånligt på torget apelsiner, potatis och andra grönsaker. För några pesetas (kursen var sex mark för hundra pesetas) fick de mera matvaror än de behövde.

En nybliven pensionär berättade att hans jobb berättigat honom till fria överdragskläder. Nu hade han garderoben full med overaller som han inte hade någon användning för. När han hörde att Bob och Max var fiskare, undrade han om de inte behövde sådana. Han lovade skicka paket när han kom tillbaka till Sverige. De trodde att han skämtade, men overallerna kom och en del var helt oanvända.

Under resan fick Max tid att ägna sig åt skrivandet. Än en gång var de en lycklig familj.

Redan på Skeppsbron i Stockholm kom den första överraskningen. En flyktig bekant kom fram och undrade hur de hade haft det. Hade båten kommit till Skandinavien? De fattade ingenting.

— Jag vet inte om någon båt kommit till Skandinavien, svarade Max. Vi har i alla fall kommit med flyget.

— Ja, jag har ju inte med saken att göra, men det ryktas på stan så jag ville bara höra, avrundade han och fortsatte ombord på samma båt de själva skulle åka med till Mariehamn. | Deras hyresgäst lyckades inte hitta någon bostad, så de måste samsas en tid under samma tak.

Nu hade de brev från tullverket. Det innehöll en räkning som måste betalas omgående. Max gick för att höra vad det betydde och fick veta att de måste betala annonsen som ingått i officiella tidningen om det upphittade virket. De hade ju anmält upphittat virke och då måste det förfaras på dethär sättet.

— Men ni får förstås behålla virket som ersättning och bärgarlön, sade tullmannen.

— Jag är tacksam för det, tillade Max, men som ni vet blev virket stulet ungefär en månad efter det jag hade anmält det. Inte en enda bit som hade något värde hade lämnats kvar!

— Dettär är inte vår sak. Betala för annonsen måste du i vilket fall som helst. Det andra brevet kom från länsrätten. På kommunens anhållan hade de strukits ur befolkningsregistret. Motiveringen var att de inte bodde på Hamnskär. Och ändå, tänkte Max, hade de ju blivit uppmanade att skriva sig där! Det var väl dethär som kallades

levande skärgård. De förtroendevalda talade sig varma om att stöda enskilda initiativ och nyetableringar i skär-gården. Nu började han förstå vad som menades. Det var inte vem som helst den saken gällde, endast de utvalda!

Bittert fick han också erfa, att deras lån hade sänkts med hälften. Startbidraget hade slopats helt. Den tjänsteman som haft hand om ansökningarna hade "glömt" att upplysa dem om, att de inte kunde ansöka om både lån och bidrag. Egentligen var Max glad för detta. Han hade alltid varit emot allt vad bidrag hette. Han hade från barndomen fått lära sig att stå på egna ben. Om han företog sig något som inte bar sig, skulle inte någon annan betala för detta.

Inte nog med att de måste pruta på det mesta ifråga om utrusning till båten, pengarna räckte ändå inte. Nu var det Ninas tur att utbrista:

— Vad var det jag sa!

Ett nytt besök på banken kröntes med framgång. De kunde få ett kortfristigt lån till högränta, förstås. Hellre än att förlora allt måste de chansa. De måste göra ännu ett våghalsigt inköp för att klara det kortfristiga lånet på utsatt tid. De beslöt satsa på laxfiske, men de hade inga laxnät. Räddningen kom från en fiskhandlare som lovade förskottera det inköpet. Ett annat problem var, att en av de viktigaste delarna på båten saknades, nämligen en dragmaskin. Men tillsvidare måste de försöka klara sig med att dra för hand.

Men litet tur hade de också. Bryggorna på Hamnskär hade klarat vintern förvånansvärt bra. De skulle inte ha haft tid med några om-

fattande reparationer. Istället behövdes en rivstart, om de skulle ha någon chans.

Nina var nere vid bryggan och vinkade av sina karlar. Det såg imponerande ut när båten stävade till havs.

De hade ingen erfarenhet av laxfiske, och lärpengarna blev dyra. När de på kvällen åkte iväg var det nästan vindstilla, men hade de lyssnat på väderleksrapporten och iakttagit att så få båtar var ute, hade de nog tänkt sig för. Nu var de alltför fixerade vid amorteringarna på det kortfristiga lånet.

Att lägga dessa stora nät var något helt nytt. Visst hade de sett hur andra fiskare burit sig åt, men att själva göra det var inte det samma. De hade sex länkar att lägga, och skymningen hade fallit innan den sista länken var ute. Sedan körde de upp mot en liten bergknall och ankrade.

De hade knappt hunnit dricka sitt kvällste, innan båten började rulla. När de tittade ut, var det något som inte stämde. En fyr som borde varit rakt förut, syntes nu tvärs. Max gick ut på däck. Han behövde bara en hastig blick runt horisonten för att förstå att de var på drift. Och så kom den första vindstöten. På några minuter blåste det upp halv storm. Det blev att fort försöka bärga näten.

Det tog dem hela natten att få upp redskapen. Den sista länken hade de svårt att hitta. Den hade flutit iland på en häll och spunnits ihop till en lång, smutsig tross.

Karlarna ansåg att de borde vara tre ombord. Det var för tungt att både lägga och ta upp på tumanhand.

— Om vi ändå hade fått pengar till en dragmaskin, suckade Max.

— Vad hade en dragmaskin hjälpt, resonerade Nina, kanske det ändå var bättre såhär, nu har vi ju mindre skulder.

De måste försöka på nytt. När karlarna bar ner sakerna till båten klev Nina ombord. Förvånad undrade Max om hon faktiskt tänkte följa med. Det skulle inte bli någon nöjesresa, och inte en blund skulle hon få i ögonen.

— Tror du att jag kan sova om jag är ensam då? frågade hon. Jag har tänkt hjälpa till.

— Kommer aldrig på fråga, replikerade Max, hellre stannar vi hemma. Jag vet ju hur illa du tycker om sjön.

— Här är inte fråga om att tycka, invände hon. Jag vet vad som fordras av mig.

Och nu vände turen för hamnskärsborna. En hel månad stod det fina vädret sig. Lax fick de. I regel låg fångsterna mellan en och tio laxar per natt. När månaden var slut, fick de avlöning av fiskhandlarn utan avdrag av förskottet. De kunde betala både nät, ränta och amortering.

Skinnlösa händer, värkande armar, rödsprängda ögon, sura magar av allt kaffedrickandet var priset för ännu en tids anstånd hos banken.

Samma dag de skulle ta iland utrustningen, kom en av deras forna vänfamiljer på besök. Mannen stannade i hamnen, men frun som varit nära vän till Nina, fortsatte upp till huset. Så fort hon var innanför dörren utbrast hon:

— Kära Nina, hur har du det härute? Hur får du tiden att gå? Jag skulle inte stå ut med att inget ha att göra...

Detta blev för mycket för Nina. Hon sjönk ner på en stol och började gråta.

— Vi måste komma ut och se hur semesterfirarna har det, sade mannen till Max och Bob som bar iland näten. Fin båt har ni, men är det en fiskebåt?

— Nog är den avsedd till det, mumlade Max.

— Nåja. I ert fall spelar det väl ingen roll. Dethär är ändå bara tidsfördriv. Hur hade ni det därborta i vintras? Blev det någon förtjänst?

— Nej, inte mycket. Det gick jämnt ut...

— På vilka trader gick ni då? Västindien?

— Nu förstår jag inte riktigt, ursäktade sig Max.

— Äsch, larva dig inte! Alla vet ju att ni följde med dendär lyxkryssaren som var in till Mariehamn. Ni råkade försvinna samma dag — var inte detta ett lyckligt sammanträffande? Folk är inte så dumma som ni tycks tro. Men strunt i det. Det är er ensak.

— Jaså, det är så det ligger till? anförde Max. Det förklarar en hel del som jag inte fattat ännu.

— Vad ska ert fiskande föreställa förresten? gick mannen an. Ni har skaffat en fin båt och så har ni — sa du hundrafemti nät? Och ingen dragmaskin har ni! För att verka övertygande borde ni ha minst trehundra nät, dragmaskin och autopilot. Att åka ut med några nät när det är vackert väder kan ju inte ge något. Ska man fiska bör

man satsa ordentligt och ligga ute i alla väder. Först då blir det resultat!

— Vi tänkte faktiskt skaffa mera utrustning, men det blev en penningfråga. Vi fick inga lån.

Just då kom hustrun ner till båten. Mannen vände sig till henne och fortsatte:

— Har du hört vad den stora skämtaren säger! Han fick inga lån. Men att åka utomlands i månader och vara arbetslös i årtal — nej, sannerligen om jag förstår dethär!

— Det gör inte jag heller, skrattade Max, så det ska ni inte ta så hårt...

Han började nu se det hela från den skämtsamma sidan. Han kunde förstå att folk resonerade sådär. Var man annorlunda fick man finna sig i det. Samtalet gav inget mer, så gästerna gick till sin båt och gjorde klart för avfärd.

Då Max en dag var i ett av stans varuhus, frågade en av expedienterna hur de haft det "därnere". Max antog att det gällde lyxkryssarstoryn, så han svarade att det bara var löst prat, detdär med Västindien.

— Västindien? Har ni varit där också! Jag trodde att ni varit på Malta...

— Malta? Igen något nytt. Vad skulle vi ha gjort där?

— Jag har hört att ni varit där som turister, och det måste ju vara ett något udda semester mål.

— Tyvärr måste jag göra dig besviken, avrundade Max. Vi har inte varit på Malta. Kan jag få två kilo galvaniserad tretumsspik?

Ett par veckor senare blev han hejdad på gatan av en före detta arbetskamrat. Denne sade:

— Jag har alltid undrat hur dom har det på Island. Det måste vara en upplevelse att få komma dit...

— Skulle jag ha varit där också?

— Har du inte det då?

— Aldrig med min fot. Vad skulle jag ha gjort där...

— Dig blir man inte klok på, stammade arbetskamraten. Du har ju varit där och studerat deras fiskindustri! Är det något hemligstämplat projekt du håller på med?

— Dethär börjar bli mer och mer otroligt. Jag undrar just vad nästa grej ska bli...

Ute på Hamnskär hade också en förändring skett. Ortbornas bevakning av dem inskränkte sig till tre eller fyra lördags- och söndagsturer. Däremot smög nattliga besökare omkring. Kanske också dessa försökte lösa gåtan med den konstiga familjen Linder? Max råkade stöta ihop med en av de nattliga besökarna i hamnen. Denne rabblade upp en mängd frågor utan att invänta svar. Vart sålde de fisken — hur mycket förtjänade de — till vem erlade de fiskevattenhyra — hur länge tänkte de stanna — lyfte de pension eller lön och i såfall hur stora belopp? På slutet utdelade den nattliga gästen en liten varning: de skulle inte lägga sig i... de kunde räkna med bråk om de inte höll sig lugna!

Nina hade inte varit sig lik sedan de slutat med laxfisket. Hon borde enligt Bob nu endast ägna sig åt att röka fisken, allt det andra skulle männen sköta.

Förra sommaren hade inte så många nät sönderslitits, kanske marodörerna gett upp. De lyckades nu få rätt mycket fisk, men kunde inte exakt beräkna tillgång och efterfrågan. Skulle de lyckas sälja något till seglare, måste de vara väldigt morgonpigga.

Nina bestämde sig för att tillreda fisken medan kunden väntade. De få som gav sig tid att vänta, var nöjda med resultatet. Ibland bjöd ortsbör och andra nöjesfiskare gratis ut sin fisk. På det sättet kom endast de köpare att vända sig till Ninas rökeri som ville ha fisken pannfärdig. Ibland gjordes det gliringar om att Max kanske också tuggade fisken åt sina köpare.

Ibland stod ortsborna på avstånd och iakttog dem, speciellt sådana gånger då de hade köpare på besök. Ålänningarna själva köpte sällan fisk av dem, och gjorde de det, blev de förvånade om det kostade. Men det fanns också sådana som ansåg att Linders sålde sin vara för billigt.

Ibland, då andra fiskförsäljare inte lyckades bli av med sin vara, vände de sig till Max och undrade om han kunde sälja den vidare då han sades sälja så "jääävligt bra" till turisterna. Max var förvånad över alla illasinnade.

Lånen hade en amorteringstid på tio år. Hittills hade deras kalkyler hållit. Men extra skatt och virkesräkning till tullen var utgifter de inte kunnat förutse. De försökte också räkna ut eventuella andra

övertäckningar, men det mesta hade de garderat sig mot. För sjukdomar och olycksfall hade de försäkringar, för haveri med båten likaså. Vilka andra faror lurade?

Eftersom Bob hade tänkt fortsätta med fisket, insåg de att deras båt var för dåligt utrustad för rationell fångst. Utsikterna att få ytterligare lån var obefintliga. Hur mycket behövdes för att de skulle klara ränta, amortering och driftskostnad? Deras levnadskostnader var så låga, att det skulle räcka med grundavdraget som var skattefritt. Efter sitt kalkylerande såg de ljusare på framtiden igen.

De gick över till revfiske; och det fungerade utmärkt fast de var bara två. Om vädret var vackert, följde också Nina med. Och även om karlarna inte ville erkänna det öppet, var de väldigt glada när hon var med ombord. Hon fick köra båten ut till fiskeplatsen, karlarna kunde då beta revarna. Dagarna var korta nu, de ville utnyttja ljuset så långt det gick. På hemresan var det nästan alltid hon som styrde. Då var det ännu viktigare att karlarna fick rensa fångsten. När fisken skulle fjällas måste den ju tas om hand på bästa sätt.

Det blev konfrontationer med trålfiskarna. De hade sina drag, och oftast var det intill tråldragen det fanns bäst med torsk. När Bob och Max hade fått stora delar av sina revar borttrålade, förstod de sin plats. Var man liten skulle man hålla sig undan.

Trots detta hade familjen en ganska bra inkomst på sitt fiske ända till den första november. Då kom brevet, eller egentligen två brev. De hade även denna gång fått påslag på skatten! Första hösten hade de besvärat sig och fått skatten något sänkt. Men myndigheterna

hade tydligen satt sig i sinnet att påvisa, att familjen hade för låg levnadskostnad. Max gick till skattebyrån och frågade om det var förbjudet att leva som de gjorde. "Förbjudet" ansågs det inte vara, men skattemyndigheterna hade sina normer att gå efter. Han måste bevisa att de verkligen levde som de gjorde, annars trodde man inte.

— Bevisa och bevisa, sade Max. Hur ska det gå till?

— Ni kan ju handla på bok exempelvis, föreslog en byråtjänsteman.

— Vi skulle behöva många böcker isåfall, för vi handlar bara där det finns förmånserbjudanden eller annars är billigast. I praktiken skulle det helt enkelt inte gå.

— Det är inte vår sak att upplysa er om hur ni ska göra. Vi har våra normer. Fyller man inte dem, så måste man räkna med att bli beskattad enligt uppskattning.

— Kunde jag få reda på vilka normer det är fråga om? undrade Max.

— Tyvärr går det inte.

Byråtjänstemannen smålog och räckte Max en blankett att ifylla. Max gjorde det direkt, trots att det var meningslöst eftersom han inte hade några bevis av den typ som efterfrågades. Han bara avräkningarna från fiskhandlarn, och dem var de inte intresserade av. Det var tydligen det de hade inhandlat som var det viktiga.

Det blev inget mer torskfiske den hösten. Familjemedlemmarna blev för första gången bittra på varandra. Hårda ord växlades, något som inte tidigare förekommit. Max återupptog skrivandet, nu av en

annan orsak än förut. De talade inte mycket, sades något var det mest för att såra. Hellre än att hålla på med detta, skrev han ned sina tankar. Skällandet övergick i ett tigande. Men också det var påfrestande. Nina och Bob gick på tå och viskade, medan Max stödde armbågarna mot bordskanten.

I maj kom meddelandet att han skulle beskattas enligt uppskattning. Det hjälpte inte vilka utredningar han hade att visa upp. Han lämande i alla fall in en ny förklaring. Berättade varför de levde som de gjorde och antydde även, att om de inte trodde på honom, kunde de komma och bo hos dem och så övertyga sig själva.

— Varför skriver du sånt där? frågade Nina. Har du inte förstått att det bara retar dem! Jag sa ju redan förra gången att du inte skulle besvara deras brev. Dina förklaringar sporrar dem att försöka knäcka oss.

— Svarar man inte så har man ingen rätt alls i fortsättningen...

— Ja, fortsätt du bara, men rätt får du aldrig. Har det inte gått upp för dig ännu?

— Jag skulle i varje fall vilja se hur långt dom tänker gå... Nina ansåg att det inte var någon idé att tala mera om den saken utan bytte samtalsämne :

— Vi står inför en ny säsong. Vad har du tänkt att vi ska göra i sommar?

— Vi får väl försöka fiska torsk. Laxfisket är för tungt när vi inte kan skaffa oss den rätta utrustningen. Det var med nöd och näppe vi klarade räntorna och amorteringen i fjol. Förresten har jag händer

som krånglar. Du vet vad läkaren sa : "fiske är det sista yrke du borde syssla med".

I fortsättningen var hotet från skattemyndigheten alltid i deras tankar; ovissheten, skräcken och den outtalade frågan: vad kommer att hända härnäst?

Det var som om människorna vetat att familjen hade chansat och misslyckats. Folk tog kontakt igen, talade om minnen från förr och ibland om verkligheten idag.

En gammal fiskargubbe kom till Hamnskär, satte sig på Ijugarbänken som Max ställt vid bodväggen. Han följde med hur Max och Bob rensade och filéade torsken. Till slut föreslog han att Max skulle koppla av ett tag och lyssna till honom. Max som praktiskt taget inte fått annat än skäll och ovett av folk, blev rörd av denna vänlighet och lade ifrån sig verktygen.

— Du förstår, när jag ser hur ni håller på och filéar och packar i små, fina askar, minns jag hur det gick till under krigsåren. Jag minns särskilt—jag tror det var sommaren - 44 — en varm sommar var det. Vi låg ute vid ett fiskeläge (han pekade mot sydost) och vi var flera båtlag som höll på med torskrevar. Och bra med fisk fick vi. Det var bara segelbåtar som låg därute, vi fick för den delen ingen tilldelning av bränsle så det var ingen mening med motor. Däremot fick fiskuppköparn bränsle och han hämtade fångsten två gånger i veckan.

— Två gånger i veckan? upprepade Max.

— Ja, han hade inte tid att komma oftare. Man du kan föreställa dig hur fisken luktade! Den låg i trälådor i skuggan av bodarna, men efter tre dagar var det både flugor och maskar i lådorna. Visst tyckte jag att det var för jävligt, men vi fick betalt för eländet. Och alla gjorde ju likadant. Trots att fiskuppköparn var garvad, kunde han inte ha fisken i sin båt utan hade den på släp i en barkass. Ofta var den halvfylld med vatten, och det där vattnet, ja, lukten går inte att beskriva — den var värre än stanken från våra hel — eller halv-ruttna fiskar.

— Var lämnade uppköparn fisken sedan?

— Den levererades till Kontio i Mariehamn. Det var synd om käringarna som jobbade där. Nog luktade fisken ute vid fiskeläget, och nog luktade den när uppköparn lastat den ombord, men det var bara barnlek mot vad den luktade när kvinnfolket skulle rensa den! Dom svor, grät och spydde om vartannat, själv mådde jag illa flera dar efteråt.

— Du menar väl inte att den fisken skulle bli människoföda?

— Vad tror du?

— Jag kan inte tro det. Vi vågar inte ha fisken ombord mera än någon timme. Menar du verkligen att er fisk inte var rensad innan den transporterades till Mariehamn?

— Rensad! Han skrattade. Nej, ingen kom ens på en sådan tanke. Och det var väl inte så noga heller, fisken skulle ju bli mat åt krigsfångar, sades det.

— Jag börjar förstå varför det är så svårt att sälja torsk nuförtiden...

— Ja, jag har svårt att äta torsk än i denna dag. Så fort jag ser torsk börjar jag må illa. Dendär synen och lukten bara finns där.

— Det är inte utan att också jag känner ett visst obehag. Men nu måste jag hjälpa pojken att bära vår fisk ombord så den inte hinner bli förskämd. Fortsätt att berätta du.

— Ja, jag kom att tänka på hur det var med sjöfågeljakten. Du har väl sett i tidningen hur det sida upp och sida ner finns annonser om förbud för landstigning? Förbud mot skytte, förbud mot ofredande och äggplockning och Gud vet allt som är förbjudet. Och jakt från båt också, det finns nån lag på det med. Och alla fredningsområden! Dessa förbudsprofeter skulle ha varit med på min tid, ja, under krigsåren du vet. Då fanns inga förbud som någon tänkte på ens.

— Såå...

— Nej, då var toleransnivån i alla avseenden högre. Eller vad säger du om det att vi på den tiden sköt fågel för att sälja. Man for ut för att få dagspenning då. En viss jaktmoral fanns det visst; man sköt inte ruvande honor och man sköt inte i båthusviken. Men sedan var det fritt fram. Ägg tog man av alla sorters fåglar, men man lämnade alltid kvar så många att honorna kunde ruva vidare. Och själva skyttet började så fort det fanns en öppning på våren och fortsatte tills isen lade. En av de bästa gångerna var när vi sköt "lusådor". Du vet vad det är?

— Nej, inte riktigt...

— Det är ådor som blivit av med äggen. Dom samlas i stora flockar efter den normala kläckningstiden, och då ska man passa på. En morgon sköt bror min och jag femtifyra ådor, det var nog den bästa morgon jag varit med om. Det var dessutom bara stor-

86

fågel. Ejder, svärta, and, skrake och lomme räknades som storfågel och var dubbelt högre i pris än allor och sånt.

— Vem köpte fåglarna?

— Det gjorde Kontios, det var en mycket anlitad och omtyckt firma på den tiden. Du skulle bara ha sett vilka travar med fågel som låg i deras lager i Österhamn!

— Dethär var intressant. Om det hade varit på den gamla goda tiden skulle jag givetvis ha bjudit dig på en ordentlig spritkask nu. Men som vi har det idag kan jag inte föreslå något bättre än en kopp kaffe.

*

Max hade hört sig för om möjligheterna att sälja laxnäten och ett par kunder kom för att köpslå. Båda sade sig vara "på skojfiskare". De hade annat jobb och fiskade på fritiden. Den första vände om genast när han hörde priset. Han ville ha billiga nät. Att punga ut med näranog detsamma som nya kostade, nej, då fick det vara. Den andra hade samma inställning. Max frågade hur det kom sig att de

var så eniga ifråga om priset. Det han fick höra var synnerligen intressant.

— Dom stora båtarna har det priset. Det är liksom vedertagen praxis.

— Men hur kan dom skänka bort näten på det viset? Vi har betalat hundratrettiåtta mark stycket och du menar att vi ska sälja dom för sexti. Betänk att vi bara använt dom en säsong också, på dom flesta syns knappt att dom är använda.

— Det är just därför som jag kan bjuda så mycket.

— Du menar så litet, eller hur? Det måste vara nåt skumt med dom priser dom stora kan sälja för.

— Ska jag vara ärlig så är det ju förstås utan kvitto. Annars skulle dom åka på skatt för inkomst på försäljningen. För såna som jag är det ingen skillnad. Jag får bara göra schablonavdrag på högst tretti procent på bruttot. Därför vill man köpa så billigt som möjligt. Och sen en sak till : när dom stora grabbarna säljer, så kan dom köpa nytt och få fullt avdrag som kostnad. Det är ingen som reagerar om dom köper några hundra nät per år, det räknas som normal förslitning. Det finns ju sådana som är verkligt smarta också. Dom tar ut sina slitna nät på försäkringen. Bara lägga dom i färjfaret och låta färjorna göra jobbet...

— Ja det är väl så man ska vara om man ska klara sig här i livet.

— Med ärlighet kommer man ingen vart, den saken är klar. Jag kan tala om en sak som jag hoppas du inte för vidare. En kollega till mig gjorde ett fynd för en tid sedan. Han fick köpa ett parti nät för

bara tretti mark stycket. Lite omoderna visserligen, men vad gjorde väl det med det priset. Enda nackdelen var att han måste lova att ta bort märkningen. På en direkt förfrågan varför det var så viktigt fick han reda på att han tänkte ta ut dom på försäkringen som förlorade. Smart va?

— Nu börjar jag förstå. Tyvärr kan jag inte sälja våra nät under hundra mark.

— Då lär du nog aldrig bli av med dom!

— Är man liten så är man. Att dom stora har problem med att dom tjänar för mycket har jag förstått, men att dom dessutom måste göra skumma affärer. . .

— Såna är vi människor och kom inte och påstå att du skulle vara något undantag! Det är väl bara det att ingen har kommit på hur du gör. Man undrar just vad du har i bakfickan, det är ju allmänt känt att du håller på med något och ingen fattar vad.

— Det är i alla fall en som tror att dom vet.

— Och kan man få fråga om dom gissat rätt?

— Det har dom inte, av den orsaken att dom är totalt vilseledda, men inte av mig.

*

Folk hade kommit underfund med att det lönade sig pilka torsk. Vissa sommarkvällar kunde det ligga upp till ett trettiotal båtar och rycka. Endel hade tur och fick båten nära nog full. Även familjen på

Hamnskär försökte sig på detta folknöje, men det var inte lika roligt för deras del. Så fort de kom ut med sin båt, räckte det bara några minuter innan de hade ett tiotal andra båtar inpå sig. Bakom detta låg ett rykte om att hamnskärsborna fick tonvis med fisk, ville man få mycket själv, var det bara att lägga sig bredvid dem.

För familjen var denna uppvaktning irriterande, De övergick till revfiske igen, fast det gav sämre resultat. Och Max mindes vad den gamla fiskargubben berättat. Nu förstod han bättre Ortsbornas mentalitet. Fick man betalt för något, så gjorde det detsamma på vilket sätt. Ibland kom det båtar som säkert hade tre- eller fyra-hundra kilo torsk ombord när de passerade hamnen, men fisken var orensad. Båtarna hade legat ute från eftermiddagen till sena kvällen och bara dragit upp. Fiskhandlarn måste "tyvärr" sänka priset. Utbudet hade blivit för stort. Och kvaliteten försämrats. Det gick till och med så långt, att fiskhandlarna inte kunde ta emot all fisken, fryslagren var också fulla. För "på skojfiskarna" spelade detta ingen roll, men för familjen på Hamnskär var det kännbart. Visserligen hade de fått ihop så mycket, att de skulle klara ränta och amortering, men de hade behövt något därutöver.

Höststormarna hjälpte dem. När den första riktiga stormen dragit förbi, hade den också skrämt bort alla pilkarna. Nu fick familjen igen leverera sin fisk. Visserligen var fryslagren fortfarande fulla av sommartorsk, men fiskhandlarn lyckades sälja deras fisk färsk. En försiktig optimism började infinna sig.

Vad litet medgång kan betyda mycket, tänkte Bob under en av sista turer till stan. Föräldrarna hade börjat tala med varandra igen. Han hade allvarligt funderat på att överge alltsammans och söka jobb på någon lastbåt. Men nu kunde han glömma den tanken, kunde se fram emot en ny sommar på Hamnskär. Det kändes tryggt med en fast punkt i tillvaron. Idag hade han inte haft fisk att föra till stan, bara hämtat frusen betesströmming därifrån och gjort uppköp enligt Ninas lista. Så hade han gjort hela sommaren. Nina ville inte följa med.

Nu skyndade han sig för att hinna lägga ut revarna. Max följde med och lade på beten. På det sättet vann de tid, men ändå hann det bli mörkt innan de var hemma igen. Det gulaktiga lampskenet från stugans fönster vägledde dem. När de satt i innevärmen och drack kvällsté sade Nina:

— Tänk om vi fick ha det såhär i fortsättningen! Då glömmer vi snart det tråkiga som varit.

Nästa dag blåste det snålt, men de fick upp sina revar och ovanligt mycket fisk. Det var en lyckodag. Redan före sex hade Nina fyr i spisen. De skulle in till stan. Hårklippning och bad var de alla i behov av.

— Det börjar ta sig, förklarade fiskhandlarn. Det har varit dåliga fångster på sista tiden, så jag räknar med att kunna höja priset.

Nina gick hem i förväg. Innanför dörren låg en bunt brev. De var alla från skattemyndigheten. Det bådade inte gott. Hon vågade inte

öppna breven. Det fick anstå tills karlarna kom. Hon hörde hur de pratade och skrattade i trappan.

Hon lade försiktigt breven framför Max på bordet. Han stirrade på dem en lång stund, öppnade dem långsamt, ett och ett, nästan högtidligt. Sedan kunde Bob se hur han bleknade, verkade åldras inför deras ögon. När han äntligen yttrade sig, lät han som en främling. De kunde knappt urskilja vad han sade, bara att det måste vara något fel begånget, att det inte kunde vara sant. Efter ytterligare en lång stund rusade han upp, slog näven i bordet och skrek:

— Detta är mord! Dom har blivit galna!

— Men lugna dig, försökte Nina, det kanske finns någon utväg?

— Jag borde ha lytt dig och inte svarat på deras brev, nu har dom tappat besinningen. Gjorde jag rätt så skulle jag spränga hela den jävla byrån i luften och helst alla som sitter där också. De vill göra oss till bidragstagare och social vrak!

Han drog efter andan och fortsatte :

— Vill man klara sig utan deras jävla bidrag, försöker de kväva en. Om de mördade en på riktigt var det en sak, men detta är ju att psykiskt terrorisera! Och dom har ju lagen på sin sida. Däremot är jag rättslös.

Den natten blev de kvar i stan och ingen ville äta något. Det blev inte mycket sömn heller för någon av dem. På morgonen hade Max lugnat sig och gick till skattebyrån.

*

Efter lång väntan kom han in till en kvinnlig tjänsteman. Han lade hela bunten med debetsedlar framför henne och frågade: — Kan dethär vara riktigt?

Hon tog bunten och bläddrade igenom den. Sedan hämtade hon mera papper någonstans ifrån och jämförde :

— Ja, det tycks vara i sin ordning.

— Jag har inga pengar att betala sådana summor med. Den pålagda inkomsten är ju direkt gripnen ur luften, hur jag än försökte skulle jag aldrig komma upp i dylika summor!

Tjänstemannen tog bunten på nytt och granskade den.

— Ni är fiskare, ser jag. Det är en kategori som inte brukar ligga bland låginkomsttagarna precis. Hur kan det komma sig att ni deklarerat så låg inkomst?

— För att jag inte förtjänat mer. Konstigare är det inte!

— Låt oss se realistiskt på det hela. Så här liten inkomst kan man inte leva på, därtill har ni varit i Spanien hela vintern. Det är ju orimligt att ni skulle klarat er på er inkomst. Bara en sådan resa kostar mer än ni deklarerat!

— Men jag har inte haft större inkomst! Vi hade ju lägenheten uthyrd, så egentligen gick hela resan med vinst jämfört med om vi stannat i stan. Så mycket billigare är det att bo därnere på vintern.

Nu smålog hon:

— Jag kan berätta att en av mina vänner var nere på Rhodos i två veckor nyligen och hennes resa gick på mer än ni påstår att era tre månader kostade.

— Det tvivlar jag inte alls på, med er syn på levnadskostnaderna är det helt i sin ordning. Jag kan ju hämta resebeviset och visa vad vi betalat och broschyren också för den delen. Och varför ska jag betala hyresinkomst för lägenheten, när vi inte hade någon inkomst för den? Hyresgästen betalade bara vad vi skulle ha gett om vi varit hemma.

— Lagen säger att om man äger lägenheten så är all hyresinkomst skattepliktig...

— Lagen säger... jag borde ha förstått det. Vad ska jag nu göra för att få någon rätsida i dethär?

— Det går ju alltid att lämna in besvär till prövningsnämnden. : Han fick några blanketter med sig när han gick.

Hemma möttes han av ett samfällt: J — Nåå...?

— Lämna in besvär till prövningsnämnden var det råd jag fick.

— Man du vet ju hur det brukar sluta?

— Ja, jag vet. Men nu gäller det vår existens, jag måste vända mig till någon som förstår hur man ska förfara.

— Men advokater är så dyra, har vi råd med det?

— Nej, men jag kanske kan gå till rättshjälpen. Det var väl det som var meningen från början, att man skulle bli tvungen att anlita bidragssamhället.

Att fortsätta fisket nu var inte lönt. De måste åka ut till Hamnskär för att göra klart för vintern.

— Vi kan ju inte lämna allt vind för våg därute, menade Nina. Synd bara att vi inte fick fisk ens för vårt eget behov.

Det var kyligt i stugan. Sinnesstämningen gjorde väl också sitt till. Nina började koka mat, det kändes bättre att ha något att göra. Karlarna tände i kakelugnarna. Frampå natten blev det varmt och de kunde sova.

Det var inte med glädje de nästa morgon började göra i ordning. Alla frågade sig om de skulle komma hit någon mer gång.

Bob hade gått som i trance, men nu vaknade han upp. När båten lade ut från bryggan, kändes det som ett bittert avsked. Var det detta som menades med levande skärgård? Nu återstod väl ingenting annat än att söka jobb i land. Och hans som inget yrke hade!

Föräldrarna satt bak i styrhytten, satt där och teg, stirrade framför sig. Allt var överkligt. Bob tog ett stadigare tag i ratten, samtidigt som han konstaterade att motorn nått arbetstemperatur. Försiktigt förde han fram reglaget och följde varvräknarens utslag från Sakta till Halv- och Marschfart. För första gången drog han på fullvarv. En sista blick bakåt, och han hann se Hamnskär upplösas i dis och försvinna.

*

Max fick tid hos rättshjälpen. Där granskades hans papper systematiskt. Efter mycket funderande, som Max uppfattade det, sade rättshjälparen:

— Som jag förstår det finns det gott hopp om att få rätsida på

dethär. Men en sak förvånar mig, kan ni verkligen leva så billigt som ni uppgett?

— Ja, det kan vi. Vi har ett häfte där vi antecknar allt det vi handlar. Och alla kvitton sätter frugan i ett stort kuvert. Våra levnads-kostnader är faktiskt inte större än så. Men jag måste säga en sak; de två senaste åren har vi fått förhöjd skatt på grund av för låg levnads-standard. Är det förbjudet att leva så som vi gör?

— Nej, det är det väl inte, men det finns såkallade normer som myndigheterna följer.

— Så det har ingenting med verkligheten att göra då?

— Meningens är väl den åtminstone...

— Jag var i Sverige ett antal år som sjöman och sparade hela lönen, och när jag slutade på sjön tog jag aldrig hem pengarna. En del lät jag stå kvar på banken, en del köpte jag obligationer för. Jag tyckte att jag hade betalat skatt för pengarna en gång redan, så varför göra det en gång till? Och ytterligare en sak; jag har aldrig deklarerat dessa pengar någonstans. Det var med dem jag betalade den svarta skatten.

— Svarta skatten?

— Ja, den på obefintlig inkomst.

— Dethär var också något! Kan du inte på något sätt få fram bevis för att det är som du säger — bankbok, lönebesked från rederiet eller liknande?

— Bankbok ja, men det andra har jag gjort mig av med. Är det någon som sparar dylika papper i mera än tjugo år?

— Troligen inte, men i dethär fallet tror jag att det skulle göra saken värre om man började dra fram sånt i dagen.

— Jag har väl ändå ingen chans att få rättvisa om jag får tro en av skatteberedarna. Han förklarade att skattemyndigheterna alltid vinner, för dom är den starkare parten. Detta visserligen sagt i förtroende, men han kände ju till hur det förhöll sig.

— Lokalt kan det tyvärr förhålla sig så, men i en högre instans är dom mera seriösa i sin bedömning. Hämta hit er hushållsbokföring och annat som kan påvisa att ni lever så som ni gör. Så ska jag göra vad jag kan.

Det gick som de förutsett i prövningsnämnden. Samtliga besvär blev "prövade rättvist förkastade". Känner de till termen "prövade orättvist förkastade"? tänkte Max. I såfall skulle den termen passa bättre. När han berättade om utslaget började Nina gråta. Max kände sig usel, slagen, men Bob tröstade Nina.

— Gråt inte mamma, det blir inte bättre av det.

Han lade armen runt hennes axlar och hon tryckte sitt ansikte mot hans skjortbröst. Han strök henne över håret och själv kände han en klump i halsen. Efter en stund avtog hennes snyftningar och hon viskade:

— Tack, min stora pojke, nu känns det mycket bättre! Det är visst första gången du tröstat mig.

Nästa instans var länsrätten. Inom ett år kunde man vänta ut-slag. Ett långt år för familjen. Och betala måste de, antingen de kunde

eller inte. Deras reservkapital krympte oroväckande, men ännu levde de med en liten förhoppning om att de skulle få rätt till slut.

De fick många goda råd också. För det första skulle de ta mera betalt för fisken.

— Det går inte, förklarade Max. Fiskhandlarna är ganska överens om priserna. Man kunde kanske få femtio penni mera om man hade tur, men med det stora utbudet på fisk just nu är det knappast troligt.

— Nej, för tusan, sade rådgivare nummer ett, jag menar den fisk ni säljer därute!

— Då behövde vi nog höja priset med sådär femhundra procent och jag undrar om någon ville köpa då? invände Max. Jag har faktiskt undrat varför våra skattenämnder inte startar privat fiskförsäljning ute på någon holme eftersom det tros vara en så fin affär...

Rådgivare nummer två:

— Ni måste ta ut högre lön åt er själva. Det är det enda raka. Ta ut, ska vi säga, femtusen per person i månaden, så ska ni se att dom blir nöjda.

— Det skulle jag också bli, gemmälde Max, men nu är det så att vi inga pengar har att ta ut. Hur göra då? Ett överlägset skratt blev svaret :

— Det kan du försöka inbilla någon annan. Varför stannar ni härute om det inte är en lukrativ affär?

— Det kan ju finnas andra värden som vi uppskattar, sade Max resignerat.

Rådgivare nummer tre:

— Ni måste skaffa mera utrustning, då kan ni göra större avskrivningar. Så gör andra. Köp en eller varför inte två dragmaskiner, ny radar och ny telefon behöver ni säkert. Och nya nät förstås.

— Och var får vi pengar till sånt i såfall?

— Men herregud, om ni inte har kontanter så kan ni väl låna, vetja. Sen kan ni sälja begagnat, utan kvitto förstås. Alla jäklar börjar fiska nu så det finns alltid marknad för begagnat. Ni måste lära er tänka, annars går det åt fanders.

— Men vi behöver inga nya prylar. Vi har vad vi anser oss behöva och några lån får vi inte.

— Hopplöst fall, tyckte rådgivaren. Rådgivare nummer fyra :

— Ni ska gå till socialen. Där finns pengar att hämta, ingen behöver känna sig sämre för att man går till socialen. Det är inne, ska jag säga.

— Men jag vill inte ha någon socialhjälp, protesterade Max. Jag vill ha rättvisa! Ännu ett gott skratt serverades:

— Om du tror att du kan få rätt mot dom där är du mera än lovligt dum. Har dom fått ögonen på dig, så kan du hälsa hem. Jag känner till flera fall där dom kopplat greppet. Även om dom vet att dom har fel, måste dom bevisa att dom har rätt. Lag och rätt, du vet, Det är två vitt skilda saker, ifall du inte visste!

Rådgivare nummer fem:

— Du blir tvungen att flytta utomlands. Du är inkörd i deras dataregister och för att komma ut därifrån måste man emigrera, först då blir man avförd.

Gamla seglare och nyvunna vänner undrade vad det gått åt dem när de knappt pratade med folk och inte med varandra heller. De bara jobbade på utan glädje. Det de känt motvilja mot började de nu se som en glad förändring, nämligen att flytta till stan. Men den falska glädjen förbyttes i ännu mera bitterhet — de bruna fönsterkuverten strömmade in igen.

Förskottsskatt, efterskatt, tilläggsskatt, skatteförhöjning och skatt för privatanvändning av fiskebåt! Det var att börja en ny omgång med besvär och överklaganden. Max apati övergick i vrede. En gång för alla skulle han löpa linan ut för att se om myndigheterna verkligen hade makt att ruinera en oskyldig människa. Han begrep att han skulle förlora allt han ärligt kämpat för under ett helt liv. Han insåg också att familjesammanhållningen var i fara. Bob hade mera och mera isolerat sig och Nina började bli retlig, reagerade för snart sagt allt han sade och gjorde. En gång hade hon i vredesmod utslungat att hon kastat bort sitt liv på honom. Hon sade sig ett tag ha trott att hans fantasier kunde bli verklighet, men innerst inne hade hon ändå förstått att det skulle gå såhär. Hon ville helst slippa se honom.

Kanske det inte var så underligt att skattemyndigheterna hade siktat in sig på honom? De hade säkert förstått att han låg bakom denna befängda idé. Bob och Nina hade de låtit vara ifred. Det var Max som var "det liknande företaget i branschen" — så hette det i den universalparagraf han blev beskattad efter.

Han beslöt att på nytt gå till byrån och försöka skaffa kopior på deklARATIONERNA som han skulle ta med till rättshjälpen. En ung flicka som tydligen inte var insatt i hemlighetsmakeriet plockade fram en del papper som inte var avsedda för honom. Han lyckades få kopior på dessa papper. Där stod att familjen inte hade fiskebåtar utan lyxbåtar. Vidare stod där att de sålde rökt fisk och bedrev jakt, ytterligare bedrev de något som kallades "turistpilkfiske". En anmärkning avslöjade att skattenämnden skulle ta reda på också deras övriga

inkomster. Familjens lån torde kunna härledas till lyxbåtarna. Detta var alltså tacken för att man håller båtarna rena och luktfria, suckade Max för sig själv. Sedan vände han sig till flickan :

— Kan du tala om för mig vad som menas med turistpilkfiske?

— Nej, men jag kan höra med en beredare.

Han fick besked. Någon hade sett att de haft folk ombord. Det var alltså straffbart att ha gäster i båten. I fortsättningen skulle de akta sig för att låta någon följa med.

Deras övervakare hade tydligen fortfarande ögonen med sig. Det hade hänt att seglare hjälpt dem plocka fisk ur näten, ibland hade dessa hjälpande händer fått ett kok för besväret. Det var väl detta som kallades "turistpilkfiske". Och så hade de bedrivit jakt. En enda gång hade de varit ute och dessutom blivit bortkörda. Nu skulle de få avdrag för halva driftskostnaden för denna jakt! Det var en dyr erfarenhet.

För att testa ett av de goda råd Max fått, gick han till social-byrån. Där verkade det som om han var väntad. Vänliga leenden och "var så god, den här vägen". Vilken service! tänkte han. Men skenet bedrog. Hos den kvinnliga tjänstemannen började allvaret. Hos henne fick han redogöra för sin situation och hon verkade lyssna med intresse. Max började redan hoppas, men hennes svar dröjde.

— Är något oklart? frågade han till slut. Nu kom hennes leende tillbaka.

— Ni säger att ni är fiskare. Det är faktiskt första gången vi har varit med om något liknade. Men... om det är som ni säger finns

vissa möjligheter. Vi måste förstås först kolla alla era uppgifter. Vi måste också få upplysningar från skattemyndigheterna hur mycket ni och de övriga familjemedlemmarna förtjänat. Dessa uppgifter måste ligga till grund för vårt ställningstagande.

— Hur längre brukar en sådan procedur ta?

— I dethär fallet ett par månader. Om ni behöver matpengar till exempel, går det fortare...

Matpengar behöver jag inte. Vad jag behöver pengar till är att betala skatt på obefintlig inkomst.

— Jag kan bara ge er det rådet att söka ett mera lönsamt arbete....

— Tack för det rådet, det säger mera än ni anar!

På hemvägen slog det honom att han kanske borde gå till arbetsförmedlingen i alla fall. Där fanns många arbetsökande. Han måste sitta och vänta. Han tog en tidning av gammalt datum. För honom var alla tidningar nya, de hade ju ingen tidning själva, läste bara det folk lämnade efter sig.

När han tittade upp var han nästan ensam. Han gick fram till disken för den allmänna avdelningen och hörde sig för.

Eftersom han haft statsjobb och slutat på egen begäran, kunde han inte räkna med något motsvarande jobb. Han var dessutom för gammal. Högsta inträdesåldern vid de flesta statliga verk var trettiofem år. Det måste bli något annat. Sjöman? Han skulle vända sig till sjömansavdelningen. Där hade han bättre tur, det var bara att gå direkt till läkarundersökningen. Men det blev inget läkarintyg. Synen

var alltför dålig och han hade också en del andra krämpor, bland annat för högt blodtryck. Rådet han fick var att försöka få pension.

— Nå, hur många har du retat upp dig på i dag? frågade Nina när han kom hem.

— Ingen alls, Jag har varit på arbetsförmedlingen.

Nina satte sig. Det var precis som om hon tappat talförmågan. Han började undra om han sagt något tokigt igen. När hon yttrade sig, var det nästan viskande:

— Vad har du sökt för jobb?

— Det dom kunde erbjuda, men jag fick inget, eller rättare sagt dög jag ingenting till. Något tillfälligt diversejobb möjligen. Det är nog som du brukar säga, jag duger ingenting till.

*

De hade båten liggande i isen denna vinter. Det blev för dyrt att ha den på varv. Bob gick dagligen ner och tittade efter den och kom en dag förtvivlad tillbaka. Någon hade varit ombord och slagit sönder fönster och brutit loss lanternor, sprejat hela styrhytten med tunnelbaneslogans och häckkors. Förtöjningarna var också kapade. Det gick flera dagar, innan han började göra båten i ordning. Max lämnade sitt skrivande för att hjälpa honom.

Bob hade ju allvarligt tänkt överge föräldrarna, nu började han förstå att de behövde honom mer än någonsin. Han var också fast besluten att försöka leva vidare som de hittills gjort. Då skulle han

själv ha en chans, även om föräldrarna stupade på kuppen. Hittills hade de klarat amorteringarna, och om de lyckades behålla båten, skulle den med tiden bli skuldfri.

Nina och Max verkade glida längre och längre ifrån varandra. Hon visste inte om det var ömsesidigt, men åtminstone hon var känslomässigt död. Hon mindres knappt när de senast skulle ha haft sexuell kontakt. Tanken äcklade henne. Hon frågade sig ofta om de verkligen varit lyckliga en gång. Endast med Bob kunde hon prata naturligt. Synd bara att han höll på med det eländiga fiskandet! Ett vanligt jobb borde han ha. Hon skämdes varje gång någon frågade vad han sysslade med. Ingen mor på hela Åland ville kännas vid att sönerna eller mannen höll på med enbart fiske. Det var inget arbete, det var fritidssysselsättning.

Hade de aldrig kommit till dendär olycksaliga ön, skulle de säkert fortfarande ha varit en riktig familj. Fast var det någon mening med sådant önsketänkande? Bäst vore att Max och hon gick varsin väg. Hon blev irriterad bara hon såg Max. Hans näspetande och hans snarkande! Och aldrig sade han numera ett uppmuntrande ord, bara satt och teg. Hon hade god lust att drämna honom i huvudet med något tungt.

Allt skulle väl ha varit sig likt även denna vår, om inte Nina beslutat stanna i stan. Hon hade fått nog av "den levande skärgården". Men hon gjorde i ordning väl tilltagna matkorgar för sina karlar. Och varje gång de kom till stan var hon nere och mötte, alltid bekymrad om deras välbefinnande. Hon tillochmed talade vänligt till Max. De

blev goda kamrater igen. Men de hade upphört att fungera som man och hustru.

Reparera bryggor, lappa bodtak, samla skräp längs stränderna hörde till karlarnas stående uppgifter. De fick ganska mycket fisk. Och denna vår fastnade ovanligt många fåglar i näten. Nu hade de dock lärt sig att så fort som möjligt kasta dem tillbaka i sjön.

*

Den sjätte maj kom som vanligt brevet från skattebyrån. Denna gång fanns ett tillägg i texten: "Ni bedes uppge namn och adress på samtliga ni sålt fisk till". Max gick till rättshjälpen. Skulle han begära legitimation om han sålde ett kilo fisk till en seglare? Detta började verka vansinnigare och vansinnigare. Hur skulle han i efterhand kunna få reda på vad alla hetat och adressen till dem? Endel seglare hade han ju inte ens kunnat tala med på grund av språksvårigheter. Detta visste tydligen skattenämnden och förstod att han aldrig skulle kunna svara på detta. Ett nytt genialt grepp från deras sida alltså. "Lagen säger..." Han mindes vilket svar han brukade få.

Han förklarade situationen för rättshjälparen och bad att få skriva en fullmakt in blanco. Han började kunna rutinerna men visste också i förväg skattenämndens svar på hans skrivelse: "prövar rättvist förkasta".

Säsongens första seglare ville köpa ett kilo torskfilé.

— Det går bra, svarade Max som ville pröva skattenämndens nya system, men jag vill gärna se er legitimation...

— Hörde jag fel, eller har jag kommit till en öststat?

— Nej, ingetdera, bara att skattemyndigheterna vill ha namn och adress på alla jag säljer fisk till...

— Far åt helvete! Förresten vill jag inte ha någon fisk. Hälsa att dom kan komma hit själva och sköta försäljningen, så ska dom få höra vad dom går för! Om jag går in i en affär så inte fan behöver jag visa legitimation.

I fortsättningen vågade Max inte begära legitimation. Han förde frågan på tal med en bekant som hade juridisk byrå:

— I brevet från skattemyndigheterna uppmanades jag att lämna ut namn och adress på alla jag sålt fisk till, men hur ska det gå till i praktiken?

— Dom menar tydligen de firmor du sålt till.

— Det har jag svårt att föreställa mig, fortsatte Max. På hela Åland finns kanske en handfull fiskhandlare och några matvaruaffärer. Har dom så hård kontroll att dom skulle märka om ett kilo fisk kom bort? Alla som handlar med fisk, vill redovisa för så många inköpskvitton som möjligt, annars skulle deras vinst bli för stor. Jag misstänker nog att skattemyndigheten vill ha reda på vart jag gjort av med några kilo fisk. Faktum kvarstår: dom vill ha namn och adress på varje enskild familj som köpt av oss.

— Med det är ju horribelt, invände rådgivaren, det kan ni helt enkelt inte göra i praktiken.

— Det har vi inte gjort heller, så nu är det fritt fram för ytterligare en post att uppskatta, replikerade Max.

Nina besökte Hamnskär ett fåtal gånger för att städa och byta sänglinne. Annars jobbade hon som städerska på ett hotell.

Bob hade övertagit matlagningen. Innan sommaren var över, var han skicklig vid spisen.

På hösten kom utslaget från länsrätten. Max hade fått den påsatta skatten nedsatt med femtio procent! För Max var detta den gladaste dagen på flera år. Det kunde löna sig att besvära sig. Men Nina var av annan åsikt:

— Du ska inte ropa hej för tidigt. Dom kommer att försöka klämma åt dig ännu mera efter dethär, är jag övertygad om.

— Tack för att du påminde mig om det, svarade Max, det är faktiskt inte avgjort ännu. Ärendet måste gå vidare till HFD för det slutliga utslaget. Före det är det fortfarande en öppen fråga.

Första november — hur stort skulle påslaget vara denna gång? Skattemyndighetens dator hade slagit på samma summa som länsrätten fastställt! Max antog att den summan för alltid skulle gälla. Om inget annat utslag kom från HFD förstås.

Någon matematiker behövde man inte vara för att förstå att familjen inte skulle klara det. Fem debetsedlar...

— Du Nina, sade Max, hur mycket har du förtjänat på ditt jobb i sommar?

— Vad menar du?

— Vi har ju inte räknat med din inkomst, har du inget kvar?

— Jo, men det är mina pengar och dom tänker jag behålla. Som det nu utvecklar sig, anser jag att jag måste tänka på mig själv.

— Jaha, då vet vi det. Du gör som du vill. Vi får väl ta till något annat då. Jag blev faktiskt erbjuden tvåtusen för min gamla frimärkssamling. Den kan jag sälja.

— Kan vi inte sälja något annat istället? undrade Bob.

— Jag är rädd att vi kommer att få sälja mycket mera än frimärkena...

Max farhågor besannades. Livförsäkringarna kunde de återköpa, ett rostfritt optimuskök fick de 1500 mark för och för frimärkssamlingen 2200 mark. Ännu en säsong var avklarad, men på bekostnad av den bräckliga sämja som rått mellan Nina och Max. Nina fick det psykologiska övertaget. Hon var snabbast i repliken och tycktes njuta av sitt övertag. Max beskyllde henne för att ha glömt betala en skatterat, men hon var absolut säker på att hon betalat alla rater. Småningom framkom det att hon inte jämfört inbetalningskortet med antalet debetsedlar. Det hade fattats ett kort. Avsiktligt eller inte — på skattebyrån erkände man att misstag kunde ske, men att det var den skattskyldiges sak att kontrollera handlingarna. Det blev femtio mark i indrivningsarvode. Max blev samtidigt upplyst om hur indrivning fungerade. Myndigheterna hade rätt att utmäta allt en människa ägde förutom gångkläderna, matbordet och stolarna. Om det var orätt utdömt hade indrivarna inget med att göra. När Max upplyste familjen om detta, blev Nina ännu månare om att behålla de

pengar hon förtjänade. Max började använda sitt sparkapital, Bob fick behålla sin andel av fiskeinkomsten.

Också Bob hade fått en god inblick i hur samhället fungerade. Nu gällde det att anpassa sig efter de villkor som var för handen. Max idéer var säkert bra, men det var inte tillåtet att leva efter dem även om inget sades i lagen om detta. Den enskilde hade av allt att döma ingen paragraf att stöda sig på. Hans största fel var att han inte förstått skillnaden mellan att arbeta och att vara anställd. Det stod klart för Bob att han måste söka sig en anställning. Sedan kunde han leva det liv han trivdes med. Han var lyhörd för hur samhällssystemet var uppbyggt. De allra flesta som bedrev fiske var "anställda", på det sättet var de oberoende av konjunkturer och viktigast av allt, de låg inom "normerna". Befriade från misstanke om "för låg levnadskostnad".

Max ansåg att hans liv gått förlorat. Skulle det inte varit för Bob, hade det inte varit värt att leva. Nu försökte han hålla humöret uppe, utåt åtminstone. Hans skrivande gav honom inte längre samma avkoppling och inspiration som för ett år sedan.

Pliktskyldigas! hade Max reparerat deras redskap. Bob hade rustat båtarna och haft översyn av motorerna. Han hade läst på och hade även en naturlig fallenhet för det mekaniska. Och så kostade det ingenting. Första servicen på motorn hade blivit både dyr och fuskgjord. Efter den gången hade Bob gjort allt själv.

Nina hade börjat ungas med en gammal väninna och var mest borta. Max undrade vad hon skulle hitta på härnäst. Föreningsliv

hade hon aldrig brytt sig om, men man kunde ju aldrig veta. Religion brukade också ligga nära till hands, som ersättning för

något förlorat, det verkade dock inte riktigt vara hennes stil. Kanske var en man med i spelet? När Max förde deras eventuella skilsmässa på tal, blev hon arg.

— Bara säg till, jag kan gå med detsamma! Vill du bli av med mig?

— Jag har inte sagt att jag vill bli av med dig. Jag har uppfattat det så att det är du som vill bli av med mig.

— Det har jag aldrig sagt!

— Nej, men du har visat det!

— Du ska inte ha sån fantasi. Du inbillar dig en massa dumheter och så börjar du tro på dom också. Att jag inte vill ha något sexuellt umgänge längre kan jag inte hjälpa, det äcklar mig. När jag känner för det, ska jag säga till.

— Jag får tacka för ditt ärliga uppsåt i alla fall. Nu vet jag hur du ser på det.

Men trots allt följde Nina med till Hamnskär. Bob fick det lättare, han behövde inte hålla på med matlagning hela tiden.

De fick leverera nästan all fisk till stan, men till ett stadigt sjunkande pris. Och ute på Hamnskär fick Nina mera tid för sig själv. Under årens lopp hade hon fått många vänner bland seglarna, nu hann hon umgås med dem. Fisk behövde hon just inte röka längre. Detta var också ett utslag av samhällsstyrning. Stora fiskrökerier hade finansierats med bidrag och billiga lån. I varenda affär fanns

det rökt fisk och även filéad av varierande kvalitet. Seglarna hade ofta handlat färdigt när de angjorde Hamnskär. Hur skulle Nina med sin lilla röklåda kunna konkurrera med alla dessa storföretag?

HFD fastställde länsrättens dom. Nu var Max dömd skyldig och som en särskild påminnelse måste han också betala rättegångskostnaderna. Mot bakgrunden av utslaget behövde han inte besvara årets "sjätte majbrev".

Under alla åren efter domen i länsrätten hade Max fått samma summa påslagen för för låg levnadskostnad. Han fick en idé. Han visste att han inte skulle få lån i banken, men den kunde kanske vara ett slags mellanhand?

Varken Nina eller Bob visste vad han hade för avsikter, inte heller talade han om i banken vad som låg bakom. Litet tveksamma verkade de i banken, han skulle komma igen om några dagar så skulle ha få besked.

Vad han gjorde var att begära ett lån, exakt lika stort som den summa han borde använda till sin levnadskostnad enligt skatteenämnden. Pengarna skulle han deponera som säkerhet. Förvånansvärt nog blev han beviljad lån!

När påminnelsen om räntan kom, slog åskan ner i familjen. Nina ville givetvis veta för vad Max lånat pengar. Han berättade som det var, men hon hade ingen förståelse för sådana påfund. Var skulle ha ta pengar att betala med?

— Jag får ju ränta på de deponerade medlen och därtill får jag göra avdrag för låneräntan. Förlusten borde inte bli stor...

— Du och dina målsättningar. Allt vad du tagit dig för går ju åt skogen! Se bara på ditt skrivande. I flera år har du hållit på och vad är resultatet? Ingenting. Jag börjar få nog av dina idiotiska påfund.

Max såg fram emot den första november med en viss nyfikenhet. Hur skulle hans plan påverka skattemyndigheterna? De hade gjort det vanliga påslaget, plus en liten förhöjning. Hans nyfikenhet ökade därmed ytterligare.

— Hur kommer det sig att ni höjt "levnadskostnaden" över det HFD fastställt? frågade han skatteberedaren.

— Index. Kostnaderna har blivit högre, därför måste vi höja den uppskattade inkomsten.

Beredaren låtsades att hon inte hört att Max frågat om levnads-kostnaden.

— Så i fortsättningen kommer ni att höja paragraf sjuttiotvåin-komsten efter index? anmärkte han.

— Såvida ni inte kommer upp i den inkomst som vi kan accep-tera.

— Tack, då vet jag! Jag är dömd för ett brott som ni ansett mig skyldig till. I vanliga fall brukar en dömd anses ha avtjänat sitt straff när han betalat eller suttit av sitt brott. I mitt fall är tydligen straffet livstid plus index. Inte dåligt! Om en människa skulle slå ihjäl en annan människa och dömas för det, skulle den människan dömas årligen på nytt för samma sak jämte index, om man tillämpade era principer. Mycket intressant! Första året slår man alltså ihjäl en människa, andra året slår man ihjäl en och en kvarts människa och så

vidare. Det är så ni ser på mig. Men ni har ju lagen på er sida, ni. Jag får tacka!

*

Denna höst fick Bob anställning som övervakare av naturvården i det skärgårdsområde där de bodde större delen av året. Det var en nyinrättad tjänst. Jobbet motsvarade exakt vad han betraktade som anställning. Några vackra dagar måste han offra under året — det var allt. När han nu började skönja en framtid, erinrade han sig att han borde berätta detta för Tina. Han hoppades att hon inte var alltför ledsen för att han inte skrivit, bara sänt vykort ibland. Han hade gärna velat visa mera känslor för henne då, för länge sedan, men han visste så litet om framtiden den gången. Förresten, hon kanske inte alls hade gillat hans vilda och fria liv? Om hon inte redan var uppta-gen, skulle han väl få veta det så småningom.

När vintern kom sände Max iväg ett par av sina manuskript. Han ville ha någon utomståendes bedömning. I familjen hade han redan blivit refuserad, men utan någon som helst konstruktiv kritik.

Snart var hans reservkapital förbrukat. Han mindes social-byråttjänstemannens råd: "Sök ett mera lönande jobb." Han hade inget val, det var bara att gå till arbetsförmedlingen.

Förra gången fick han inget jobb, nu fanns heller inget. Hundra-åttionio arbetssökande och trettio lediga platser! Han blev anmodad

att höra efter en gång i veckan om det dykt upp något, men det blev alltid samma svar: "Tyvärr har vi inget som passar dig".

Det blev nervöst att bara gå och vänta. Snart skulle Bob och han börja med fisket igen. Räntor och amorteringar skulle betalas. Men då hände något oväntat: Max fick arbetslöshetsunderstöd. När alla formulär var ifyllda och kontrollerade, anlände ett utbetalningskort på posten. Summan motsvarade precis den påslagna skatten. Storebror hade betalat till Storebror. Detta var ju komiskt, men för Max kändes det som en gåva från himlen. Han hade fått ytterligare ett års anstånd.

Nina såg saken på ett annat sätt:

— Förstår du inte vad som kommer att hända? Dom kommer att sätta upp ännu mer på dig nästa år.

— Kanske, men vad vill du att jag ska göra?

— Har du något alternativ?

— Försök få jobb på sommaren, då brukar det gå lättare.

— Troligtvis kunde jag få ett jobb över sommarmånaderna och har du tänkt på vad det skulle innebära? Jo, jag skulle högst kunna få tvåtusen i mån, kanske lite mer om jag har tur, eller totalt något mellan fem - och tiotusen. Våra levnadskostnader går på cirka tio-tusen, och så kommer våra räntor och amorteringar på drygt tjugotusen. Då skulle vi vara tvungna att sälja Bobs framtid. Han behöver båten dels för sitt jobb, dels för fisket. Det senare tvingas han ju sluta med om inte jag kan vara med längre. Skulle vi orka hålla ut tills båten blev betald, kunde han skaffa den rätta utrustningen och klara sig ensam.

— Det skulle du ha tänkt på förut, du borde väl ha förstått att det aldrig skulle gå. Synd att du förstört Bobs liv också. Nu har han förlorat kontakten med verkligheten.

— Jag tror tvärtom. Nu först har han förstått hur samhället fungerar. Det enda jag kan räkna mig tillgodo är just att han fått del av min erfarenhet. Att jag förstört ditt liv kan jag hålla med om. Kanske det kan trösta dig att jag själv inte har något att leva för längre heller.

— Jag tyckte just att du sade något om att du ville hjälpa Bob. Hur ska du ha det egentligen?

— Som jag ser det blir det troligen vår sista säsong tillsammans. Jag att hoppas Bob återfår kontakten med verkligheten, som du uttrycker det.

— Han kommer aldrig att kunna återfå sin förlorade ungdom och det är ditt fel.

— Ja, ja allting är mitt fel! Det gläder mig att du är felfri i varje fall. Det enda fel du begått var att du gifte dig med mig.

Hon stängde dörren med en skräll. Konstigt, tänkte Max. För det mesta var det han som brukade gå ut eller åtminstone tuga. Nu lär hon nog komma tillbaka och vara fulladdad — och en sådan storm skulle han knappast rida ut. Även han tog på sig ytterkläderna och gick ut. Han gick mållöst i flera timmar, kom inte hem förrän frampå natten. Då låtsades hon sova. Han lade sig på soffan i vardagsrummet.

Nästa morgon blev det som vanligt sura miner, bitska tillmålen. Bob satte sig till bords och höll för öronen.

— Tänk att ni börjar före åtta på morgonen, kunde man inte en enda gång få dricka sitt te i lugn och ro!

Max teg en lång stund, det var enklast så, han kom ändå alltid till korta i diskussionerna med Nina. Istället vände han sig till Bob:

— Isen har packat ihop i natt, så jag tror att vi kan åka ut och reparera bryggorna. Vi kan lägga ut näten över natten också om vinden mojnar.

— Ja, varför inte? sade Bob. Det kunde bli lite avkoppling från ert stridande. Han vände sig till Nina: — För du kommer väl inte med?

— Nej, bevara mig, jag ska inte besvära för ofta i sommar heller. Ni är bara glada att bli av med mig!

Bryggorna ute på Hamnskär var illa åtgångna denna vår. De måste ta reparationerna på långsikt. Försöka dela upp arbetet så att det blev litet av varje gjort.

Första natten låg de i båten och sov dåligt. De for ut tidigt för att ta upp näten. Och de fick mycket fisk. Det dröjde till sena kvällen innan allt var rensat. När de kom till stan fick de ett dystert besked: fiskhandlarn kunde inte längre ta emot filéad fisk. Den gick helt enkelt inte att sälja. Dels hade det blivit en betydande överproduktion, dels måste producenten numera betala omsättningsskatt om han förädlade sin vara. För Max och Bob blev detta rena kалlduschen. De hade inte berett sig på att vara tvungna att fånga tre gånger mera för att nå upp till samma inkomst som tidigare.

De hade för få redskap. Max konstaterade att det inte var rättvist att de skulle betala omsättningsskatt för hela fångsten, när en detaljhandlare endast betalade på vinsten. Han förstod dock att inget var att göra åt detta. "Lagen säger"; så var det med den saken.

I fortsättningen fick de försöka dra upp så mycket fisk de bara kunde, men sälja den endast urtagen. Redan att kalla det rensning, då man tog ur tarmen, kunde kanske tolkas som förädling? Hotet att tvingas sälja all fisk till minkfoder blev avvärt genom att det gick att sälja en stor del på export.

Max fick manuskriptet tillbaka med en positiv kommentar. Det fanns alltså ett litet hopp att han skulle lyckas med skrivandet, om tiden medgav.

Från sommaren började Nina igen följa med ut till Hamnskär. Hon deltog nästan aldrig i fisket numera. Skötte endast hushållsgöromålen. För det mesta läste hon. Böcker i långa banor. Och det var viktigt för henne att inte tycka om sådana böcker som Max läste. Det hela började bli påfrestande.

En sen sommarkväll upptäckte de en båt som drev på fjärden. Bob for ut och hörde sig för. Båtens inu-drev hade gått sönder. Han bogserade haveristen till Hamnskär. Det visade sig att de inte kunde åtgärda drevet, de måste till varv. Bob lovade bogsera båten till stan. Givetvis mot skälig ersättning. Han förklarade sig nöjd med hälften av vad sjöräddningskryssaren tog. De kontaktade den och fick prisuppgiften. Problemet var att haveristens ägare inte hade pengar. Nästa dag, när bankerna öppnade, skulle de ordna saken. Två re-

spektabla män, far och son, kunde man väl lita på? Bob skulle missa en fiskenatt men istället få betalt på annat sätt. Följande dag åkte han till stan för att få sina pengar. Det blev inga. Visserligen hade mannen ordnat med kontanter, men dem skulle de ha till varvskostnaden. Istället blev Bob utskälld, beskylld för att ha försökt lura "stackars fattiga turister". Att anlita sjöräddningen kostade ingenting fast Bob hade sagt att det kostade att kalla på hjälp. De hade minsann ringt och kollat saken! Och skulle han inte packa sig iväg fort, så skulle han få hjälp på annat sätt.

Bob ansåg det enklast att ge upp. Att stanna och argumentera var knappast lönt med folk av denna kaliber. "Fattiga turister", tänkte han när han åter var på väg hemåt, med en båt i kvartsmiljonklassen!

Ett par dagar senare kom räddningskryssaren till Hamnskär. Då passade Bob på att höra sig för. I nödläge var faktiskt bärgning och bogsering gratis, men låg man i hamn och vid kaj dessutom, var det inte längre nödsituation. Det skulle ha blivit full betalning. Bob hade blivit lurad, men sådana var tydligen människorna.

Som ytterligare en påfrestning drabbades de av en månads lång värmebölja. Seglarna var glada. Visserligen hade de ingen vind, de flesta njöt av den tropiska värmen. Hamnskärsborna kunde inte fiska. Fisken gick inte att hålla färsk, den dog. De behövde inte bekymra sig om vare sig rökt eller filéat till seglarna.

*

Nina fick rätt: skattemyndigheten hade höjt både förskottsskatten och efterskatten eller slutgiltiga skatten, som de också kallade den, med i det närmaste hundra procent.

— Du kan väl gå till banken och förklara hur det ligger till, menade Nina, kanske dom har någon lösning?

— Men tycker du inte att det börjar bli meningslöst att ens försöka? suckade Max.

— En gång mera eller mindre kan väl inte göra någon skillnad. Du kan väl höra med dom i varje fall.

På banken lovade de försöka få åtminstone förskottet avlyftat. Varför visste inte Max, de ville kanske att han skulle kunna betala räntor och amorteringar?

Undrens tid var inte förbi. Några veckor senare kom ett brev med meddelandet att förskottet var avlyft. Ändå var inte problemen lösta. Familjen hade fortfarande de vanliga kostnaderna att ta itu med. Max besparingar var slut och fiskesäsongen hade inte blivit vad de hoppats på. Det fattades flera tusen mark.

Än en gång var det dags att granska om det fanns något att sälja. Max gamla skrivmaskin? Ingen ville ha en så omodern maskin. Nina gick vad hon kallade ronden. Ett antikvariat köpte böcker. Praktiskt taget alla böcker de ägde bar hon bort och sålde. Samma väg åkte alla gamla kläder. Det som fattades i kontanter, satsade hon och Bob tillsammans.

— Och detta ska vara ett modernt samhälle som värnar om sina medborgare! utropade Nina när hon såg sig om i den ödsliga lägenheten.

— Det är också vad dom gör men bara om man gjort sig av med allt! Då kommer det snälla samhället och tar hand om en. Ju fortare vi blir på bar backe, desto snabbare får vi ligga samhället till last. Det är ju detta dom kämpar för, som jag ser det.

— Ja, jag medger att vi alla har en felaktig uppfostran. Att försöka stå på egna ben är inget att sträva efter längre. Man ska styras uppifrån.

Max blev tvungen att tala med någon, bara tala ut. Han smög på bakvägar till mentalvårdsbyrån. Antagligen såg han ut att vara i akut hjälpbehov, för han fick tid redan samma dag.

Redan i väntrummet kände Max sig som en patient när han försökte koncentrera sig på innehållet i en gammal Hemmets Veckotidning. Han hörde fotsteg, men ingen kom. Klockan på väggen tog ett skutt över hans överenskomna tid. Ytterligare tio minuter gick utan att något hände.

Plötsligt bara stod hon där, en ung kvinna i rutig skjorta, blå jeans. Hon frågade vad han hette, bad honom följa med. Hon ska väl föra in mig till "vitrocken", tänkte han.

Hon visade honom in i ett tomt rum och följde själv efter. Det var till henne han skulle! Där hade han suttit i väntrummet nervös inför mötet med någon auktoritet, som han skulle bli mållös inför...

— Jaha, började hon, vilka bekymmer har föranlett dig att komma hit?

— Ett äktenskap som gått i kras, en framtidsdröm som slagits i spillror, en ekonomisk ruin som jag just nu står inför. Ska jag anföra mera?

— Det räcker mer än väl. Vad vill du ännu berätta, om dig själv kanske?

— Jag är väl vad folk brukar kalla en föredetting. Sjöman, stats-tjänsteman, fiskare, och nu börjar jag komma i det stadiet då man kallas en o-person. En som finns men ändå inte finns, eller som inte borde finnas. Jag är född av fattiga föräldrar. Redan som barn be-

stämde jag mig för att inte förbli fattig. Detta var mitt första misstag. Jag har inte förstått förrän nu, att fattigdomens stämpel följer en genom livet hur man än bär sig åt. Jag har fått lära mig att leva under små omständigheter. Numera tar jag det som något självklart, och här faller jag igen utanför ramen för vad samhället har bestämt. Men som sagt, jag började med den goda föresatsen att spara alla pengar jag förtjänade. När en ung människa börjar leva på det sättet är han förmodligen inte "riktig". I dagens läge kallas en sån person för olik-tänkande och bör tas omhand. Det är vad jag tror att kommer att hända med mig.

— Alla människor tänker väl olika...

— Det kan jag hålla med om, men dom yppar inte sina tankar, och då är ju ingen skada skedd. Jag däremot har haft mina idéer som jag försökt leva upp till, men detta är inte tillåtet och det ska jag bevisa för dig. Efter sjömansåren gjorde jag som de flesta människor, gifte mig, och som det står i sagorna, levde lycklig tills jag försökte leva det liv jag längtat efter i årtal. Det var då förföljelsen började!

— Du nämnde att dina föräldrar var fattiga — vad blev det av dem?

— Dom var fattiga och förblev så. Nu är dom borta bägge två. Far dog när jag var på sjön, och mor dog för några år sen, helt obemärkt. På något sätt känns det skönt att dom slapp se slutet för sonen.

— Du verkar väldigt pessimistisk?

— Jag skulle kalla det realistisk istället. Och nu ska jag förklara vad min idé gick ut på, så får du avgöra om jag tas omhand omedelbart, eller om idén var något som hade kunnat förverkligas om jag gjort på rätt sätt. Du vet att alla människor är besatta av det som också jag var — att förtjäna pengar — och detta tillstånd varar oftast livet ut. Med måhända ytterligare stegrat habegär ju äldre man blir. Jag ville använda mina sparpengar på ett förnuftigt sätt. Hela familjen omfattade idén till en början. Vi skulle jobba hemma under sommarmånaderna, och när hösten kom skulle vi göra som flyttfåg-larna, fara till södern. Våra resurser beräknades räcka i tio år, med andra ord till pensionen. Och därefter, om vi ännu orkade, skulle vi fortsätta på samma sätt. Både Nina och jag tyckte att vi gjort vårt, då vi hade jobbat i nära trettio år och betalat skatt. Tycker inte du att det låter som en önskedröm för vem som helst?

— Javisst, men tänk om alla började tänka på samma sätt — samhället skulle inte fungera.

— Samma sak sa en tjänsteman på skattebyrån. Men det är högst en på miljonen som resonerar som vi, så det argumentet kan vi glömma. Flertalet har bara en tanke i huvudet, och det är att få åt sig så mycket som möjligt.

— Vad var det som gick snett då?

— Att jag inte fick leva så billigt som jag faktiskt gör! Jag har blivit dömd och domen gäller hela livet som det ser ut. Det har gått snart sju år, och jag har prövat alla upptänkliga utvägar. Men ingenting hjälper. Jag måste leva som medelfinländaren, och gör jag inte

det, hittar skattemyndigheten på att jag förtjänat så mycket som skillnaden är mellan vad jag tagit ut från banken och deras normer. Det tog mig fem år att komma underfund med hur det hela fungerade. Först trodde jag att det skedde godtyckligt, men sen förstod jag att det måste finnas en lucka i lagen, speciellt avsedd att ge skattemyndigheten insyn i allas privata konton.

— Detsdär har du nog missuppfattat- Det finns något som heter banksekretess, ingen kan få uppgifter om någon annans konton.

— Barnatro! Men jag klandrar dig inte. Nästan alla människor tror på banksekretessen, till och med flickorna som sitter i kassorna. Men fråga vilken bankdirektör som helst så bekräftar han att skattemyndigheten har full insyn i kontona. Däremot har dom inte tid att granska allas konton utan frågar innehavaren istället, för att senare, om dom misstänker något, kunna kontrollera uppgiften. Jag testade detta för några år sedan. Lånade den summa dom ansåg att jag borde ha att leva av. Men jag tog aldrig ut pengarna, och då satte dom på exakt den summan. Dom vet att jag inte har en chans att förtjäna så mycket som dom säger, men dom har ju lagen på sin sida och då är det ingenting att göra åt det.

— Lever du faktiskt så billigt som du uppgett?

— På ungefär hälften av vad deras normer säger och det genom noggrann planering och lång erfarenhet. Vi handlar förnuftigt, inget slit och släng. Och för att återknyta till våra södernresor; där gäller också planering. Vi räknade ut hur mycket vår vistelse därnere skulle kosta, och för att det skulle bli samma kostnad som hemma,

tog vi tiden till hjälp. Det är ungefär fyrtio procent billigare att leva i södern. För att balansera resor och boendekostnader bör man vara borta minst tre månader. Det var just en sådan semesterresa som gjorde att skattemyndigheten kopplade greppet. Hela tiden har dom stött sig på denna resa. Hur hade vi finansierat den? Att resan blev billigare än om vi stannat hemma kunde dom inte tro. Jag har fått betala dyrt för min enfald. Och det är inte enbart min ekonomi som gått i kras utan hela vår familj.

— Ja, hur är det med relationerna till de övriga familjemedlemmarna?

— Min hustru och jag kan inte längre tala med varandra, på sin höjd kan vi tala till varandra. Och då blir det oftast hårda ord. Men för det mesta tiger vi. Det är en tidsfråga när vi kommer att skiljas. Ingen riktig skilsmässa som du tror, vi skiljs åt av paragraf sjuttio-två. Ingen av oss orkar på dethär sättet. Sömlöshet, bristande matlust, vännerna borta, i alla fall de gemensamma. Genom åren har vi fått bekanta som vet vad som hänt oss och som därför brukat ge oss små gåvor. Ett kilo kaffe, litet smör, kanske något urväxt klädesplagg och en vänlig hågkomst till julen. Och så brukar min hustru hjälpa en bonde att ta upp potatis en eller ett par dagar och får ett par säckar potatis för besväret. Skattemyndigheterna har bett oss uppge namnet på dessa människor. Eftersom det inte är fråga om pengar eller värden av betydelse, har vi frågat hur våra välgörare skulle ställa sig till den saken. Men svaret har alltid blivit detsamma: "Säg inget för då har vi dom över oss; ni ser själva vad som händer om

dom får ögonen på en". Alla människor är rädda för skattemyndigheterna, även dom som inget borde ha att frukta. Likadant är det med våra seglande bekanta. Dom vågar inte berätta vad dom ser eller intyga något av rädsla för det okända. En sak glömde jag nämna. Ingen av oss har ett "riktigt" jobb, vi fiskar.

— Dethär var intressant, men tyvärr är tiden ute för länge sen. Du får tid på tisdagen nästa vecka klockan nio. Går det bra?

— Klart det gör — blir det någon annan då?

— Nej, det blir jag. Du får ett litet kom-ihåg-kort med mitt namn.

Det kändes tomt att lämna henne. För första gången på länge hade Max kunnat tala fritt och otvunget med en annan människa. När han kom hem möttes han av det vanliga välkomstanförandet. Med is i rösten frågade Nina:

— Var har du varit?

Max kände sig skyldig, han hade ju träffat en annan kvinna, i hemlighet till på köpet. Han sade att han varit på biblioteket. Han fick dra sig fram med lögner och nödlögner, orkade inte med hennes bitande ordflöde längre. Han bävade redan för tisdagen. Hur skulle han hitta på en förevändning att gå ut? Hon ville alltid veta vart han gick och vem han träffade, själv frågade han aldrig var hon varit eller vem hon träffat. Hon var mera borta än han nuförtiden. Ibland hade han funderat på att flytta bort, men nu var också det försent. Han hade inga pengar. Det var bara att vänta på att samhället tog hand om honom. Han var nyfiken på hur det skulle bli.

*

Han hade tur när tisdagen kom. Nina var som vanligt borta, han behövde inte hitta på några nödlögner. Det verkade som om hans psykolog var angelägen om att höra vad han hade att berätta.

— Jag tänkte att vi skulle gå igenom era relationer därhemma en gång till, inledde hon samtalet.

— Att det skurit sig vet du ju redan. Orsakerna är många, antar jag. Nina anser att allt beror på att jag har misslyckats, att jag inget duger till. Jag börjar tro på det själv också. Jag har inte ens fått tillfälle att pröva om jag duger till något i sängen! Sådant sätter sina spår. Kan du förstå det?

— Visst förstår jag. Fortsätt!

— Oss emellan, när man levt i celibat några år börjar man fundera på en tillfällig förbindelse. Men det finns ingen chans. Effektiv kontroll. Inget hemma, inget borta heller, förstår du. Det blir rena jordbävningen om jag så mycket som tittar på ett kjoltyg mellan tjugo och sjuttio år!

— Men hon då, har hon ingen annan?

— Inte vad jag vet. I en såhär liten stad skulle ryktet ha gått i såfall. Fast man kan ju aldrig veta. Men du, kan vi inte ta ett annat ämne?

— Om du vill. Men jag vill höra mera — hurudan är din syn på henne?

— Hon är ekonomisk, lagar god mat, är mycket effektiv, håller hemmet städat och snyggt, tycks räcka till överallt, syr huvudsakligen sina kläder själv. Hon har god smak bortsett från valet av livskamrat. Ja, det är väl dom positiva sidorna.

— Och de negativa?

— Svartsjuk, misstänksam, arrogant, ogillar allt jag tycker om. En sak har vi dock gemensamt. Vi älskar inte längre varandra...

— Jag undrar det, jag. Eftersom ni inte kan tala med varandra föreslår jag samtalsterapi. Det är alltid lättare att tala med någon annan. Först var och en för sig, så att terapeuten får bådads syn på motparten. Sedan gemensamt. Ofta har vi lyckats få rätsida på tilltrasslade förhållanden. Du måste helt enkelt tala med Nina. Försök få henne att gå med på ett sammanträffande med någon av oss här. Det är en mycket allvarlig situation ni hamnat i när äktenskapet håller på att upplösas.

— Om jag säger vad jag tror, så kommer hon inte att gå med på något som jag föreslår. Det är en princip hos henne att säga nej till allt jag föreslår. Observera: allt!

— Du får i alla fall försöka. Vi måste pröva alla utvägar.

— Själv anser jag att det bara finns en utväg.

— Och vilken skulle det vara?

— Att bli befriad från den svarta skatten, log han och fortsatte:

— Jag kan visa vad det är. Jag tog med ett papper som vi kan analysera tillsammans. (Max bredde ut pappret på bordet mellan dem.) Vi kan hoppa över momenten ett och två och gå direkt på

moment tre. Du ser här: "Om deklarationen inte ens efter rättelse kan läggas till grund för beskattning". Det här är något att ta fasta på! I början deklarerade jag själv, men de senaste åren har jag låtit en expert göra det. Varken i det förra eller det senare fallet har deklarationen behövt rättas. Ändå kunde den inte läggas till grund för beskattning. Varför? Jag trodde att man skulle betala skatt på den inkomst man haft, men där bedrog jag mig. Jag vet inte om det finns något lagrum som kräver att man måste ha så stor inkomst som skattemyndigheterna säger. "... om det visar sig, att den av den skattskyldige uppgivna inkomsten, jämfört med andra och på samma område och under liknande förhållanden verksamma skattskyldigas årsinkomst, uppenbarligen är alltför ringa..." För det första finns det ingen man kan jämföra oss med. För det andra lämnar skattemyndigheterna bort sådana som går med förlust. Sådana kan man inte jämföra med. Alltså är man också här utlämnad åt deras godtycke. Sedan har vi nästa rad: "och den skattskyldige inte ens på anfordran kunnat framlägga giltiga skäl till den ringa årsinkomsten". Här har vi själva kärnan! Vad är giltiga skäl? Inte ett enda av mina skäl anses giltigt. Ändå har jag under årens lopp hunnit framlägga alla skäl, verkliga skäl, varför jag inte behöver större inkomst. Sådana skäl, oberoende om de berott på exempelvis storm, sjukdom eller personlig övertygelse om vad vi verkligen behöver, godkänns inte. Det hjälper inte att det är den absoluta verkligheten. Du ser här sista raden: "verkställa beskattning enligt uppskattning". Det är precis vad dom gör. Jag har prövat alla rättsinstanser och blivit dömd. Det räk-

nas som prejudikat. Nu kan dom beskatta mig enligt uppskattning resten av livet. Alla mina bevis förkastar dom med motiveringen att vi har för låg levnadskostnad. Jag förstår inte varför det inte står i deras anvisningar att det är straffbart att ha för låg levnadskostnad! En sak har jag dock vunnit, dom har lämnat bort ordet "rättvist" när dom förkastar mina besvär. Jag förstår att dom vet att dom har fel, när dom sätter på en inkomst som inte finns, men dom har ju rätt att göra så. Nu har det ju blivit prestige också. Dom måste helt enkelt statuera exempel, så inte någon annan får den befängda idén att trotsa "Storebror".

— Så detta är orsaken till att det gått snett för er, menar du?

— Jag är övertygad om att du skulle känna det likadant om du var i mina kläder. Att få allt man jobbat för ett helt liv spolierat av en idiotisk paragraf känns för jävligt! En annan sak har jag också lärt mig: jag börjar ha förståelse för terrorism. Är man oskyldigt dömd, tappar man respekten för lagen och isynnerhet för dem som tolkar den!

Hon tittade på klockan.

— Tyvärr måste vi sluta här. Jag ger dig en ny tid så vi kan fortsätta diskussionen. Skulle nästa tisdag passa?

— Inte annat än jag nu vet.

— Och glöm inte att tala med Nina!

— Jag ska åtminstone försöka. Tack för denna gång.

När han steg upp märkte han att hon började göra anteckningar på hans kort.

Varför ville hon inte höra mera? undrade han när han kom ut på gatan. Var det så att varenda människa blev skräckslagen om hon blev indragen i en diskussion om skattemyndigheten? När han tänkte efter, hade han gjort samma erfarenhet vid flera tillfällen tidigare. De fruktade helt enkelt den makt som skattemyndigheten hade. Den var den enda myndighet som inget behövde bevisa. Detta kom an på den enskilde individen.

Den dag han skulle till psykologen igen ringde telefonen och Nina svarade. Ty var kunde inte Max tas emot på den avtalade tiden, skulle samma tid nästa vecka passa? Hans psykolog hade fått förhinder.

Nu var han avslöjad! Den utskällning han fick är ingen mening att återge. Att gå bakom ryggen på henne sådär! Nu var det i alla fall slut. Ingen mer psykolog, ingen annan instans heller för den delen. Ville han diskutera, kunde han vända sig till henne. Vad hade allt hans springande på byråer tjänat till? Bara värre hade det blivit.

— Du är inte riktigt klok! avslutade hon sin utläggning.

Det låg något i det hon sade. Ett halvt år senare blev Max hämtad till sin psykolog. Hon ville höra varför han inte återkommit. Max förstod genast vad det hela gick ut på. Han kände lättnad inför vetenskapen om att hans bekymmer nu var över. Han hoppades att han skulle få eget rum. Hans önskan gick i uppfyllelse: sluten psykiatrisk vård.

Samma år erhöll skattedirektören utmärkelsen Finlands vita ros med guldkors.

Max ansågs inte vara någon farlig patient. Sin uppvaktning kom han inte ifrån förstås. Storebrors vallhundar, tänkte han. Inne i sin cell, med dörr utan handtag på insidan, var han dock ensam. Antagligen bevakade någon dold kamera honom.

Han fick en vision om hur samhället skulle te sig om några år. Småningom skulle de nya köpcentra ta över all affärsverksamhet, datoriseringen göra personalen överflödigt, allt i lönsamhetens tecken. Effektivitet var ju lösenordet. Köerna till arbetsförmedlingen skulle bli oändliga. Om någon vågade protestera, skulle en sådan anses mogen för mentalvård. — Max måste skratta, han var ju redan här! Storebrors gäng skulle anställa folk — den offentliga sektorn skulle snart uppgå till femtio procent av befolkningen. Produktivt arbete behövde knappast någon syssla med. Datorerna hade ju tagit över.

All bokföring och redovisning skulle skötas av skattemyndighetens datacentral. Privatföretagsamhet skulle förbjudas. Likaså skulle varje företag som inte gick med vinst omedelbart upphöra. Bidragssystemet skulle avskaffas.

För landsbygdens del skulle utvecklingen gå långsammare. Småningom skulle dock jordbruket centralstyras till några större enheter som huvudsakligen sköttes via en datacentral. Maskiner och kemiska gödningsmedel skulle tvinga fram skördar som mer än väl täckte behovet. Sådana alternativa jordbruk fick endast förekomma för eget bruk. Försäljning av sådana produkter skulle vara förbjuden.

Därtill måste dessa hushåll betala en odlaravgift som motsvarade skillnaden mellan sitt eget och övriga hushålls matkostnader.

Fisket skulle undergå en liknande utveckling. Allt större enheter där också. Inte så stora som de ryska eller japanska flytande fabriker, därtill var avstånden för korta. Istället skulle man satsa på medelstora enheter med toppmodern elektronisk utrustning. Framför allt skulle de leverera fisken snabbt till landbaserade industrier. Nästan all landad fisk skulle gå till foder för de enorma fiskodlingar som täckte konsumentbehovet flera gånger om. Tillväxthormon, vitaminer, färgämnen och antibiotika i fodret skulle göra det möjligt att hålla en konkurrenskraftig prisnivå. Överskottet kunde exporteras. Eftersom fiskeflottan bestod av bara några enheter skulle specialutrustning för lokalisering av fiskstimmen anskaffas. Fartygen skulle via en helikopters dator få uppgifter om stimmens position, art och storlek. Privatfiske skulle likställas med alternativ odling inom jordbruket.

Den krisdrabbade handelsflottan skulle också gå in för nya grepp. Fartygen skulle gå utan besättning. I öppen sjö skulle driften och navigeringen skötas av datorer. Vid så kallade uppsamlingsterminaler utanför hamnarna skulle fartygen stoppas, anlöpet till kaj och förtöjning skulle övertas av specialutbildad personal. Lossning och lastning skulle utföras av datastyrda robotar.

Max log då han tänkte på sin sjömanstid. Var fanns nu alla sjömän? Kanske var de här på sjukhuset? Han hade inte sett några män med tatueringar. Han skulle försöka lyssna på medpatienternas reso-

nemang, det brukade vara avslöjande. Kanske det rentav redan fanns fartyg utan bostäder och ekonomiutrymmen?

Max talade inte längre med någon, litade inte på någon. Hade han låtit bli att tala med folk medan han ännu var fri, skulle han kanske aldrig ha behövt isoleras här. Å andra sidan var det lugnt och skönt här — utan bekymmer. Tid och rum hade för länge sedan upphört att existera. De starka medicinerna gjorde att han pendlade mellan nutid och förfluten tid utan uppfattning om sammanhangen. Ibland kom för honom tanken att han haft familj, men det var länge sedan någon besökt honom. Förmodligen satt de övriga familjemedlemmarna någonstans och programmerade datorer, tänkte han.

*

Visst tyckte Nina ibland att hon handlat fel, men han visste också att hon inte skulle ha orkat länge till. Det var bäst som skett. Ofta hade hon ångrat sina hårda ord då Max sprungit på byråer och bråkat med myndigheterna, trots att han uttryckligen förbjudit honom. Att beklaga sig hos psykologen blev droppen! Hela stan visste om det följande dag. Det var då hon börjat inse, att det inte stod rätt till med honom. Han hade slutit sig inom sitt skal, bara suttit apatisk, håglös. Då inte ens vårsolen och båtutrustningen fått honom att vakna, hade återstått bara en sak — att kontakta mentalvårdsbyrån.

Det hade gått förvånansvärt smärtfritt. Det var precis som om han väntat på den dagen. Hon hade gråtit när de gått.

Det dröjde flera veckor innan hon repade mod att företa sig något. För Bobs skull måste hon, det skedda hade ju ryckt mattan undan fötterna på honom också. Det första var att säga upp hyreskontraktet på Hamnskär. Efter långa diskussioner kom hon och Bob överens om att han skulle behålla båten. Den behövde han för sitt arbete. Det mesta av fiskredskapen lyckades de sälja.

Många gamla bekanta började höra av sig, ville räcka en hjälpande hand. För Bobs del blev det en vändpunkt. För Ninas del blev det ingen snabb förändring. Första året måste hon dra sig fram på ströjobb.

I början hade hon besökt Max. När hon varit där fem-sex gånger utan att han sagt ett ord, hade hon gett upp. Hon förstod att han inte kände igen henne, men hon fick ingen förklaring till att han slutat tala. Enligt läkarna var det inget fel på talförmågan.

Tack vare Bobs och hennes lön, plus det de lyckats kamma in genom försäljningen av fiskredskapen, kunde de få ännu en frist. De hade klarat av största delen av skatteskulden. Men hon märkte att Bob ville gå sina egna vägar. Nu hade hon bara sig själv att tänka på.

Lägenheten hade Bob klarat från utmätning. Hon visste inte hur, bara att den stod i hans namn. Det kändes otryggt för henne. En äldre man som hon hjälpt några gånger hade i förbigående frågat om hon kunde ta heltidsanställning hos honom.

— Du skojar, hade hon svarat.

Innerst inne hade hon dock övervägt om inte erbjudandet skulle lösa oron inför framtiden. Hans hus hade blivit mycket mera likt ett

hem sedan hon börjat ordna upp där. Först nu hade han förstått hur mycket han behövde en kvinna. Ett par oskyldiga yttranden hade resulterat i en varmare vänskap.

Han var nybliven pensionär. Hela sitt liv hade han varit på sjön och krönt sin bana med att de sista åren föra befälet på en supertanker. Han hade gift sig med en sjuksköterska samma år han läst till kapten. Hon hade varit betydligt yngre. Om detta hade varit orsaken till att äktenskapet inte hållit visste han inte. För Nina förklarade han:

— Vi träffades så sällan att vi aldrig blev riktigt bekanta. Snart förstod vi att det hela varit ett misstag. Vi skildes som vänner.

Nina som varit van att ha folk omkring sig, trivdes inte alls med ensamheten. Hon blev därför allt oftare gäst i huset. Första tiden hade det varit bara tvätt och städning, att sätta upp gardiner och liknande. Snart förstod hon dock att hon kände sig dragen till denne man. Hon kom på sig själv med att vara extra noga med sin klädsel och sitt utseende. Så pass vuxen var hon, att hon förstod, att det inte var den fysiska kontakten som var drivfjädern. Hon behövde någon som brydde sig om henne. Hon antog också att det var samma känsla som gjorde att han var så hänsynsfull mot henne, så förekommande.

— Jag har ju ingen annan än dig att bry mig om, hade han sagt. Inga barn som jag vet om i varje fall.

Han hade skrattat när han yttrat detta, men skrattet hade inte varit övertygande. Hon förstod att han gärna skulle haft ett barn. Livet hade blivit förfelat på något sätt.

En dag träffade Nina en av sina forna väninnor, Kerstin. Sista gången de talats vid var den nyårsnatt som slutat så tragiskt ur vänskapens synvinkel. Visst hade de mötts på gatan många gånger, men undvikit varandra utan att någon av dem riktigt förstått var-för. Nu sprang de rakt i armarna på varandra.

— Kerstin! Ninas spontana utrop fick folk att vända sig om.

— Nina! Kerstins svar var inte mindre övertygande. Det var inte i går. Hur lever världen med dig nuförtiden? Fast det var ju en dum fråga. Du ser strålande ut. Vad är det som hänt?

— Snälla du. Kan vi inte gå in någonstans och prata över en kopp kaffe?

— Mer än gärna, jag håller på att spricka av nyfikenhet! De hann knappt få in kaffet innan Kerstin frågade:

— Är det någon sanning i det jag hörde häromdan, att du tänker gifta om dig? Om man får döma av ditt utseende verkar du nyförälskad.

— Du gör mig generad. Jag gamla människan, förälskad! Nina nästan stammade. Jag vet inte vad jag ska svara.

— Vad som helst som dämpar min nyfikenhet. Är det inte en man med i bilden då?

— Ja, på sätt och vis, men något giftermål är inte aktuellt. Jag är ju fortfarande gift som du kanske vet.

— Ja, en tragisk historia. Något hopp?

— Enligt läkarna: ja. Enligt min erfarenhet... nej. När han inte fått leva det liv han trott på, finns inget hopp. Men låt oss tala om något trevligare.

— Giftermål och äktenskap betyder ju inget längre. Det är liksom fritt fram att leva som man vill i det hänseendet. Det är i alla fall en karl då, säg?

— Givetvis. Sådana är vi kvinnor, eller hur? Du känner honom kanske eller vet vem det är i varje fall. Kapten Andersson på tankern Atlanta.

— Det menar du inte! Han lär ju vara rik. Honom skulle jag inget ha emot att lägga beslag på. Hon skrattade.

— Jag var först. Nina föll in i skrattet. Men allvarligt talat; officiellt är jag bara anställd. Hade det varit förr hade jag väl kallats hushållerska. Nu envisas han med att kalla mig husfru. Tills jag hittar en bättre titel, brukar han säga.

— Han tänker nog kalla dig bara fru så småningom.

— Kanske, men jag tror att det är bäst som det är. Nu trivs vi tillsammans, ställer inga krav. Går ut ibland, roar oss. Du vet inte hur bra han dansar!

— Och du som gillar att dansa, vill jag minnas. Det är inte utan att jag avundas dig.

— Hur har du det själv då? Är Alex samma charmerande kavaljer fortfarande?

— Hon svarade inte genast. — Vi har det inte bra längre, sade hon sedan. Han har börjat dricka. Missköter sitt jobb gör han också.

Vi har haft vår övergångsperiod bägge två och inte klarat den. Jag tror vi båda velat så mycket men inte förmått. Barnen har sitt eget nu. Både Cussi och Anja håller ihop med varsin sambo. Jag hade hoppats att din Bob och Anja skulle finna varandra.

— Han verkar inte intressera sig för flickor. Jag förstår inte riktigt varför. Själv säger han att det bara blir bråk och slitningar förr eller senare i varje fall.

— Ja, vet du Nina. Jag tror jag förstår honom. Se på oss själva bara!

Nina måste springa för att hinna med bussen. Hur hade tiden kunnat gå så fort? Vad skulle han säga då hon kom så sent? Hon hoppades att han skulle förstå. Det hade känts skönt att få tala ut med en förstående väninna. Men att det höll på att gå snett också för henne, hade Nina aldrig kunnat föreställa sig.

*

Kommunens förtroendevalda agerade omedelbart då familjen Linder lämnat Hamnskär. Att hyreskontraktet dröjde, hindrade inte att de började planera en utbyggnad av hamnen. Ingen opponerade sig mot att byggnadsmaterial fraktades ut. När kontraktet äntligen kom, var redan landfästena till pontonbryggorna gjutna. Nu kunde de anhålla om byggnadstillstånd för dessa fästen. En formsak — det var ju de själva som gav byggnadstillstånd eller avslag.

När gästhamnen officiellt öppnades, var endast pontonbryggorna färdiga. På land fanns från förr de gamla bodarna och; boningshuset. Den familj som skötte servicen blev besviken. De summor kommunen kalkylerat med, visade sig vara alltför optimistiska. Första året gick med stor förlust.

Till följande säsong hade anläggningen byggts ut med bränslemackar, kiosk, telefon, brännugn för sopor, kemiska toaletter, tvätt- och duschrut. Färskvatten fanns inte på ön, det blev att använda saltvatten, vilket inte var populärt bland seglarna. Avgifterna måste givetvis höjas till samma nivå som i Mariefhamn. Det hjälpte inte att det numera fanns kunnig personal därute — skolungdomar, mest studenter, språkkunniga och i många fall förtrogna med motorer och modern teknologi. Anlöpen minskade och förlusten blev större.

De som kläckt idén med "guldgruvan" på Hamnskär vägrade att inse fakta. Man måste givetvis satsa på hemmapubliken också.

Servering, kaféerörelse. "Det populära utflyktsmålet." Man måste slå på stora trumman, göra reklam. Mera investeringar.

Förlusten blev ännu större. Visserligen var vädret uruselt och inverkade menligt på utflyktsintresset. Mest berodde nog den dåliga besöksfrekvensen på dåliga förbindelser, menade man. Alla som ville ut hade inte egna båtar. Alltså måste en passbåt ingå i anläggningen — en ny investering och jobb för ytterligare två man med behörighet. Utöver alla de övriga bidragen kom ett sysselsättningsbidrag väl till pass.

Från fredag till söndagkväll gjorde den nya båten fyra turer per dygn till Mariefhamn och en gång per kväll till kusten. Detta verkade äntligen vara den rätta investeringen. Båtförbindelse i kombination med danskvällar drog jättepublik till att börja med. Att hela Hamnskär började likna en soptipp, full av krossat glas, papper, ölburkar, plastkassar och andra spår av civilisationen var mindre viktigt. Huvudsaken var att det gav jobb åt många. Att denna sommar ändå kom att ge den största förlusten hittills, var obehagligt förstås. Vad initiativtagarna bortsett från, var att säsongen var för kort. Så länge bidrag gavs skulle anläggningen överleva. Och bidragen skulle komma. En så stor satsning måste hållas vid liv.

Den långa period då Hamnskär stod öde, kom småningom att locka ut mindre nogräknade element. På våren var nästan allt som gick att slå sönder, sönderlaget.

Småningom skulle väl Hamnskär stå som ett monument över folks dårskap, tomt och övergivet.

Bob fick brev från Tina. Konstigt, hon brukade ju skriva bara vykort. Han skrev också för det mesta bara kort. Han visste att hon aldrig skulle bli hans. Han hade inget att erbjuda, ingen utbildning. Vad han kände för henne skulle hon aldrig få veta, de var från skilda världar.

Länge stod han och vägde brevet i handen, skar försiktigt upp det — som om han varit rädd att skada henne. Förvånad läste han att hon tagit sin juriskandidatexamen. Att hon studerat, visste han ju, men att hon studerat juridik, hade han ingen aning om. Flickor skulle bli socionomer eller liknande. Nu hoppades hon att de skulle träffas ute på "deras" underbara skär i sommar igen. Pappa hade lovat att de skulle få mera tid därute denna gång. Hon behövde avkoppling. Kanske skulle hon duga till fiskardräng? Utan lön givetvis... tills hon lärt sig. Men nu var hon trött, psykiskt trött, studierna hade tagit på. Sol och frisk luft var vad hon behövde. Han kunde väl svara litet fortare denna gång? stod det med små bokstäver inom parentes.

Visst skulle han svara, redan samma kväll. Förklara allt som hänt, att deras "underbara skär" visserligen låg kvar, men att de själva inte längre vistades där. Efter någon tvekan skrev han: "Du ville bli fiskardräng, men istället undrar jag om du kan hjälpa mig. Kan jag bli din första klient? Sedan beror det på ditt arvode förstås, min ekonomi är inte så god precis. För övrigt hoppas jag att vi träffas i sommar. Ni kan väl göra en avstickare till Mariehamn? Det jag känner och skulle vilja skriva är tyvärr omöjligt. Din tillgivne Bob."

Några dagar senare gjorde Nina och Bob sitt sista besök på Hamnskär. Vädret var inte det bästa, men det bara underlättade avskedet. Den mulna, grå himlen och den kyliga vinden förflyktigade alla ljusa minnen. Nu ville de fort därifrån. Bort från platsen som vållat så mycket bekymmer.

Fast Bob lovat att inte se sig om sedan de backat ut från bryggan, måste han ändå vrida på huvudet. Bilden han såg talade direkt till hjärtat. I profil såg han sin mor mot denna bakgrund. Ett fårat, blekt ansikte och ett alldeles grått hår. Liten och böjd stod hon där och kisade mot bodarna. Hon hade åldrats, åldrats många, många år på kort tid. Hon som de första åren varit som en ung flicka! Nu hade han en gammal och rynkig mor. Och ... en mentalt rubbad far. Vad hade han gjort för att förtjäna detta? Det blev inte många ord yttrade på resan hem.

Bob måste sälja allt som gick att sälja. Han lyckades också bli av med det mesta. Han visste att en utmätning i första hand skulle gälla båten och lägenheten. Lösöre att tala om hade de ju inte, och fiskredskapen betingade inget värde i myndigheternas ögon.

Den tillfälliga vapenvilan i myndigheternas anstormning skulle inte bli långvarig, visste han. Räddningen fanns dock inom räck-håll. Tina hörde av sig igen. Hon ville ha mera detaljer. Hon ville veta vad han tänkte företa sig härnäst. Om svaret blev det hon hoppades, hade hon en lösning i beredskap. Villkoren skulle bli synnerligen humana.

Vad kunde hon ha för lösning? Han skrev ärligt som det var: han hade ett jobb som han tänkte fortsätta med. Eventuellt tänkte han skaffa sig ytterligare ett jobb som gick att kombinera med hans nuvarande syssla, den upptog ju inte hela hans tid. Lägenheten ville han rädda. Och båten naturligtvis. Båt och bostad var vad han behövde för den fortsatta existensen. Brevet blev realistiskt, utan känsla. Hans sinnestämning var sådan.

Det kom inget svar. Istället kom hon själv. Den dagen avgjordes Bobs framtid.

Visst tog det emot att begära hjälp av en flicka, men han var tvungen att låna av henne, eller egentligen av hennes far som var någotslags finansdoldis. Officiellt var lånet räntefritt. Detaljer om säkerhet och amortering gjordes endast muntligt. Ett litet papper om godkännande var det enda han behövde skriva på.

— Finns det inga fallgropar med ett sånt förfarande? undrade han.

— Möjligen så att du får mig på halsen, skrattade hon.

— Jag borde ha förstått det. Ett mycket humant villkor. Var det inte så du skrev? Bob hade nu en anseelig summa deponerad i sin bank. Livet hade tagit en annan vändning. Situationen gjorde att banken var mycket tillmötesgående när det gällde att överföra rätten till lägenheten på honom. Av förekommen anledning, som det hette.

Även förskottsskatterna betalade Bob. Han visste att de baserade sig på "inkomst av yrke", en inkomst som de inte hade och heller aldrig haft in den storleksordning som de blev taxerade för. I normala fall skulle han ha begärt avlyftande av denna förskottsskatt.

Men Tina hade sagt att han var tvungen att betala. Skattemyndigheterna gör inga fel: "om du opponerar dig bli du olycklig. Betala och var tyst". Hade hon sagt.

Molnet på hans himmel var fortfarande Max. Det var månader sedan han besökt honom. Kanske fanns det litet hopp om han fick veta att bekymren för Bobs del var över?

Besöket på sinnesjuksuset blev ingen framgång. Max var märkbart irriterad av att en vårdare hela tiden höll sig i närheten. Det verkade som om han inte ville att vakten skulle höra vad Bob sade. Själv yttrade han sig ytterst försiktigt. Mest bara ja och jo, någon nick eller huvudskakning. Bob var mycket konfunderad när han cyklade hemåt.

*

Det var ingen tillfällighet att han valde en av de vackraste höstdagarna för sitt förnyade besök hos Max. Han hoppades få tala ostört med fadern denna gång, hur det nu skulle gå till. Bob frågade därför läkaren :

— Jag undrar om min far får komma ut på en promenad... — Bara här utanför, lade han till när han såg läkarens tvekan.

— Linder? Låt mig se... (han bläddrade i sina papper) varför inte. Egentligen begriper jag inte varför han är här. Jag ska säga till att ni kan mötas här utanför.

Han lyfte luren och slog ett nummer. Under tiden gick Bob ut. Efter kanske tio minuter kom Max i sällskap med en vårdare. Bob höjde handen till hälsning. Vårdaren tycktes uppfatta detta som ett tecken på att Bob övertog ansvaret.

Trots den skrynkliga och illasittande "fångdräkten" såg Max pigg ut där han med raska steg kom fram till sin son.

— Hej! Roligt att se dig igen. Jag hade nästan väntat att skulle dyka upp. Men nu får vi allt fatta oss kort innan dendär ångrar sig...

Max pekade med tummen över axeln mot vakten som just gick in. Bob blev så överraskad att han kom av sig.

— Hur mår du? fick han fram.

— Tack, ganska bra. Och du själv?

— Litet matt efter cykelturen bara. Hur är det att vara här?

— Inget att klaga på, utom att man är under uppsikt hela tiden. Men strunta i mig nu. Om jag förstod dig rätt så har det börjat ordna sig för er därhemma. Var det bruden...?

— Tina, ja. Hon är jurist, så hon borde veta vad hon gör.

— Ja, jag säger då det. Det är precis vad du behöver. Då finns det hopp. Men hur klarade du alla utgifterna innan hon kom in i bilden?

Här blev Bob tveksam.

— Jag var tvungen att sälja hela utrustningen...

— Utan kvitto förstår jag?

— Det var ingen annan som ville köpa. Jag hade inget val.

— Jag förstår. Nu får du problem. Avskrivna redskap är inkomst, skattbar inkomst. Oberoende hur du gör måste du kunna bevisa vari-

från du fått pengarna. I dethär fallet spelar det ingen roll. Du har bara att betala efter den summa som du betalat i skatt. Vad som är viktigt är att du från och med nu ser till att skaffa bevis som håller i alla domstolar, att du har gjort av med så mycket som deras tabeller säger. Lär av mina misstag. Du har mer än tio års papper att studera. Skattemyndighetens normer är hemliga, men med så många års deklARATIONER att ta uppgifter från borde du kunna få en god bild av vad som menas med levnadskostnad. Lägg på litet för säkerhets skull! Du vet, inkomsten är mindre viktig. Det viktigaste är att du kan bevisa att du gjort av med så mycket som dom bestämmer. Det gläder mig att du har möjlighet till juridisk hjälp.

Bob fick en dunk i ryggen. Han var mållös, chockad.

— Vad ska nu det här betyda? Har du spelat hela tiden? Max låtsades inte höra.

— Och som sagt, med ditt... vårt namn har du ett ytterst dåligt utgångsläge. Se till att du på inga villkor gör något som kan leda till att du haft inkomst som dom inte kan kontrollera. Bara misstanken räcker. Tänker du företa dig något, köpa något, ta semester eller liknande, ha alltid svaret klart i förväg. Du känner ju frågan: "Hur har ni finansierat"? Storebror ser dig! De vet, fakta, heder och samvete är inte värda ett ruttet lingon om de inte går att bevisa.

— Jag ska minnas allt dethär, men bäst skulle det vara om du kom hem igen. Är det nödvändigt med denna komedi? Vet du hur det har varit för mor och mig?

— Jag kan föreställa mig hur ni haft det, men jag såg ingen annan utväg. Hade jag fortsatt hade vi alla blivit ruinerade. Nu finns det ju litet kvar, jag upprepar litet. Du är ung ännu, du har en god chans. Vad mig anbelangar klarar jag mig, om inte så gör det detsamma. Kom nu ihåg vad jag sagt bara.

— Men det är ju inte rätt...

— Det finns ingen rätt. Kom ihåg det, bara lag! Men nu måste vi tala om något annat. Vakten kommer.

— Jag ska minsann tala med dom, inskräpte Bob.

— Som du vill, men jag tror inte att det ändrar på något. Upp-täcker dom sina fel blir det rena helvetet för mig. Då måste dom bevisa att dom haft rätt. Med lite tur blir jag kanske utskrivnen om en tid. Men, jag säger men, ta inget för givet. Satsa på dig själv först och främst och din framtid!

— Tack för att jag fick veta i alla fall...

— Det blir nog en stormig höst, ser du hur mycket rönnbär det finns!

Ett ögonblick var Bob förvånad över detta snabba byte av samtalsämne. Så förstod han. Vakten hade kommit inom hörhåll.

— Har han varit lugn? Frågan var riktad till Bob.

— Mycket, Jag tror att vistelsen i friska luften har bekommit honom väl.

— Då är allt bra. Jag får kanske skäll för att jag lämnat er utan tillsyn.

— Det ska vi väl ändå inte tro. Säg att du haft oss under uppsikt från något fönster eller så.

Vad är det för värld vi lever i? tänkte Bob. Allt vad vi företar oss består av lögner och undanflykter. Bedrövad såg han Max och vakten gå in i den byggnad de för en halv timme sedan kommit ut från. Varför hade det blivit såhär? Och inte hade han kommit ihåg att fråga vilken behandling hans far fick. Borde han gå och tala med läkaren?

Han tog några steg mot expeditionen men stannade, Max ville ju att tiden skulle ha sin gång. En lång stund betraktade han omgivningen. En vacker plats hade de valt att bygga mentalsjukhuset på. Stora, välvårdade gräsmattor, lagom många träd och en sjö i bakgrunden. Idylliskt!

Ett stänk av glädje kände han dock inför vetskapen om att mardrömmen kanske snart var över. Till en början ledde han cykeln, ville njuta av stillheten innan han satte sig upp för att trampa hemåt. Bygden var vacker, också den, med välvårdade gårdar, åkrar och ängar. Men varför all denna ondska bland människorna?

Samtalet med Bob hade gjort Max på bra humör. Att han spelat med falska kort, hade plågat hans samvete. Han hade grubblat i månader på vad som var rätt. För hans egen del fanns ingen framtid. Han var slagen, tillintetgjord. När han förstått hela vidden av detta faktum, fanns inget annat än att satsa på Bob. Ja, även Nina skulle få en chans. Slitningen mellan dem var för svår för att kunna överbryggas. Utan honom borde hon ha en god möjlighet till ett nytt liv. En-

ligt henne hade han också förstört Bobs liv. Pojken hade inte fått lära sig ett respektabelt yrke. Hans ungdom hade spolierats. Han hade inte fått vara med i gängen och utvecklas som dagens ungdom... Tyvärr måste han ge henne rätt. Detta var kanske det starkaste argumentet att han bestämt sig för att dra sig tillbaka.

Han hejdade sin tankegång inför uttrycket "dagens ungdom". Hurudan var dagens ungdom egentligen? De unga rökte, drack och hade stereoanläggningen på högsta volym. På kvällarna och nätterna gjorde de sina "pissarundor" nere i hamnen och slängde omkring sig tomflaskor. Gott ställt tycktes de ha. Och de var i Bobs ålder. Mopedålderns unga hade också roligt. Att köra omkring med trimmade motorer om nätterna över gräsmattor och planteringar, samlas i stora gäng och ha uppvisningar i körteknik — detta var dagens ungdom. Bob borde naturligtvis ha varit med för att bli accepterad. Nu var han en outsider. Skulle han någonsin kunna hävda sig bland dessa som snart skulle styra samhället?

Bob hade förändrats. Han hade börjat fatta egna beslut, ta ansvar. Med den livserfarenhet han hade, borde han ha goda chanser att klara sig. Om vänskapen mellan honom och dendär jäntan höll i sig, utvecklades, skulle förutsättningarna vara ännu bättre. Max kunde endast hoppas. Hans möjligheter att påverka var nära nog obefintliga.

Bob kom på besök flera gånger under senhösten och vintern, men någon verklig kontakt fick de inte, far och son.

Vårdaren — vakten som Max kallade honom — vek inte från hans sida... Bob berättade om sina framsteg, om jobbet, att han fått påökt. Han märkte att fadern sken upp för varje positiv nyhet. Han berättade att Nina numera jobbade, han fick klara hushållet så gott det gick. Nu hade han nytta av vad han lärt sig om matlagning ute på Hamnskär.

Max fick inte veta vad Nina hade för arbete. Bob ansåg att det inte skulle vara till glädje för fadern att tala om det verkliga förhållandet. Det var bäst att han förblev ovetande om att modern var lycklig med sin välgörare.

Bob hade jobbat med båten till långt fram på nätterna. Det hade varit svårt att klara allt ensam. Han blev dock färdig dagen före julaftonen, han var alldeles slut när han kom in till sig. Knappt en tanke hade han haft att skaffa något extra i matväg. Nina hade tänkt på den saken. Hon hade hämtat julmat som han kunde äta, sedan. Hon hade sagt så och haft dåligt samvete. Hon hade bjudit honom till det anderssonska hemmet. När han hade avböjt hade hon känt sig lättad. Hennes Kurt skulle säkert inte ha sagt något, men hon var dock bara anställd, och anställda brukade inte bjuda folk till sina arbetsgivare.

— Sköt väl om dig, sade hon till sonen vid avskedet. Jag hälsar på så fort jag kan. Ja, god jul då...

Hon stod en stund villrådig; borde hon inte gå fram och krama honom? Men han hade blivit allvarlig, hård på något sätt... Det var som om han läst hennes tankar, steg upp och kom fram till henne.

— Du behöver inte alls oro dig för mig. Jag har fått lära mig att klara mig själv. Sköt om dig du och ha en trevlig jul med... vad var det han hette, Kurt. Jag kommer att sakna dig, men tänk inte på det. Då förstör du glädjen för mig. Han slog armarna om henne.

— Du är stark, tillade Nina, jag blev nästan utan luft. Nej, nu måste jag kila. Annars kommer tårarna ...

Hon skyndade nedför trapporna. Gjorde hon rätt? Hon snöt sig kraftigt när hon var ute på gatan.

Nina hade just hunnit gå när telefonen ringde hos Bob. Tinas glada flickröst kvittrade i luren.

Hon undrade varför han inte besvarat hennes brev, men han försäkrade att han inte fått något brev,

— Då måste det ligga på posten, sade hon. Jag har nämligen skrivit och bjudit dig hit till jul. Kan du inte försöka få biljett på flyget? Vi har ju knappt träffats på ett helt år.

Bob var tveksam, men lovade försöka, fast han misstänkte att det inte skulle lyckas. Flyget brukade vara fullbokat månader i förväg.

— Du ska se att dethär tillfället går mig ur händerna, sade han. Jag skulle gärna ha kommit.

— Lova försöka i alla fall. Pappa vill också träffa dig. Ring och berätta hur det går. Jag sitter vid telefonen hela kvällen.

Det gick som Bob befarat. Flyget var fullbokat och tio fanns på väntelistan. Tina blev nedstämd men anklagade bara sig själv för att hon inte tidigare bokat in honom.

Hennes brev kom under mellandagarna. Det hade varit två veckor på väg.

Bob läste det om och om igen, kom till att det var bäst såhär. Att komma till ett överklasshem i Helsingfors passade inte honom. Hur skulle han ha klarat av en sådan miljö? Han med jeans och täckjacka! De hade var säkert festklädda såhär om julen. Och sen julklappar? Han skulle helt enkelt inte ha haft råd med sådana. Hemma hos Linders hade man inte haft julklappar de senaste åren.

Nina hälsade på då och hade med sig mat och godis. Till slut tvingades han säga ifrån. Han måste ju också hinna äta upp allt.

— På dethär sättet blir jag ju totalt bortskämd, menade han. Snart glömmer jag kokkonsten. Snart börjar du väl hämta tillochmed varm mat.

Han undrade om hon inte gjorde sina uppköp litet i överkant, mer eller mindre avsiktligt.

— Jag har ju ansvar för dig också, sade hon. Du tycks ju inte få någon flicka som håller reda på dig. Vad blev det av henne, Tina?

— Alla morsor är likadana, skrattade Bob.

— Du bara slingrar dig, hör inte ens på vad jag frågar. Nååå??? Nina stramade upp sig försökte se bestämd ut.

— Äh, lägg av dendär minen, svarade han. Både hon och jag har förstått att det inte skulle bli någonting. Hon är så långt borta. Och så har hon sin karriär att tänka på: även om jag fortfarande tycker om henne, måste jag vara realist. Kvinnorna lever sitt eget liv numera, fria, oberoende. Vill dom ha en karl, behöver de inte binda sig och

det är bara ett fåtal som vill binda sig, föda barn. Kärlek är tyvärr bara något man läser om i romaner. Men okej, Tina och jag har goda relationer. Om inte annat så för våra affärer.

Nina suckade. Vad hade det blivit av ungdomen? Hon var glad att hon fått leva ett liv där känslor betytt något.

— Jag tycker ändå att du ska försöka finna lyckan hos en flicka. Annars kommer du att ångra dig, fortsatte hon. Du kommer att sakna något som inte kan ersättas, inte ens av datorer fast reklamen försöker få en att tro det.

— Larva dig inte, mamma, bröt Bob ut.

*

Max aggressioner mot myndigheterna hade märkbart avtagit. Behandlingen hade gett önskat resultat. En utskrivning var hög-aktuell. Men vart skulle han ta vägen? Hans familj hade ju upplösts. Han var nu vad de kallade ett "ömmande fall".

När Max kunde komma och gå som han ville, längtade han inte tillbaka till livet utanför sjukhusmiljön. Resultatet blev att han fick stanna. Han började skriva på nytt och hoppades på det sättet komma över hatet mot dem som hade förstört hans liv, ja, inte bara hans utan hela familjens. Hans nya målsättning var att förlåta dem som förorsakat honom och hans familj lidanden. Nina och Kurt hade varit ute på restaurang, ätit och dansat, druckit en del. Hon njöt av att dansa med Kurt och se allas avundsjuka blickar. Kurt hade stil. Hans ljus-

blå ögon hade en vänlig utstrålning, de förtog de annars så bistra ansiktsdragen. Hon lutade sitt huvud mot hans axel, kände trycket från hans arm.

— Tänk att jag skulle träffa dig till slut, viskade hon.

När de kom till hans hus ville han inte att hon skulle lämna honom. Hon hade eget rum i övre våningen, men han övertalade henne att stanna nere en stund.

— Du vet vad jag känner för dig...

— Ja, svarade hon utan att hitta något bättre att säga.

— Kunde du inte ordna din skilsmässa så att vi... Hela livet skulle bli meningslöst utan dig.

— Snälla du. Jag vill inte, orkar inte med några myndigheter mera. Räcker det inte med att du har mig? Jag bryr mig varken om giftermål eller skilsmässa. Förbindelser som någon präst eller advokat utfärdar betyder ingenting för mig.

— Du menar väl inte att du kan älska mig utan några som helst garantier — förstår du hur jag menar?

— Ja, utan några som helst garantier.

— Driver du med mig? Förstår du inte att jag respekterar dig och vill... vill...

— ...göra mig till en ärlig kvinna, fyllde hon i, men sedu, jag är redan dömd av samhället.

— Nina, jag förstår inte vad du menar.

— Jag menar, du har väl hört allt som pratas på stan?

— Tror du att jag bryr mig om vad som pratas? Jag älskar ju dig...

Nina grät mot hans skjortbröst, när han drog henne till sig. En lång stund satt han med henne i sin famn, vaggade henne och talade tröstande som till ett barn. Sedan bar han henne till sitt sovrum, lade henne försiktigt på sängen. Klädde varsamt av henne. Hon blundade och lät det ske. Motståndslöst lät hon honom smeka sig. Han doftade eua de cologne. Han kysste henne över hela kroppen. Och äntligen... hon undrade hur det skulle kännas att älska efter så lång tid, det var ju många år sedan senast. Han låg över henne, försökte komma in i henne utan att lyckas. Hon försökte hjälpa till, men, nej... det gick inte... och då förstod hon.

— Det är ingen idé, sade han sakta. Jag kan inte. Jag vill, men jag kan inte längre!

— Var inte ledsen, tröstade hon. Nästa gång går det kanske bättre. Jag är nöjd ändå.

På morgonen nämnde de inte nattens händelser, de gömde hemligheten i sina hjärtan och såg fram emot andra livsvärden.

Snön vräkte ner utanför rutan, när Bob satt i sitt rum och gjorde upp med sig själv. Han tänkte tillbaka på den tid som varit. Tiden då han haft både far och mor. Visst hade han fortfarande båda föräldrarna i livet, men han hade förlorat dem. Far hade anpassat sig till sitt nya liv. Han vågade inte återvända till samhället. Bob förstod honom. Mor hade också funnit sig tillrätta hos sin välgörare. Tack vare honom behövde hon aldrig mera tänka på pengar. Nu var de visst på någon jorden runtresa. Det kom färggranna vykort från världens alla hörn.

Ibland frågade han sig hur livet skulle ha gestaltat sig, om de fått leva så som de tänkt sig. Hade de fortfarande varit en familj? Hans egen välgörare, Tina, hade ställt sig oförstående när han talat om sitt beslut för henne. Han begrep nog hennes syn på tingen också. Själv hade hon anpassat sig till samhället.

På mentalsjukhuset försökte man göra det så trivsamt som möjligt för de intagna. Man hade julgran och rikligt med julmat. Ändå saknade Max hemmets gemenskap. Hur oense de än varit under de senaste åren — på julen hade de hållit frid. Nu insåg han hur mycket han förlorat. Hans dröm hade kostat för mycket. Han hade fått betala ett för högt pris för att få veta hur Storebror fungerade.

Småningom började Max övergå till "normalt" beteende. Läkarna var tveksamma över hur de skulle reagera. Att han var mycket deprimerad då han intogs, var de överens om. Sedan gick teorierna isär. I början hade de noggrant kontrollerat att han tog sina psyko-farmaka. Snart blev kontrollen mindre skärpt, en utveckling som

Max räknat med. Nu var det inte några problem att göra sig av med alla tabletter utan att någon misstänkte något. Men han var lyckligt omedveten om att han aldrig skulle skrivas ut.

Tiden gick utan att Bob kunde påverka skeendet. Besöken hos far gav ingenting. Han kom i alla fall ihåg fars råd: "tänk på dig själv och din egen framtid". Det tog emot att rota i fars papper, en hel resväska med skrivelser till och från myndigheter. Här låg mera än tio års meningslöst arbete, tänkte Bob. Han kunde utläsa ett visst mönster. De första åren hade alla besvär besvarats med: "... prövar rättvist förkasta". Senare hade texten ändrats till: "besväret förkastas", för att slutligen lyda: "... förkastar anmärkningen då det enligt besl. § 72.1.3 tillagda beloppet inte är att anse för högt med hänsyn till familjens levnadskostnader".

Skattemyndigheten bestämde alltså hur hög levnadskostnaden skulle vara. För säkerhets skull hemlighölls denna summa. Men den höll sig alltid kring jämna belopp, tiotusen eller tjugotusen — aldrig sextusen eller trettontusen. Antagligen spelade detta ingen roll, lagen gav fria händer. Vilket eldorado för skattemyndigheten, om levnadskostnadsparagrafen funnits på den tiden då folk på landsbygden nästan helt saknade inkomst! tänkte Bob.

Bevis, bevis var dagens lösen. Enligt skattedirektören måste far bevisa att han gjort av med så mycket som skattemyndigheten bestämt. Han hade givetvis aldrig kunnat bevisa något sådant, av den enkla orsaken att ifrågavarande inkomster aldrig existerat.

Bob gick till köket, tog fram en stekpanna, ett par lökar och två ägg. En omelett skulle bli hans sista måltid i lägenheten. Han hade tränat upp sig till en skicklig kock. Att tvätta, stryka, städa, mangla och hålla sina kläder snygga var heller inget problem.

Han tänkte på den juridiska fint som räddat honom från att förlora både hem och båt. Rätt var det inte, men den första tiden hade han dövat samvetet.

Han knäppte på radion, lyssnade till musiken som strömmade ut. "Sommar, sommar... sommar..." Han mindes en gång för ett par år sedan. Några av hans bekanta hade velat följa med på en av hans inspektionsrundor i skärgården. Han hade bett dem ta matkorg med sig, men deras enda proviant hade varit en back öl, två halv sprit och så en transistorradio. Det var två par, trevliga att prata med, men han kände dem inte närmare, hade endast träffat dem i hamnen några gånger.

— Har ni verkligen ingen mat med? hade han frågat.

— Mat? hade de upprepat. Vad ska man med mat till? Du kan väl svänga in nånstans så vi får oss en hamburgare...

Bob hade tagit det som ett skämt. Hans proviant bestod oftast av litet potatis, smör och hårt bröd. Ett par konservburkar hade han alltid i reserv. Dem kunde han ta till om han inte lyckades dra upp en gädda. Glödsteckt gädda med gräslök var en delikatess, torskgryta med lök och tomat stod inte långt efter i smak.

Redan på vägen ut ångrade han att han tagit dem ombord eftersom de bara spelade hårdrock, med högsta ljudstyrka. Bob som

tyckte att naturens egna ljud lät som musik, led obeskrivligt av oljudet. Nu ville alla dessutom titta i radarn. I normala fall brukade han aldrig ha radarn påkopplad när det var god sikt.

— Vicken ynka bild! sade den första tjejen.

Hon fick medhåll av de övriga. De trodde förmodligen att det skulle se ut som i en tv-ruta. Därefter började öldrickandet. Också Bob blev bjuden men avböjde. Inom kort slängdes den första tomflaskan överbord.

— Vad tusan tar ni er till! skrek Bob. Sjön är väl ingen soptipp heller.

— Va fan har det för betydelse om hundra år! gästade den ena av killarna.

— Kanske inte då, men nu betyder det, svarade Bob.

I fortsättningen lämnade de flaskorna ombord. Stämningen var tryckt ett tag framöver. Bob kallades en "jävla glädjedödare".

De anlände till den första anhalten, en vacker vik med berg på båda sidor och en liten, gräsbevuxen strandremsa längst inne i viken. En svärta med ungar simmade ut när de närmade sig. Bob saktade in så att kullen skulle hinna runda udden. Trutarna var ju alltid på vakt om någon unge förrrade sig bort från modern.

— Titta, är det inte vackert här, utbrast Bob.

Till svar fick han huvudskakningar. Ungdomarna förstod sig synbarligen inte på prakten, det vajande sjögräset, vattnet som var klart som i ett akvarium, solen som glittrade i den spegelblanka vattenytan och de slipade, röda klipporna som inramade bilden.

Plötsligt upptäckte Bob något som förstörde idyllen. Längst uppe i viken hade någon eldat, där låg halvbrända brädstumpar, plastpåsar och tidningar. När de kom iland upptäckte de tomflaskor, både hela och sönderslagna. Bob började samla ihop skräpet. Av hans "vänner" hördes skratt och fnitter från land. Redan på båten hade de kyssts och kramats. Nu låg de och älskade på en slät berghäll. Han vände sig bort, ville inte störa. Den ena av flickorna upptäckte honom och vinkade mitt i sin älskogsakt. Han gick tillbaka båten och satte på kaffepannan.

Snart kom de rusande alla fyra, slängde kläderna på stranden och hoppade i sjön. Bägge flickorna var välväxta. Den ena var litet för mager, hennes kille däremot var för tjock, så det jämnade ut sig. Han var en direktörstyp och negativ till allt Bob gillade.

När de dök upp ur vattnet var det sannerligen inte av förtjusning de skrek. Vattnet var knappast mera än tiogradigt.

— Nu blev ni väl avkylda i alla fall, skrattade Bob när de kommit upp på stranden.

— Fy tusan. Rena isvattnet! Man kan ju få hjärtslag av mindre, ropade de i korus.

— Vill ni ha lite kaffe att värma upp er med? frågade Bob.

Den magra flickan klagade över att det sved på ryggen. Hennes tjocka pojkvän hade varit oförsiktig. Hon hade tydligen skrapat sig mot berget. Nu måste Bob agera sjukvårdare. Han tog fram förbandslådan och lade på en steril kompress.

De gjorde ytterligare ett tiotal strandhugg under dagen. Hungern började göra sig påmind. Direktörstypen hade intagit rikligt av den flytande provianten. Nu började han kasta upp. Bob hade lust att säga några sanningens ord, men av erfarenhet visste han att det var bäst att låta bli. Istället tog han sitt spö och gick till den plats där det brukade vara lätt att få en middagsgädda. Det lyckades även denna gång. Gräslök hittade han också fast det var sent på säsongen. Han ville inte göra ett långkok på gasol utan tog istället strandkastrullerna och gjorde en eldstad bland stenarna, försökte lämna stranden så orörd som möjligt. Det dröjde inte länge, förrän en aptitretande doft började sprida sig.

Snart satt de på varsin sten med ett par potatisar och en fiskbit på tallriken framför sig. Bob måste hjälpa dem bena. Det var ju ett jävla sätt att servera fisk med ben! menade de. Numera fanns inte sådan fisk att köpa i affärerna. All fisk måste vara pannfärdig och konserverad, skinn- och benfri. Killarna gruffade, flickorna däremot var nöjda och berömde maten. Han hade gett de bästa bitarna till flickorna. Men det skulle han ge fan i, menade pojkarna. När den fylligare flickan ville hjälpa till med disken blev det ännu pinsammare.

På återvägen till stan irriterades han inte längre av deras vrålmu-sik. Tack vare den slapp han höra deras svammel. De var alla mer eller mindre berusade.

Efteråt funderade han länge över varför han inte var som de, inte lika sorglös och fri från hämningar. Det togs alltid för givet att han ställde upp för andra. Han hade ingenting emot att vara hjälpsam och

hygglig, men på något sätt kändes det som om han höll på att förlora människovärdet.

När han nu satt vid köksbordet och åt sin enkla måltid, började han reflektera över vad andra egentligen åt och hur de gjorde sina inköp. Sedan han blev ensam hade han inte så mycket som slängt en brödbit. I andras ögon skulle han ha betraktats som snål, men faktum var att han trivdes såhär. Han ville systematiskt undvika allt onödigt i motsats till dem som kort sagt misshushållade.

Till helgerna till exempel gjorde de flesta så stora inköp att de måste slänga en stor del i början av veckan. Till de stora helgerna var de ännu värre. När det gällde klädinköp förekom en likartad misshushållning. Många pälsar, kostymer och klänningar kom sällan till användning.

Allt frosseri hade den effekten att det ledde till övervikt. Vilket i sin tur ökade efterfrågan på hälsohem och bantningsprogram. Bob hade inga problem med vikten. Han var i utmärkt kondition. Han använde varken sprit eller tobak. Nöjeskonto hade han inte.

Såhär långt hade hans reservkapital räckt. Nu hade han nått därhän att han skulle beskattas enligt uppskattning. Hans lön och det han förtjänade extra skulle inte räcka till för skattestyrelsens "normer". Att han i själva verket betalat hela sin skuld med mellanskillnaden mellan sina egentliga levnadskostnader och skattemyndigheternas beräkningar var en annan historia. Nu ville han inte ljuga mera. För hans del återstod att emigrera om han ville leva ett anständigt liv.

Han hade sålt båten. Även lägenheten, den hade Tina köpt via någon med hembygdsrätt. Hon kunde det där med lagar och hur de skulle tillämpas. Skulden till henne fick bli den officiella orsaken till att han "måste" sälja. Den summa som utgjorde skillnaden mellan skuld och försäljningspris fick han kontant, likaså summan för båten. Obligationerna och det dolda kapitalet fick hon fullmakt att förvalta. Den risken måste han ta. Om hon velat lura honom hade hon kunnat göra det för länge sedan. Av deras sista samtal hade han förstått att det kanske varit mera än vänskap som gjort att hon engagerat sig så helhjärtat. Hon hade ställt upp både med sitt juridiska kunnande och med de gamla rävarnas hjälp på advokatkontoret. Och allt det hade hon gjort gratis. Hans fråga varför hon gjort allt detta för honom hade hon besvarat med:

— Du får god tid att fundera på den saken. Du är den enda verkliga människa jag någonsin mött.

När de skildes blev det inga tårar, ingen avskedskyss, bara ett handslag som mellan affärsvänner.

Nästan två veckor hade gått sedan deras sista möte. I morgon skulle han resa. Flera gånger hade han tänkt ringa upp henne, men innan han slagit den sista siffran, hade han lagt på luren.

Till detta samhälle skulle han aldrig återvända. När han tänkte på hur hans familj blivit behandlad var det inte svårt att packa resväskan.

Av främmande språk klarade Bob engelska rätt bra och det föll sig naturligt att han valde ett engelskspråkigt land som mål. Det blev Australien.

Han visste att det var ett vanskligt företag, men andra hade ju gjort likadant i årtionden. Om ock av andra orsaker.

*